

namque et obseptos ejusmodi sermones esse, ipse etiam propheta Daniel aliquando audivit.

IX, 5, 6. *Et angelus quem vidi stantem super mare et super terram, levavit manum suam dexteram ad cælum; et juravit per viventem in sæcula sæculorum, qui creavit cælum et ea quæ in illo sunt, et terram et ea quæ in ea sunt, et mare et ea quæ in eo sunt, quia tempus non erit amplius.*

Cum Deus nullum se majorem habeat per quem jurare possit, per semetipsum jurare solitus est: angeli autem, tanquam res creatæ, per Creatorem jurant, eaque quæ dicunt, propter nostram diffidentiam et incredulitatem, cœlestis nominis attestatione confirmant. Jurat hic autem, nullum posthac amplius tempus fore; atque hoc vel in futuro sæculo, in quo nullum exstabit tempus, quod sole hoc sensili mensuretur; sed vita tantum æterna, quæ temporarium numerum excedit: aut tempus certe longum post sextam angeli vocem non futurum; eo quod jam tum ad exitum tendant, quæcunque ante prædicta erant. Quare etiam subdit;

Sed in diebus vocis septimi angeli, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos suos prophetas.

¶ Per hæc significari arbitror, post absolutam sex sæculorum periodum, in diebus septimi sæculi (quod tempus per septimam tubam exprimitur) ea omnia quæ per sanctos prophetas dicta erant, et ante expleta non erant, tum demum, nempe ad sæculi finem, certo eventura. Harum autem rerum explicationem ob id Evangelium lætumve nuntium appellat, quod æterna requies sanctis jam tum parata erit.

CAPUT XXIX.

Ut Evangelista librum ex angelo suscepit.

X, 9. *Audivi vocem de cælo iterum loquentem mecum, et dicentem: Vade, et accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super terram.*

Et hic rursum alia virtus angelica, ex eorum ordine qui primatum obtinent, evangelistæ apparet; eidemque, ut de manu angeli librum, hoc est, certam earum rerum notitiam quæ oraculo tradebantur, suscipiat, præcipit.

X, 9. *Et abii ad angelum, dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum, et devora illum; et faciet amaricari ventrem tuum; sed in ore tuo erit dulce tanquam mel.*

Suavis sane et jucunda futurorum cognitio accidet tibi; attamen amarum reddet ventrem, hoc est, cor tuum: (hoc unum enim spiritalium alimentorum capax est). Sauciaberis namque eorum comminatione, quos justo Dei judicio gravia divinitus-

ταμειύεσθαι. Ἐσφραγισμένους γὰρ καὶ ἔμπεφραγμένους τοὺς τοιοῦτους λόγους, καὶ ὁ Δανιὴλ ἐδιδάσκατό [ποτε.]

Καὶ ὁ ἄγγελος ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἤρσεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι [Θεῷ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων], ὅς ἐκτίσει τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται.

Καὶ ὁ ἄγγελος ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι Θεῷ. Θεὸς μὲν γὰρ, κατ' οὐδενὸς ἔχων [μερίζονος] ὁμόσαι, καθ' ἑαυτοῦ ὁμνύσιν· ἄγγελοι δὲ, ὡς κτίσματα, κατὰ τοῦ Κτίσαντος, τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα, διὰ τὴν ἡμετέραν ἀπιστίαν, ὁμνύντες πιστοῦνται. Ὅμνυσι δὲ χρόνον μηκέτι εἶναι, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι], ἐν ᾧ οὐ χρόνος ἐστὶν ἢ λίπ' μετρούμενος, ἀλλὰ ζωὴ αἰώνιος· ἀριθμὸν χρονικὸν ὑπερβαίνουσα· ἢ χρόνος οὐκ ἔσται μακρὸς μετὰ τὰς ἐξ ὧν τὰς τοῦ ἀγγέλου, τοῦ τὰ προφητευθέντα πληρωθῆναι. Διὸ ἐπάγει·

Ἄλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, [καὶ] τελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ ὃ εὐηγγελίσσατο τοῖς ἀνθρώποις τοῖς προφήταις.

Ἐκ τούτων γὰρ σημαίνειν οἶμαι, μετὰ τὴν ἐξ αἰώνων παραδρομὴν, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος, τοῦ διὰ τῆς ἐβδόμης σημαιομένου σάλπιγγος, τὰ ἐκ τῶν ἁγίων προφητῶν εἰρημένα, πρὸς τὴ συντελεῖσθαι συμδύσεσθαι. Εὐαγγελισμὸς δὲ, ἡ τούτων ἐκπλήρωσις· διὰ τὴν ἡτοιμασμένην τοῖς ἁγίοις ἀνάπαυσιν.

ΚΕΦΑΛΑ. ΚΘ'.

Ὅπως τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τοῦ ἀγγέλου ὁ εὐαγγελιστὴς εἰληψεν.

Καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσα· Ὑπαγε, λάβε τὸ βιβλαρίδιον τὸ ἠνεφγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Κάνταῦθα ἄλλη τις ἀγγελικὴ ὑπερτέρα δύναμις τῷ εὐαγγελιστῇ ἐγκελευέσθαι φαίνεται, διὰ τῆς βίβλου τὴν γνῶσιν τῶν χρησιμωθέντων ὑποδέξασθαι.

Καὶ ἀπήλθον πρὸς τὸν ἀγγέλον, λέγων αὐτῷ· Δός μοι τὸ βιβλαρίδιον. Καὶ λέγει μοι· Λάβε, καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν· ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.

Ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.—Γλυκεῖα μὲν σοι, φησὶν, τῶν μελλόντων γνῶσις· πικρανεῖ δὲ σου ὁμῶς τὴν κοιλίαν, δηλαδὴ τὴν καρδίαν τὴν τῶν λογικῶν τροφῶν χωρητικὴν, τῇ συμπαιδείᾳ τῶν τὰς θεηλάτους κατὰ τὸ θεῖον κρῖμα δεχομένων μάστιγας. Νοεῖται

ὅτι καὶ ἐτέρως· ὅτι ἐπειπερ ἄγιος ὢν, τῆς πείρας τῶν πονηρῶν πράξεων οὐκ ἐγεύσατο, διὰ τῆς τοῦ βιβλίου καταπόσεως, τοῦ τὰς πράξεις τῶν ἀνοσιουργῶν περιέχοντος, τὸ ἐν ἀρχαῖς τῆς ἁμαρτίας γλυκὺ, πικρὸν δὲ μετὰ τὴν πρᾶξιν διὰ τὴν ἀμοιβὴν διδασκείται.

peccatum initio offert, post opus patratum in verbi.

Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου· καὶ κατέφαγον αὐτό. Καὶ ἦν τῷ στόματι μου ὡς μέλι γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐκικράνθη ἡ κοιλία μου.

Καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐκικράνθη ἡ κοιλία μου. — Γλυκεῖα ἡ βίβλος ἐν τοῖς προοιμίοις, διὰ τὰ φαῖδρά· ἐπίπνοος δὲ πρὸς τὴν τέλει, διὰ τὰς πληγὰς· ὥσπερ καὶ ἡ ἁμαρτία γλυκεῖα μὲν τῇ γεύσει, πικρά δὲ τῇ πύξει καὶ τῇ ἀναδόσει, καθὼς εἴρηται. Συμπαθεῖς δὲ ὄντες οἱ ἄγιοι, μετὰ χαίρωντων χαίρουσι, καὶ μετὰ κλαίωντων κλαίουσιν, [ὡς φησιν ὁ θεὸς Ἀπόστολος.]

Καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

Καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι. — Διὰ τούτων δείκνυται, ἡ τὸ μὴ εὐθέως [μετὰ τὴν ὄρασιν] τῆς θείας Ἀποκαλύψεως τὰ ὁραθέντα πέρας ἔχειν· ἀλλὰ δεῖν τὸν μακάριον διὰ τε τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, διὰ τε τῆς παρουσίας ἀποκαλύψεως, μέχρι συντελείας προφητεῦσιν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀναγινώσκουσιν· ἡ τὸ μήπω τούτων θανάτου γεύσασθαι, ἐπὶ τέλει δὲ ἐλεύσεσθαι, τῆς ἀπάτης τοῦ Ἀντιχρίστου τὴν παραδοχὴν κωλύοντα.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὁμοῖος ῥάβδῳ, λέγων μοι· Ἐγείραι καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἐξώθερ τοῦ ναοῦ, ἐκβαλε ἔξω· καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τῇ ἐθνεί· καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆρας τεσσαράκοντα [καὶ] δύο.

Διὰ δὲ τοῦ καλάμου τούτου, δείκνυται [πάντα] νεκρὰ εἶναι τὰ ἐν οὐρανῷ φαινόμενα, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἐν γῇ· ὥσπερ οὖν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ὁ θρόνος, καὶ τινὰ ἑτερα· ἐπεὶ πῶς ὁ θεοὺς αὐτῷ κάλαμος εἰγεν· Ἐγείραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ; [δὲ] οὐ δείκνυται ἀγγελικῇ συνέσει ἐκμετρεῖν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ.] Εἰ δὲ τις φῆσει ὑπὸ τοῦ [αὐτοῦ] ἀγγέλου καὶ τὸν κάλαμον δεδῶσθαι αὐτῷ, καὶ ἀπικροῦναι [παρ' αὐτοῦ]· Ἐγείραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. Τούτων φαμεν τὸν κάλαμον μέτρον ὁλοῦν γνώσεως, ἀναλογεῖν τῷ λαμβάνοντι· ἥς ἀξιοῦνται οἱ παρὰ θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀγγέλων δι' ἔργων ἀγαθῶν γινωσκόμενοι. Ἐγὼ γὰρ Κύριος τοῦς ὄντας αὐτοῦ, θεῖον φησι λόγιον. Ἰστέον δὲ ὡς τινὲς τὸν μὲν τοῦ θεοῦ ναὸν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐνόησαν· τὴν δὲ ἐξώθερ αὐλὴν, τὴν νέαν, διὰ τὸ πλεῖθος τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων, οὕτως ἀμέτρητον·

que illata flagella excipient : — Exponi aliter quoque hic locus potest. Etenim cum evangelista vir magnæ sanctitatis esset, improba facta per experientiam non gustaverat : verum ubi librum, qui improborum et nequam hominum facta continerebat, devoraverat, edoctus est, dulcedinem quam amaritudinem, hoc est, in poenam et cruciatum,

X, 10. Et accepi librum de manu angeli, et devoravi illum ; et erat in ore meo tanquam mel dulce : et cum devorassem eum, amaricatus est venter meus.

Dulcis apparebat liber in exordio, propter lætæ quæ tractabat ; molestus autem et laboriosus ad finem, propter plagas quas interminabatur : quemadmodum peccatum quoque dulce est gustui, at amarum sortitur exitum ; nec coctum quoque facile est. Cum autem sancti sint misericordes, miserisque compati soleant, sicuti cum gaudentibus gaudent, ita cum plorantibus et flentibus flent quoque et plorant. [U't dicit divus Apostolus.]

X, 11. Et dixit mihi : Oportet te iterum prophetare gentibus, et populis, et linguis, et regibus multis.

Per hæc alterutrum insinuat ; nempe quæ per divinam Apocalypsin ostensa sunt evangelistæ, ea nondum finem sortita, neque statim quoque sortitura ; sed oportere beatum illum virum partim quidem per Evangelium, quod scripsit ; partim etiam per præsentem hunc librum, usque ad sæculi finem, quæ futura sunt lectoribus annuntiare : aut sanctum certe apostolum mortem necdum gustasse, sed sub sæculi consummationem venturum, ut imposturarum Antichristi impetum sistat atque coerceat.

XI, 1, 2. Et datus est mihi calamus similis virgæ, et dictum est **45** mihi : Surge, et metire templum Dei, et altare, et adorantes in eo : Atrium autem quod est foris templum, ejice foras ; et ne metiaris illud, quia datum est gentibus ; et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.

Per calamum hunc ostenditur, omnia quæ in cælo cernuntur, etiamsi ejusmodi res sensu et ratione apud nos careant, ut sunt altare, thronus, et alia id genus complura, spiritalia esse. Nam quomodo calamus, qui evangelistæ datus scribitur, dicere poterat. Surge, et metire templum Dei, ut contextus sonat, nisi mente et ratione fuisset præditus ? Quod si quis dixerit ab uno eodemque angelo et calamum accepisse, et vocem hanc, Surge, et templum hoc metire, audivisse, per calamum certam scientiæ mensuram, quæ accipientis qualitati consentanea erat, significari dicimus ; cujusmodi consequuntur illi, qui a Deo divinisque angelis propter sancta opera agnoscuntur. Novit enim Dominus, qui sunt sui ; juxta Scripturæ eloquium, Adverte autem non deesse qui per Dei templum Vetus Testamentum intelligant ; per aulam autem exterior-

rem, Novam, propter innumeram illorum multitudinem qui salutem in eo adipiscuntur. *Quadráginta* autem *duos menses*, temporis brevitate, quo Novi Testamenti mysteria a primo Christi adventu usque ad secundum obtinebunt, exprimere aiunt. Nos autem arbitramur, *Dei* [vivēti] *templum* Ecclesiam appellari, in qua rationales hostiæ Deo offeruntur: *atrium* autem *exterius*, gentium et infidelium Iudæorum Synagoga; utpote, propter impietatem, qua obstricta tenetur, indignam quæ ab angelo mensuretur. *Novit enim Dominus qui sunt sui*, ut modo dicebatur. Iniquos autem et prævaricatores, is qui alias omnia novit, *ignorare* dicitur; quia illorum facta non probat. Quod autem sancta civitas, sive novam Jerusalem, sive Ecclesiam Catholicam per eam accipias, *menses quadráginta duos* a gentibus calcanda hoc loco asseritur, illud subindicat, nisi fallor, fideles probatosque viros, tres annos cum dimidio, quibus Antichristus sæviat, magnam persecutionem perpessuros

CAPUT XXX.

De Enoch et Elia.

XI, 3, 4. *Et dabo duobus testibus meis; et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amici saccis. Hi sunt duæ olivæ, et duo candelabra, in conspectu Domini terræ stantia.*

Per hos testes plerique doctorum acceperunt Enochum et Eliam; qui sub sæculi finem a Deo accepturi sunt trium annorum cum semisse spatium; quantum nimirum ex mille ducentorum sexaginta dierum numero conflatur, ad vaticinandum et prædicandum. Amiciantur autem *saccis*; quo planum faciant mœrorem et luctum, quo propter eos sauciabuntur, qui tum temporis in Antichristi errorem abducti comperientur. Apud Zachariam hi duo sub *duarum olivarum* totidemque *candelabrorum* schemate delineantur: ob id forsā, quod bonorum Deoque placentium operum oleo, cognitionis luminis fomentum suggerent, veritatisque vehicula existant.

46 XI, 5, 6. *Et si quis voluerit iis nocere, ignis exiet de ore ipsorum, et devorabit inimicos eorum: et si quis voluerit illos lædere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluvie diebus prophetiæ ipsorum: et potestatem habent super aquas, convertendi eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga, quotiescunque voluerint.*

O immensam Dei benignitatem! qui vulnere inflicto efficacem statim medicinam, infusoque veneno salutare mox antidotum adhibet. Cum enim Antichristus in omnibus prodigiis signisque mendacibus veneficorum omnium princeps, omniumque præstigatorum coryphæus futurus sit; utpote universa diaboli fraude et energia perfecte imbutus; Deus opt. max. sanctos illos verorum signorum atque miraculorum virtute armabit; qua veritatis ostensione mendacium, lucisque patefactione tenebras

Α τοὺς δὲ *τεσσαράκοντα* [καὶ] *δύο μῆνας*, σημαντικούς τῆς τοῦ χρόνου βραχυτέρας, ὃν κρατεῖν τὰ τῆς Νέας Διαθήκης μυστήρια, μέχρι τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας ὑπέλαβον· ἡμεῖς δὲ νομίζομεν τὰν Θεοῦ [ζώντος] τὴν Ἐκκλησίαν προσαγορεύεσθαι· ἐν ἣ θυσίας λογικάς τῷ Θεῷ προσφέρομεν· αὐτὴν δὲ *ἐξωτέραν*, τὴν τῶν ἀπίστων ἐθνῶν καὶ Ἰουδαίων συναγωγὴν· ὡς ἀναξίαν ὑπ' ἀγγέλου μετρηθῆναι, διὰ τὴν ἀσέβειαν [αὐτῶν.] Ἐγὼ δὲ Κύριος τοὺς *δύο* αὐτοῦ, ὡς εἴρηται· τοὺς δὲ παρανόμους [ὁ πάντα] εἰδὼς, ἀγνοεῖν λέγεται. Τὸ δὲ πατεῖσθαι τὴν ἁγίαν πόλιν, εἴτε τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ, εἴτε τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, *μῆνας τεσσαράκοντα* [καὶ] *δύο* ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, σημαίνειν οἶμαι ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου, τρία ἡμῖς ἐξ τῶν πιστῶν καὶ δοκίμων πατεῖσθαι καὶ διώκεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Περὶ Ἐνὼχ καὶ Ἠλία.

Καὶ δώσω τοῖς *δυσὶ μάρτυσι μου*, καὶ *προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα*, περιβεβλημένοι *σάκκους*. Οὗτοί εἰσιν αἱ *δύο ἐλαῖαι*, καὶ αἱ *δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἐστῶσαι*.

Τούτους [τοὺς δύο μάρτυρας] Ἐνὼχ καὶ Ἠλίαν, πολλοὶ τῶν διδασκάλων ἐνόησαν, καιρὸν θεόθεν τοῦ προφητεύειν [τὰ] ἐν τῇ συντελείᾳ ληφομένους, ἐπὶ **Ε**τὴ *τρία ἀπὸ τριακοσίων ἐξήκοντα* ἡμερῶν ἀριθμούμενα· καὶ διὰ τῆς περιβολῆς τῶν *σάκκων*, τὸ σκυθρωπὸν καὶ πένθους ἄξιον ἐπὶ τοῖς ἀπατωμένοις ἐμφαίνοντας, καὶ τοὺς τότε εὐρισκομένους τῆς κλάνης τοῦ Ἀντιχρίστου ἀπάγοντας· οὗς Ζαχαρίας [ὁ προφήτης] ἐν εἰδει τῶν *δύο ἐλαίων* καὶ [τῶν δύο] *λυχνίων* ἠνέξατο, διὰ τὸ τὴν τροφὴν τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως τῷ *ἐλαίῳ* τῶν θεαρέστων πρέξων ἐπιφέρεισθαι.

Καὶ εἰς αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, κύρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθρούς αὐτῶν· καὶ εἰς αὐτοὺς θέλει ἀποκτεῖναι, οὕτως δὲ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. Οὗτοι **Δ** *ἐχουσιν ἐξουσίαν* *κλεῖσαι τὸν οὐρανόν*, ἵνα μὴ βρέξῃ ὕετος τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν· καὶ *ἐξουσίαν ἐχουσιν* *ἐπὶ τῶν ὕδατων* *στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα*, καὶ *πατάξαι τὴν γῆν ἐν ἀσπὶ πληγῇ*, *ὅσάκις ἂν θελήσωσι*.

Καὶ εἰ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι. — Βαβαὶ τῆς θείας ἀγαθότητος! ὅτι ἀντίρροπον τῇ πληγῇ ἐπιφέρει τὴν ἰασιν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν πᾶσι σημείαις καὶ τέρασιν ψεύδους πάντων τῶν φαρμακῶν καὶ ἐπασιδῶν ἔστι ὁ ψευδοχρίστος περιφανέστερος, ὅτε πᾶσαν τοῦ διαβόλου ἀρχόμενος τὴν ἐνέργειαν, ἐν δυνάμει ἀληθινῶν σημείων τε καὶ τεράτων τοὺς ἁγίους τούτους καθοπλίσαι [ὁ Θεός, τῇ παραθέσει τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φωτὸς [τὸ ψεῦδος καὶ] τὸ σκότος ἀπελέγχοντας· καὶ τοὺς μὲν πεπλανημένους ἐπιστρέφοντας, διὰ τε λό-

γού διδασκαλικού, διὰ τε μαριτύων πειθευτικῶν, ἀνομιῶν καὶ πυρὸς, καὶ τῆς τῶν στοιχείων μεταπονήσεως, καὶ τῶν ἐμοίων· τὸν δὲ πλάνον παραλείψουσιν, καὶ μὴδὲν μῆτε ὑπ' ἐκείνου, μῆτε ὑφ' ἑτέρου πεισμένους, ἄχρι τοῦ τῆς εἰσελάς προφητείας πέρας.

palam revincant, publice confundant. Nihil interim incommodi, neque ab illo, neque ab ullo alio, donec prophetiam et ministerium suum expleverint, perpessuri.

Καὶ ὅς τις καλέσῃσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς· καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν [ἐᾷσει] ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης [ἀταφα·] ἧτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου [καὶ] ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.

Μετὰ γὰρ τὸ διαμαρτύρασθαι αὐτούς, [φησὶ] τὴν τῆς ἀπάτης ἀποφυγὴν, τὸ θηρίον, δηλαδὴ ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἐκ τῶν σκοτεινῶν καὶ βυθίων τῆς γῆς χωρίων ἐξῶν, ἐν οἷς ὁ διάβολος καταδεδικασταί, ἀνέλκει αὐτούς κατὰ θέαν συγχώρησιν, καὶ ἀταφα αὐτῶν καταλείψει τὰ σώματα, ἐν αὐτῇ τῇ Ἱερουσαλὴμ, δηλαδὴ τῇ παλαιᾷ καὶ κατεστραμμένῃ, ἐν ἣ καὶ ὁ Κύριος πέποιθεν· [ἐν] ταύτῃ, ὡς εἴκοι, καθιστῶν τὰ βασίλεια κατὰ μίμησιν Δαβὶδ, οὗ ὁ υἱὸς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἤμῶν, κατὰ σάρκα γεγέννηται· ἵνα κἀν τοῦτῃ ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν πιστώσεται, πληροῦντα [δὴθεν] τὸ προφητικὸν λόγιον, τὸ εἰρηκεν· Ἀναστήτω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπωκυῖαν, καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω· ὑπερ πλανώμενοι οἱ Ἰουδαῖοι, εἰς τὴν ἐκείνου παρουσίαν ἐκλαμβάνουσι.

Καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν, τὰ πτώματα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἡμισυ· καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφῆσουσι τεθῆναι εἰς μνημα. Καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, χαρίζονται ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ ὄψαθ' ὁῶσιν οἱ ἀλλήλοις· ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφηταὶ ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν. — Οἱ ἁπλῆς, φησὶ, προκατειλημμένοι τοῖς ψευδαῖσι τοῦ Ἀντιχρίστου τέραςι, καὶ τὸ θεοσυγές αὐτοῦ ὄνομα ἀνεξάλειπτως [ἐν] ταῖς καρδίαις ἐγγράψαντες, ἐκ τε Ἰουδαίων, ἐκ τε ἐθνῶν, ταφῆναι μὲν τὰ ἅγια σώματα κωλύουσιν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλαγῇ τῶν μαριτύων, ἃ· ἐπὶ ἐπιστροφῇ ἐπαχρον, εὐφρανθήσονται· μὴ λογίζόμενοι ὅτι, ὃν ἁγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μιστηγὶ δὲ [πάντα] ὁρᾷ ὃν παραδέχεται· καὶ ἐν κτηνῷ καὶ χαλινῷ ἄγει τοὺς μὴ ἐγγίζοντας πρὸς αὐτόν· ὅπως κἀν ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὴν εὐθείαν ὁδὸν ἐπιστρέψωσιν· ἧς ἀπατηθέντες ἐξετράπησαν. Ἀλλ' ἡμᾶς εὐχεσθαι χρὴ, οὕτω Κυρίῳ λέγοντας· Ἀγαθὸν ἡμῖν εἰ ἐταπεινώσας ἡμᾶς· ὁ πῶς ἂν μάθωμεν τὰ δικαιώματά σου. Ἐπιστρέψον ἡμῖς, ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν· [καὶ ἀποστρέψον τὴν θυμὸν

relarguant; et seductos partim quidem erudito doctoreque digno sermone; partim vero omni plagarum et calamitatum genere, ut sunt terræ siccitas, aeris intemperies, noxia elementorum transmutatio, et alia ejusmodi complura, ad veritatis lucem convertant; ipsum autem impostorem Antichristum interim incommodi, neque ab illo, neque ab ullo alio, perpessuri.

XI, 7, 8. Et cum finiverint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abyssu, faciet adversus eos bellum, et vincet eos, et occidet illos; et corpora eorum jacebunt in platea civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma et Ægyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est.

B

Posteaquam impostoris fraudem detexerint, inquit, eamque modis omnibus vitandam palam ostenderint, bestia, nempe Antichristus, ex obscuris humidisque terræ locis, in quibus diabolus versari solitus est, egressus, secundum divinam permissionem interficiet illos; ipsorumque corpora per plateas veteris et jam eversæ Hierosolymæ, in qua Christus quoque Dominus noster passus est, ultro citroque jactata insepulta relinquet. In hac namque civitate, ad imitationem Davidis, regni sedem, ut probabile sit, constituet: in cujus quoque confinio Jesus Christus Deus et Dominus noster natus est secundum carnem; quo vel hac ratione fidem faciat se verum esse Christum, implereque propheticum illud: *Instaurabo tabernaculum Davidis collapsum* 17; quod Judæi, errore decepti, ad illius adventum transferunt.

XI, 9, 10. Et videbunt de tribubus, et populis, et linguis, et gentibus corpora ipsorum per tres dies et dimidium; et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illis, et jucundabuntur, et munera mittent invicem: quoniam hi duo prophætæ cruciaverunt eos qui habitabant super terram.

Qui mendacibus Antichristi prodigiis præoccupati, nomen illius Deo exosum cordibus suis semel inscripserunt, inquit: sive illi ex 47 Judæis originem duxerint, sive ex gentium natione venerint; illi sancta illa corpora in monumentum inferre non sinent; verum, quod a flagellis, quæ ad illorum salutem et conversionem intulerant, liberatos se videant, lætum festumque diem agent; haud cogitantes quem Dominus amat, eum et castigare quoque solere; *flagellat enim omnem filium quem suscipit* 18, camoque et freno illorum maxillas constringere, qui se ad ipsum adjungere cunctantur; quo vel necessitate coacti, ad viam rectam, a qua seducti aberrant, aliquando revertantur. Nos autem orare par est et dicere; *Bonum est mihi, Domine, quia humiliasti me; ut discam justificationes*

17 Amos ix, 11. 18 Hebr xii, 6

tuas²⁹. *Converte nos, Deus salutaris noster, et averte iram tuam a nobis*³⁰. *Neque intres in iudicium cum servis tuis, Domine*³¹. Judicati enim abs te, qui clemens et benignus es, erudimur, ne cum hoc mundo condemnemur; sed per levia quædam flagella admoniti, sempiternum cruciatum evadamus. Quoniam dives es in miserationibus, Christe Deus noster. Quem proinde decet omnis gratiarum actio, et gloria, et honor, et adoratio, una cum Patre et vivifico sanctoque Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXI, SERMO XI.

Ut duo isti Dei prophetae ab Antichristo trucidati, denuo surrexerint.

XI, 11, 12. *Et post dies tres et dimidium, Spiritus vitæ a Deo intravit in eos; et steterunt super pedes suos: et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audiverunt vocem magnam ex cælo, dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt in cælum in nube.*

Posteaquam, inquit, tot dies extincti jacuerunt, quot annos vaticinati fuerant, nimirum tres cum dimidio, denuo surrexerunt, Dominicoque vehiculo (nube videlicet) subvecti, ad cælum ascenderunt; timoris simul et stuporis causa illis effecti qui ante illos viderant.

XI, 12, 13 *Et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terræ motus magnus; et decima pars civitatis cecidit; et occisa sunt in terræ motu nomina hominum septem millia.*

Isthæc forsân sensili modo evenient; sublimiori autem sensu per terræ motum, rerum mobilium atque fluxarum ad stabiliorem firmioremque statum translatio designatur. Quod autem de decima civitatis parte ejusdemque ruina hic dicitur, hoc ad impietatis casum referendum videtur: quippe quæ nec admonitione, neque sanctorum ad cælum raptu, ad sanam mentem redire animum aliquando induxerit; cum cæteri tamen, ut paulo post innuitur, huc redierint. Septem denique millia occisa, eos significare arbitramur, qui in septima præsentis vitæ ætate obtorpescentes, ad octavam resurrectionis non anhelant; quos proinde mortem secundam, hoc est æternum gehennæ supplicium, subire necessum est. Aut septem millia illos forte denotant, qui ex Judæis Antichristo crediderant.

48 XI, 13, 14. *Et reliqui in timorem sunt missi, et dederunt gloriam Deo cæli. Væ secundum abiit, et ecce væ tertium veniet cito.*

Infidelibus cæsis, Christique martyribus gloria donatis, quotquot salute non indigni comperti sunt, inquit, omnes Deum laudibus extulerunt et glorificaverunt. Post duo autem væ, tertium venit, per septinam tubam adumbratum.

Αὐτοὺς ἀπ' ἡμῶν·] ἵνα μὴ εἰσελθῇ εἰς κρίσιν μετὰ τῶν δούλων σου· κρινόμενοι γὰρ ὑπὸ σοῦ τοῦ φιλανθρώπου [Δεσπότης,] παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν, ἀλλὰ δι' ὀλίγων μαστίγων αἰώνιον ἐκφυεζώμεθα κόλασιν· ὅτι πλούσιος ὑπάρχεις ἐν οἰκτιρμοῖς, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ σοὶ πρέπει πᾶσα [εὐχαριστία,] δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, ἕκτα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'. ΛΟΓΟΣ ΙΑ'.

Ὅπως ἀναγερθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου [ὁ] δύο οὗτοι τοῦ Θεοῦ προφηταὶ ἀναστήσονται.

Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς καὶ ἡμισυ ἡμέρας, Πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν εἰς αὐτούς· καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν· καὶ φόβος ἔπεσε μέγας ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης αὐτοῖς· Ἀνάβητε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν [τῇ] νεφέλῃ.

Ἰσαριθμοὺς ἡμέρας τοῖς ἔτεσι τῆς αὐτῶν προφητείας, ψῆσι, νεκρωθέντες, [πάλιν] ἀναστήσονται, καὶ εἰς οὐρανὸν [ἐν] τῷ Δεσποτικῷ ὀχήματι τῇ νεφέλῃ ἀνελεύσονται, φόβος καὶ κατάπληξις τοῖς ὁρῶσι γινόμενοι.

Καὶ ἐθεώρησαν αὐτούς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. Καὶ [ἐν] ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας· καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε· καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά.

Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ σεισμὸς μέγας ἐγένετο. Ἰσως μὲν καὶ αἰσθητῶς [τότε] ταῦτα γενήσεται· νοητῶς δὲ τὸν σεισμὸν, τὴν τῶν σαλευομένων μετὰθεσιν ἐπὶ τὸ σταθερὸν καὶ βέβαιον δηλοῦν νομίζομεν. Τὸ δέκατον δὲ τῆς πόλεως πλετεῖν, τὸ τῆς ἀσβετίας πῦμα, μήτε τῇ ἐκείνων ἄρπαγῇ σωφρονιζόμενον, ὥς τῶν λοιπῶν σωθησομένων. Αἱ γὰρ ἑπτὰ χιλιάδες ἀναιρούμεναι, τοὺς τῷ ἐβδωμιατικῷ τοῦ παρόντος βίου χρόνῳ προστετηκότας, καὶ τὴν ὀχθὴν τῆς ἀναστάσεως μὴ ἀναμένοντας, σημαίνειν φαίνονται· οὓς καὶ ἀποκτανθῆναι ἐπ' ἀνάγκης τὸν ἐν γεννῇ δεύτερον θάνατον, [ἦτοι] τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ἡ τυχὸν ἐπτάκις χιλιοὶ ἔσονται οἱ ἐξ Ἰουδαίων τῷ Ἀντιχρίστῳ παιδόμενοι.

Καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο· καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ ἔρχεται ταχύ.

Καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ· μαστιζομένων τῶν ἀπίστων, καὶ δοξαζομένων τῶν μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἄξιοι, φῆσι, τῆς σωτηρίας, τὸν Θεὸν δοξάζουσι. Μετὰ δὲ τὰς δύο, φῆσιν, Οὐαὶ, ἡ τρίτη ἔρχεται ἡ διὰ τῆς ἐβδόμης σάλπιγγος.

²⁹ Psal. cxi, 71. ³⁰ Psal. lxxxiv, 5. ³¹ Psal. cxlii, 2.

ΚΕΦΑΛ. ΑΒ'.

A

CAPUT XXXII.

Περὶ τῆς ἑβδόμης σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμνούντων
τὸν Θεὸν ἀγίων ἐπὶ τῇ μελλούσῃ κρίσει.

Καὶ ὁ ἑβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔγένοντο
φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι· Ἐγένετο
ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ
τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων· καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρε-
σβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τῶν
θρόνων αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν
καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, λέγοντες· Εὐχαρι-
στοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς [ἡμῶν] ὁ παντοκρά-
τωρ, ὃς καὶ ὁ ἦν [καὶ ὁ ἐρχόμενος,] ὅτι εἰληφάς
τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην· καὶ ἐβασίλευσας·
καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν.

Κἀπαυθα πάλιν [καὶ] τοὺς ἁγίους ἀγγέλους καὶ
τοὺς ἀγγελικῶς πολιτευσαμένους εὐχαριστίαν ἀνα-
πίμπειν τῷ Θεῷ φησιν· ὅτι ἦν ἐξ ἀρχῆς ὡς Θεὸς
βασιλείαν ἐκέκτητο, λαβεῖν δι' ἡμᾶς ὡς ἄνθρωπος
ἡξίωσε· τοῖς δὲ ἀπίστοις ἔθνεσιν ἐπὶ τούτῳ ὀργι-
σθεῖσιν ὡς ἀν προσφάτῳ καὶ ξένῃ διδαχῇ μακροθυ-
μήσας, ἐπὶ τέλει τὴν δίκην ἐπήγαγε. Διὸ φησι· Καὶ
ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν.

Καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νε-
κρῶν, κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δού-
λοις σου τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἁγίοις, [καὶ]
τοῖς φοβουμένοις τὸ δόγμα σου, τοῖς μικροῖς καὶ
τοῖς μεγάλοις· καὶ διαφθεῖραι τοὺς φθειρόντας
τὴν γῆν.

Καιρὸν τῶν νεκρῶν δηλῶν, τὸν καιρὸν τῆς τῶν
νεκρῶν ἀναστάσεως· ἐν ᾧ ἐκάστῳ καταλλήλως
δοθεῖται τὰ ἐπιχειρεῖν. Διὰ δὲ τῶν προφητῶν καὶ
τῶν ἀγίων καὶ τῶν φοβουμένων τὸν Θεόν, τὰ τρία
εἰκὸς νοεῖσθαι τάγματα, τῶν [ἐν] ἐκατὸν καρποφο-
ρούντων, καὶ [ἐν] ἐξήκοντα καὶ τριάκοντα τῶν ἀπο-
στῶλων ὁμολογουμένως τῆς πρώτης τευξομένων
λήξεως, καὶ τῆς ἐπὶ δώδεκα θρόνων ἰδρύσεως.
Μικροὺς δὲ καὶ μεγάλους, εἴτε τοὺς ἡττονας ἁγίους,
καὶ τοὺς μάλλον τούτων ὑπερέχοντας· εἴτε μικροὺς,
ὡς ἑξουδενωμένους τοὺς ἁμαρτωλοὺς· μεγάλους
δὲ, τοὺς δικαίους νομίζομεν λέγεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΑΓ'.

B

CAPUT XXXIII.

Περὶ τῶν διωγμῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν προτέρων
καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Καὶ ἠρόγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ·
καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου ἐν
τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἔγένοντο ἀστραπαὶ, καὶ φωναί,
καὶ βρονταί, καὶ σεισμοί, καὶ χάλαζα μεγάλη.

Διὰ τῆς ἀνοίξεως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς ὁράσεως
τῆς κιβωτοῦ, τῶν ἡτοιμασμένων ἀγαθῶν τοῖς ἁγίοις,
δηλοῦται ἡ ἀποκάλυψις· ἅπες ἐν τῷ Χριστῷ, ἐν ᾧ
κατέκχησε πᾶν τὸ πληρωμα τῆς θεότητος σωματι-
κῶς, πάντα κέκρυπται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· τότε
δὲ ἀποκαλυφθήσεται, ὅτε τοῖς ἀνόμοις καὶ ἀσεβέσι
φωναὶ καταπληκτικαὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ

De septima tuba, et sanctis qui Deum ob futurum
judicium celebrant.

XI, 15-18. Et septimus angelus tuba cecinit, et
factæ sunt voces magnæ in cælo, dicentes : Factum
est regnum hujus mundi Domini nostri et Christi
ejus, et regnabit in sæcula sæculorum : Amen. Et
viginti quatuor seniores, qui in conspectu Dei sedent
in sedibus suis, ceciderunt in facies suas, et adorave-
runt Deum, dicentes : Gratias agimus tibi, Domine,
Deus omnipotens, qui es, et qui eras et qui venturus
es : quia accepisti virtutem tuam magnam, et re-
gnasti. Et iratæ sunt gentes.

Hic rursum docet sanctos angelos, et homines
qui angelicam vitam ducunt, una quasi voce atque
consensu Deum laudare, gratiamque eidem persol-
vere, ut qui regnum illud, quod jam inde ab initio
in omnes tanquam Deus obtinuerat, novissimis
temporibus a Deo nostri causa tanquam homo sus-
cipere non recusaverit, perfidisque gentibus, quæ
ipsi tanquam recenti novaque et peregrina doctrina
patientiam, justam tandem aliquando judicii con-
subjungit :

XI, 10. Et advenit ira tua, et tempus mortuorum
judicari, et reddere mercedem servis tuis prophetis,
et sanctis, et timentibus nomen tuum, pusillis et
magnis ; et exterminandi eos qui corruerunt ter-
ram.

Tempus mortuorum, generalis resurrectionis
tempus appellat, in quo unicuique pro meritorum
ratione, aut præmia persolventur, aut supplicia
irrogabuntur. Per prophetas autem, et sanctos et
Deum timentes, tres, ut opinor, hominum ordines
assignat : unum, eorum qui centesimum fructum
reddidere : alterum, qui sexagesimum : tertium et
postremum, qui trigesimum : e quibus Apostoli
potiorem citra controversiam sortem adepti sunt,
et sedes præterea judicarias. Pusillos autem et
magnos, minus magisque sanctos appellare puta-
mus ; aut parvos certe, rejectaneos peccatores vocat ;
magnos autem, justos et sanctos.

De prioribus et novissimis Ecclesiæ persecutionibus.

XI, 19. Et apertum est templum Dei in cælo, et
visa est arca testamenti ejus in templo ejus, et facta
sunt fulgura, et voces, et terræ motus, et grando
magna.

Per cælum patefactum, et arcam testamenti in
cælo visam, honorum, quæ sanctis istic præparata
sunt, manifestatio significatur ; 49 ea autem omnia
in Christo sunt reposita : in illo namque, juxta
Apostolum, habitat omnis plenitudo divinitatis cor-
poraliter : tum autem bona hæc orbi patefient,
quando terrificæ voces, et fulgura, et tonitrua in

impios irruent, gehennæque tormenta veluti densa quædam grando eosdem obruent. *Per terræ motum autem, ut paulo ante expositum est, rerum præsentium mutatio innuitur.*

Et signum magnum apparuit in cælo; mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus; et in capite ejus corona stellarum duodecim.

Hanc mulierem nonnulli Dei Genitricem Virginemque Matrem per omnia sanctissimam interpretati sunt; quam ea omnia, quæ ordine hinc consequuntur, prius perpressam autumant, quam divinis illius partus perfecte cognosceretur. At magnus Methodius ad Ecclesiam retulit, in Dominicæ nativitatæ mysterium parum ea convenire ratus quæ hoc loco de illo narrantur; maxime vero quod Dominus noster dudum ante patefactam libri hujus prophetiam natus fuerit. At ipsamet Methodii verba in medium asferre lubet. Is ergo in tractatu, quem *Symposium* inscripsit, ex persona Procles virginis ita scripsit: « Mulier sole induta, est Ecclesia. Quod autem nobis vestis est, hoc illi lux est. Pari modo quod nobis est aurum et pretiosi lapides, hoc illi sunt stellæ, et quidem cæteris præstantiores et illustriores. Ascendit hæc autem super lunam; quia Synagogam sub pedibus prostratam habet. Cæterum per lunam eorum fidem metaphoricos designari putamus, qui per regenerationis lavaerum a corruptionis malo expiati sunt; siquidem humida et aquea natura ex luna præcipue dependet. Hæc autem parturit et regenerat, hominesque crassos et animales in cælestes et spirituales transformare, idæque et similitudini Christi conformare s'ulit. » Et paucis interjectis rursum: « Non oportet arbitrari de Christo recens jam nato verba hic fieri. Jam olim enim ante Joannis Apocalypsin, incarnati verbi Sacramentum completum erat; Joannis autem Apocalypsis de rebus præsentibus, olimque futuris, vaticinatur. » Et post alia denuo: « Non possumus proinde non confiteri Ecclesiam eam esse, quæ parturit et generat regenerationis fonte ablutos. Quare in Isaia Spiritus dicit, *Priusquam parturiret, effugit ut pareret; et peperit masculum* ».

Et quem effugit spiritalis Sion nisi draconem? quo nimirum generare possit populum masculum. Et tandem subdit: « Ea propter in unoquoque spiritaliter nascitur Christus; Ecclesia autem parturit fascisque involvit donec Christus natus in nobis formetur; atque ita unusquilibet Christi participatione Christus quodammodo efficitur. »

Ecclesia itaque, Christum justitiæ solem induta, legalem nocte lucentis lunæ lucem vitamque mundanæ, quæ instar lunæ mutabilis et inconstans existit, sub pedibus prostratam tenet, capitisque verticem apostolicorum dogmatum virtutumque corona redimitum habet. Idem auctor docet per lunam, quæ humidæ substantiæ dominatur, baptismum, Mare metaphoricis appellatum, designari, quod sane sacramentum, ut regeneratis est salutare, ita dæmonibus exitiale est prorsus.

» Isa. 67, 7.

καὶ χάλασα ἐπομβροῦσα τοῦτοις τὰ τῆς γείτης κολαστήρια, ἐν τῷ σεισμῷ τῆς τῶν παρόντων μεταθέσεως.

Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον· καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς· καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος [δι'] ἀστέρων δεκάδυο.

Ἰνναῖκα δὲ περιβεβλημένην τὸν ἥλιον, τινὲς μὲν δι' ὅλου τὴν [παναγίαν] Θεοτόκον νενόηκασιν, πρὶν γινωσθῆναι αὐτῆς τὸν θεῖον τόκον, παθοῦσαν τὰ ἐχθόμενα. Ὁ δὲ μέγας Μεθόδιος εἰς τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν ἐξέλαθεν· ἀνάρμοστα τῇ Δεσποτικῇ γεννήσει τὰ περὶ αὐτῆς ἡγησάμενος, διὰ τὸ ἥδη πρὸ πολλοῦ τετέχθαι τὸν Κύριον [ἡμῶν]· καλὸν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τοῦ μακαρίου Μεθοδίου μνησθῆναι· ὅς φησιν ἐν τῷ λεγομένῳ Συμποσίῳ ἐκ προσώπου Πρόκλῆς παρθένου οὕτως· « Ἡ γυνὴ ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, ἔστιν ἡ Ἐκκλησία. Ὁ δὲ ἡμῖν ἐσθῆς, τοῦτο ἐκείνη φῶς· ὁ δὲ ἡμῖν χρυσοῦς ἡ διαφανὲς λίθος, τοῦτο ἐκείνη τὰ ἄστρα· [τὰ] ἄστρα δὲ χρεῖται καὶ ἐμφανέστερα. Ἐπιδέθηκε δὲ ἐπὶ σελήνης. Σελήνην δὲ τροπικῶς ἡγοῦμαι, τὴν πλάνην τῶν ἀποκαθαιρομένων τὴν φθορὰν τῷ λουτρῷ· τῷ ἐκ τῆς σελήνης ἡρτησθαι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν· ὠδίνουσα καὶ ἀναγεννῶσα τοὺς ψυχικοὺς εἰς πνευματικοὺς, καὶ τὴν καθ' ὁμοίωσιν ἰδεῖν αὐτοὺς καὶ μόρφωσιν μορφοῦσα τοῦ Χριστοῦ. » Καὶ πάλιν φησὶν· « Οὐ χρὴ τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι νομίζειν τὸν γεννώμενον· πάλαι γὰρ πρὸ τῆς [Ἰωάννου] Ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ [θεοῦ] Λόγου· ὁ δὲ Ἰωάννης περὶ παρόντων καὶ μελλόντων θεσμολογεῖ. » Καὶ μεθ' ἑτέρα· « Ὅστε ἀνάγκη ὁμολογεῖν θεῖ, τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὠδίνουσαν καὶ γεννῶσαν τοὺς ἀπολελυτωμένους, ὡς φησιν ἐν ἑσάτῃ τῷ Πνεύμα· *Πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, ἔδεδωκε, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν.* Τίνα ἐξέφυγεν; » Ἡ πάντως τὸν δράκοντα· ἵνα γεννήσῃ τὸν λαὸν ἡ νοητὴ Σιών τὸν ἀβήρα. » Καὶ ἐξῆς· « Ὅστε ἐν ἐκάστῃ γεννᾶσθαι τὸν Χριστὸν νοητῶς. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία σπαρασσὶ καὶ ὠδίνει ἄχρις ἂν ὁ Χριστὸς μορφωθῇ ἐν ἡμῖν γεννηθεῖς· ὅπως ἕκαστος τῷ μετέχειν Χριστοῦ, Χριστὸς γέννηται. »

Ἡ Ἐκκλησία [τοίνυν] τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης [Χριστοῦ] περιβέβληται. Καὶ γὰρ νομικὸν φῶς τῆς νυκτοφωαῦς σελήνης, καὶ τὴν ὡς σελήνην ἀλλοιούμενην κοσμικὴν ζωὴν, ὑπὸ τοὺς πόδας κέκτεται. Καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων τε καὶ ἀρετῶν περιέχεται στέφανον. Ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ὡς ἐκ τῆς σελήνης, ἡρτημένης τῆς ὑγρᾶς οὐσίας, δηλοῦσθαι φησὶ διὰ τῆς σελήνης τὸ βάπτισμα, *θάλασσαν* τροπικῶς ὀνομαζόμενον· τοῖς μὲν ἀναγεννωμένοις σωτήριον, τοῖς δὲ δαίμοσιν θάλασσαν.

Καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἔκραζεν ὠδινουσα καὶ Ἀ βασιζομένη τεκεῖν.

« Ὅθεν δὲ φαιεν τὴν Ἐκκλησίαν καθ' ἑκαστον τῶν ἀναγεννωμένων δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς, ὡς φησὶν ὁ [θεὸς] Ἀπόστολος διὰ τὸ ἀμδλώματα εἶναι τοὺς ἐκ τοῦ ἀληθινῆς φωτὸς Χριστοῦ ἐκπύπτοντας, καὶ σύνδρομον τῇ ζωῇ τὴν δι' ἀπιστίας ὑπομένοντας θάνατον. »

Καὶ ὥσθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἰδοὺ δράκων πύρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα.

Καὶ ὥσθη ἄλλο σημεῖον ἐν οὐρανῷ. — Οὐρανὸν ἐνταῦθα νοεῖσθαι τὸν ἀέρα νομίζομεν· *δράκοντα* δὲ πύρρην, τὴν πλασθέντα ἐγκαταπαλίσσασθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν τῷ Ἰωβ γέγραπται. Πύρρην δὲ τοῦτον, ἢ διὰ τὸ φονικὸν αὐτοῦ καὶ αἱμαγερὲς, ἢ διὰ τὸ πυρῶδες τῆς ἀγγελικῆς οὐσίας, εἰ καὶ τῶν ἀγγέλων ἐκπέπτασεν. Ἐπτά δὲ κεφαλὰς, τὰς ἑπτὰ πονηροτάτας αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ ταῖς πνευματικαῖς ἐνεργεῖαις ἐναντίας· ἢ τὰ ἑπτὰ πνεύματα· ἅπερ ἐν Εὐαγγελίῳ ὁ Χριστὸς εἰρηκεν εἰσοικεῖσθαι τῷ ἀνθρώπῳ τῷ σεσαρωμένῳ τὴν καρδίαν καὶ κενὴν ἐξ ἀγαθῶν ἐννοιῶν καὶ πράξεων ἔχοντι· ἢ ἑπτὰ κακίας, ἃς φησι Σολομὼν ἐν [τῇ] καρδίᾳ εἶναι τοῦ ἰχθυοῦ· ὅστις μεγάλη τῇ φωνῇ τῶν πειθομένων λαίται καθ' ὑπόκρισιν. Τὰ δὲ δέκα κέρατα δηλοῦσιν, ἢ τὰ ἀντιδιατελλόμενα ταῖς δέκα νομικαῖς ἐντολαῖς πλημμελήματα, ἢ τὰς διαιρέσεις τῆς βασιλείας, αὐτῷ κόσμον φερούσας, ὡς ταῖς διχοστασίαις χαλροῦν. Ἐπτά δὲ διαδήματα ἐν ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ. Δίδει οἱ τὰς δαιμονικὰς ἐνεργεῖας νικῶντες ἐκείθεν τοὺς στεφάνους [τῆς νίκης] κομίζονται, ὅθεν πόνους καὶ ἰδρώσει τὴν νίκην ἤραντο. Περὶ δὲ τούτων καὶ ὁ μακάριος Μεθόδιος φησιν οὕτως ἐπὶ λίξεως· Ὁ δράκων ὁ μέγας ὁ πύρρὸς, ὁ ἐπτακέφαλος, ὁ σύρων τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ὃς ἔστηκεν ἐφελρεύων Ἰνα τὸ τέκνον τῆς ὠδινούσης καταφάγη, ὁ διὰβόλος ἐστίν, [καὶ τὰ ἐξῆς.] Ἀλλ' ἀστοχεῖ καὶ σφάλλεται τῆς ἡγίας, ἄνω πρὸς ὕψος ἀρπάζομένων τῶν ἀναγεννωμένων. Καὶ μετ' ὀλίγα· Τρίτον δὲ τῶν ἀστέρων ἐκλήθη μέρος, οἱ περὶ ἐνα τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐσφαλμένοι· ἢ δὲ ἐρημος εἰς ἣν ἐλθοῦσα τρέφεται, ἢ Ἐκκλησία ἢ κακῶν ἐρημος, καὶ στεῖρα φθορῆς. Τὰ δὲ χίλια, φησὶ, τὸν ἐν ἑκατοντάσι πολλαπλασιασθέντα τέλειον ἀριθμὸν καὶ πλήρη περιέχει. Καὶ ἐξῆς φησὶ περὶ τῶν στεφάνων αὐτοῦ· Ἡ δὲ καταρτισμένη κατὰ τοῦ διαβόλου πρότερον καὶ νεκρώσασα τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, τῶν ἑπτὰ στεφάνων τῆς ἀρετῆς ἐγκρατὴς γίνεται.

Καὶ ἡ οὐρά αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων [τοῦ οὐρανοῦ]· καὶ ἐβυλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.

Καὶ ἡ οὐρά αὐτοῦ, σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων. — Διὰ τοῦτο, δύο τινὰ δηλοῦσθαι νομίζομεν· ἢ τὴν προτείραν αὐτοῦ ἐξ οὐρανοῦ πτώσιν, τὴν τοὺς σὺν αὐτῷ ἀποστάτας ἀγγέλους διὰ τοῦ ἐσχάτου κινήματος τοῦ γόθου [πρὸς γῆν] κατασύραν· [πρῶ-

XII, 2. Et in utero habens; et clamat parturiens; et cruciatur ut pariat.

« Ecclesia unumquemlibet, qui ex aqua et Spiritu sancto regeneratur, tantisper parturire dicitur, donec Christus in illis formetur, ut Apostolus loquitur. 50 Comperiuntur enim abortivi nonnulli; ejusmodi sunt qui a vera luce, qui Christus est, exciderunt; qui una etiam cum vita infidelitatis mortem sustinent. »

XII, 3. Et visum est aliud signum in cælo, et ecce draco magnus, rufus, habens capita septem, et cornua decem, et in capitibus ejus diademata septem.

Cælum hoc loco aerem significare arbitramur; draconem autem rufum, serpentem illum qui ob id conditus apud Jobum scribitur, quo ab angelis Dei deludatur. Vocat autem illum rufum, quod cædi et sanguini deditus sit; aut quod angelorum natura habeatur ignea, etiamsi peccato contaminata sit. Per septem capita, septem nequiores illius virtutes spiritualibus viribus et operationibus adversas intelligimus: aut septem illos nequam spiritus, quos Christus in Evangelio in homine illo habitasse asseruit, qui cordis domicilium scopis mundatum habebat, hoc est a bonis cogitationibus et operibus vacuum. Aut septem nequitias, quas Salomon in corde inimici exsistere ostendit, qui per simulationem voce magna supplex illis sit quos in sententiam suam callide pertraxit. Decem porro cornua, decem peccata decem legalibus præceptis contraria denotare putamus: Aut mundani regni divisionem, quæ ipsi tanquam seditionibus gaudenti voluptatem parit non vulgarem. Septem autem diademata, in totidem illius capitibus ob id dicuntur posita, quod homines diabolicas vires et suggestiones impigre expugnantes, coronas inde deportent, unde per labores atque sudores victoriam retulerant. De his beatus Methodius ad hunc modum scribit: Draco magnus, rufus, et septicaps, qui tertiā stellarum partem trahit, quique in insidiis, ut parturientis filium devoret, consistit, diabolus est. Et paucis interjectis: Sed sullitur, prædæque spe frustratur regeneratis per baptismum sursum in sublime raptis. Et paulo post rursum: Tertia autem stellarum pars, dicuntur illi qui in sanctæ Trinitatis numero circa unum errant. At desertum, in quod Ecclesia commigrans nutritur, est locus a malis immunis, omnisque corruptionis expers. Millia autem per centena multiplicata, numerum continent perfectum et plenum. De coronis porro isthæc subjungit: Hæc autem in certamine adversus diabolum prævalens, septemque capita illius morti dedens, septenis virtutum coronis potitur.

XII, 4. Et cauda illius trahebat tertiam partem stellarum cæli, et misit eas in terram.

Per hæc alterutrum, e duobus significari opinor, vel primum luciferi e cælo casum, quo angelos, qui per extremum invidiæ motum una cum ipso a Deo desciverunt, deorsum traxit; (primus enim omnium motus mentis erat elatio); aut post caput

illius contritum, caudæ ejusdem agitationem. Ille enim homines animo instabiles, ex 51 cœlesti sensu et conversatione deorsum ad terrena abripit. Nominantur hi autem metaphoricis *stellæ*, propter splendorem quem ex sancto baptismo hauserunt. Ita namque propheta Daniel de Antiocho, qui venturi olim Antichristi typum gerebat, vaticinatus est.

Et draco stetit ante mulierem quæ erat paritura, u', cum peperisset, filium ejus devoraret.

Continuo namque apostata adversus Ecclesiam in armis consistit, illos qui pro tempore in illa regenerantur, in escam suam vertere enixe contendens. Aut verius per Ecclesiam Christum ipsum persequitur tanquam illius caput; qui proinde quæ fidelium sunt propria, sibi vindicat. Quare ad Saulum aiebat: *Saule, Saule, quid me persequeris* 22?

XII, 5. *Et peperit filium masculum, qui reclusus erat omnes gentes in virga ferrea.*

Ecclesia per eos qui baptismo initiantur, citra intermissionem generat Christum; utpote in illis formandum usque ad consummatam spiritualis ætatis plenitudinem. Ecclesiæ autem populus, is demum filius masculus recte appellatur, qui carnis voluptatibus sensuumque illecebris non fraugitur, neque dejicitur, sed animo infracto in officio persistit. Per quem nunc quidem Christus Deus Romanorum, manibus quasi ferrum robustis, gentes regit; reclusus easdem post communem quoque mortuorum resurrectionem. Constituet enim iudices fide validos, qui gentes, quæ propter infirmitatem et infidelitatem mysticum illud et novum vinum non capiunt, ut ferrum vasa fictilia et infirma solet, conterent.

Et ruptus est filius ejus ad Deum, et ad thronum ejus.

Rapiuntur hic quoque ex gravioribus tentationibus interdum sancti, ne forte afflictionibus et difficultatibus, quæ vires illorum excedunt, absorbeantur. Rapiuntur et olim in occursum Domini, nubibus quasi vehiculis quibusdam in aerem subvecti; cum Deo ejusdemque thronis, hoc est, summis angelorum virtutibus, felices semper victuri.

XII, 6. *At mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo; ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.*

Quando (inquit) diabolus qui in Antichristo efficax erit, aciem per ipsum contra Ecclesiam direxerit, tunc illius electi, summaque ejusdem capita, civilibus tumultibus mundanisque voluptatibus contemptis, in desertum ab omni malitia alienum, vitæque consuetudinem omni virtutum genere lucentem, sese recipient, juxta magni Methodii sententiam: ibidemque impugnantium demonum, malignorumque hominum impetus atque insultus, subterfugient. Probabile sit quoque sensilem crementum eos conservaturam, qui in montibus et spe-

Α τον γάρ ἡ ἐπαρσις:] ἡ τὴν μετὰ τὸ θλασθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὐραίναν κίνησιν, τοὺς ἀσχηρίτους κατενεγκοῦσαν ἐκ τοῦ οὐρανίου φρονήματος, ἀστέρας τροπικῶς ὀνομασθέντας, διὰ τὴν ἐκ τοῦ [ἀγίου] βαπτίσματος λαμπρότητα. Οὕτω γὰρ καὶ Δανιὴλ περὶ Ἀντιόχου προεφῆτευσεν, ὡς ἐσομένου τόπου τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως.

Καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν. Ἰνα ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ.

Καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς. — Ἀεὶ γὰρ ὁ ἀποστάτης ἀντικρὺ τῆς Ἐκκλησίας ὀπλίζεται, τοὺς ἀναγεννωμένους κατὰ καιρὸν ἐξ αὐτῆς, οἰκεῖον βρῶμα ποιεῖσθαι ὀρεγόμενος· μᾶλλον δὲ, διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν διώκων, ὡς κεφαλὴν αὐτῆς, τὰ τῶν πιστῶν οἰκειούμενον. Διὸ καὶ, Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; ἔλεγε.

Καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα· ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ῥάβδῳ σιδηρᾷ.

Καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα. — Διηνεχῶς ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν βαπτιζομένων τὸν Χριστὸν γεννᾷ, ὡς ἐν ἐκείνοις μορφούμενον ἄχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς πνευματικῆς ἡλικίας, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἀρρὴν δὲ υἱὸς, ὁ τῆς Ἐκκλησίας λαὸς, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἀθῆλυντος· δι' οὗ [καί] ἡδὴ μὲν ταῖς τῶν δυνατῶν Ῥωμαίων χερσὶ ταῖς κραταιαῖς ὡς ὁ σιδηρὸς, τὰ ἔθνη ἐποίμανε Χριστὸς· ὁ Θεός. Ποιμανεῖ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, κριτὴς καθιστῶν τοὺς ἰσχυροὺς τῇ πίστει κατὰ τὸν σιδήρον, τῶν εὐθύπτων καὶ ἀσθενῶν σκευῶν τῶν ἐθνῶν, ἃ δι' ἀπιστίαν τὸν

μυστικὸν [καί] νέον οἶνον οὐκ ἐχώρησαν.

Καὶ ἡράσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ [πρὸς] τὸν θρόνον αὐτοῦ.

Καὶ ἡράσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν. — Ἀρπάζονται μὲν γὰρ κἀναυθὰ ἐν πειρασμοῖς οἱ ἅγιοι, ὥστε μὴ καταπονθῆναι τοῖς δυσχερεῖσι τοῖς ὑπὲρ δύναμιν· ἀρπαγῆσονται δὲ [καὶ τότε] ἐν νεφέλαις εἰς συνάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ σὺν τῷ Θεῷ καὶ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ, [ἔχουσιν] ταῖς ὑπερτάταις ἀγγελικαῖς δυνάμεσι συνέσονται.

Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον· ὅπου ἔχει [ἐκεῖ] τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ [τοῦ] Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χίλλας διακοκτίας

Δ ἐξήκοντα.

Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον. — Ὅτι ἐφθίνῃ ὁ ἐν τῷ Ἀντιχρίστῳ ἐνεργῶν διάβολος δι' αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας παρατάξεται, οἱ ταύτης ἐκλεκτοὶ καὶ κορυφαῖοι, τῶν πολιτικῶν θυρῶν καὶ τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν καταπτύοντες, εἰς τὴν ἔρημον πάσης κακίας, πάμπορον δὲ πάσης ἀρετῆς πολιτεῖαν φεύγονται, κατὰ τὸν μέγαν Μεθόδιον· κἀκεῖ τῶν πολεμούντων δαιμόνων τε καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων τὰς προσβολὰς διαφεύγονται. Εἰκός ἐξ καὶ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον σώζειν τοὺς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὑπαῖς τῆς γῆς, διὰ τὴν τοῦ ἀπο-

22 Act. ix, 4.

στάτου [καὶ ψευδοχρίστου] ἐπιβουλὴν φεύγοντας, Α καὶ πρῶην τοὺς μάρτυρας. Ἐπὶ ἑτῇ δὲ τρία, ἡμισυ, τὰ ὑπὸ τῶν χιλίων διακοσίων ἐξήκοντα ἡμερῶν θηλούμενα· ἐν οἷς κρατήσει ἡ ἀποστασία· ἥς ἡμεῖς ὁ μέγας ἀγωνοθέτης, ὁ μὴ συγχωρῶν πειρασθῆναι τίνα ὑπὲρ ὃ δύναται, λυτρούμενος, δωρήσεται ἡμῖν καρτερὸν λογισμόν καὶ ταῖς ἐναντίαις προσδοκαῖς ἀθλήσονται· ἵνα νομίμως πρὸς τὰς ἀρχάς τοῦ σκότους καὶ τὰς ἐξουσίας ἀθλήσαντες, τῷ στεφάνῳ τῆς δικαιοσύνης κατακοσμηθῶμεν, καὶ τὰ τῆς νίκης βραβεῖα δεξιόμεθα· ὅτι αὐτῷ πρέπει διὰ τῶν ἀσθενῶν τροπουμένων τοὺς ἰσχυροὺς ἐναερίους ἄρχοντας, ἡ νίκη καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ζῶοντι Ὁνείματι, [ὦν καὶ ἀεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων.] Ἀμήν.

suevit, decet victoria et imperium, cum Patre et vivifico Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. ΛΟΓΟΣ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ πολέμου τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν δαιμόνων· καὶ [περὶ] τῆς τοῦ Σατανᾶ καταπτώσεως.

Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ πολεμήσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. Καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος αὐτῶν εὗρέθη ἐν τῷ οὐρανῷ.

Καὶ ταῦτα τῇ τε πρώτῃ τοῦ διαβόλου ἐξ ἀλαζονείας καὶ φθόνου ἐκπίπτει τῆς ἀγγελικῆς τάξεως, τῇ τε δὴ τῷ δεσποτικῷ σταυρῷ καθαιρέσει ἀρμόζειν δύναται· ὅτε, καθὼς φησιν ὁ Κύριος, ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται, καὶ τῆς ἀρχαίας τυραννίδος ἐκδέλλεται. Οὗ τὴν ἀλαζονεῖαν τοὺς θεοὺς ἀγγέλους ἅμα τῷ [αὐτῶν] ἀρχιστρατήγῳ Μιχαὴλ μὴ φέροντας, εἰκὴ· αὐτὸν τῆς οἰκείας συνδιατριβῆς ἀπορρίψαι πρότερον· καθὼς φησιν Ἰεζεκιὴλ ὑπὸ τῶν χειρῶν ἐκδεβλῆσθαι αὐτὸν ἐκ μέσου πυρῶν λίθων τῶν ἀγγελικῶν, οἶμαι, τάξεων, διὰ τὸ εὐρεθῆναι ἐν αὐτῷ [τῇ] ἀδικήματα. Ἐν δὲ τῇ [τοῦ] Χριστοῦ παρουσίᾳ τοὺς διακονομένους αὐτῷ μετὰ τὸν πειρασμὸν ἡ τιμωμένον δοῦλον πάλιν βεβελύξασθαι. Ἰστέον δὲ ὅτι, καθὼς τοῖς Πατράσι δέδοκται, μετὰ τὴν τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου δημιουργίαν, οὕτως εἰ· ὑπερφανίας καὶ φθόνου καταδέβληται, τὴν ἀέριον πρῶτον πεπιστευμένος ἀρχὴν, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος. Καὶ Παπίας δὲ οὕτως ἐπὶ λέξεω· Ἐρλοῖς δὲ αὐτῶν, δηλαδὴ τῶν πάλαι θεῶν ἀγγέλων, καὶ τῆς περὶ τὴν γῆν διακοσμήσεως ἔδωκεν ἀρχεῖν· καὶ καλῶς ἀρχεῖν παρηγγύησε. Καὶ ἐξῆς φησιν· Εἰς οὐδὲν [δὲ] συνέβη τελευτῆσαι τὴν τάξιν αὐτῶν.

regionem ante lapsum acceperat, post lapsum in partem adhuc retinuisse. Sane Apostolus haud obscure insinuat illud, dum luctam nobis non adversus carnem et sanguinem, sed adversus aereas potestates esse, scribit· Confirmat autem Papias B. Joannis discipulus disertè hisce verbis: *Aliis ex ipsis, nempe angelis, quamdam circa terræ administrationem potestatem et procurationem tribuit; ritæque munus injunctum administrare jussit*. Et paucis sibi præfinitum absolverent non ut decebat.

Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, [ὁ] ὄψις ὁ ἀρχαῖος ὁ καλούμενος διάβολος καὶ [ὁ] Σατανᾶς· ὁ

lucis et cavernis terræ, propter apostatæ et Anti-christi insidias confugient; quemadmodum primos quoque martyres ad ejusmodi latibula sæpe se recepisse, mortemque ad tempus evasisse constat; idque ad annos tres cum dimidio, per mille ducentorum sexaginta dierum numerum designatos; inter quos 52 regnum oblinebit apostasia: a qua magnus ille Agonotheta nos liberet, qui non permittit ullum omnino tentari supra id quod potest; idemque impertiatur nobis animum robustum, et adversariorum insultus infractum; ut legitime contra principes et potestates tenebrarum decertantes, justitiæ corona exornemur, victoriæque bravium consequamur. Eum namque, qui per infirma mundi potentes aeris potestates in triumphum agere consuevit, decet victoria et imperium, cum Patre et

B

CAPUT XXXIV, SERMO XII.

De angelorum et dæmonum prælio, et Satanae casu.

XII, 7, 8. *Et factum est prælium magnum in cælo; Michael et angeli ejus præliabantur cum dracone; et draco pugnabat, et angeli ejus; et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in cælo.*

Isthæc primo diaboli lapsui, quo ex angelico ordine propter superbiam et invidiam proscriptus est, accommodari possunt: et secundæ rursus ejusdem ruinæ, qua per Dominicæ crucem fractus atque dejectus est; quando nimirum mundi hujus princeps, juxta Christi Domini oraculum, judicatus, et a tyrannide, quam ante exercebat, depulsus est. Enimvero cum divini angeli cum duce suo Michaelle illius superbiam et arrogantiam ferre non possent, ipsum ex suo consortio et consuetudine, ut probabile sit, statim abjecerunt. Atque huc spectat, quod propheta Ezechiel illum ex Cherubinis mediaque ignitorum lapidum, hoc est, angelicorum ordinum, statione ejectum asserit; ea nimirum de causa, quod iniquitates in illo compertæ essent. In Christi porro adventu angeli illi, qui post absolutum jejunium, intentatamque a Satana tentationem, accedentes ministrabant ei, diabolum veluti vile abjectumque mæncipium non absque execratione denovo propulsarunt. Adverte autem Patribus nonnullis visum esse post aspectabilis mundi hujus opificium diabolum propter superbiam et invidiam e cælo ejectum, potestatem quam in aeream hanc

XII, 9. *Et projectus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus et Satanas; qui*

seducit universum orbem : et projectus est in terram ; A et angeli ejus cum illo missi sunt.

Merito hoc. Neque enim ullum terrenum sensum ferre potest cælum neque ulla lumini cum tenebris est communicatio. Porro autem quod nomen hoc *Satanas* articulum hoc loco [adjunctum habet ; id non arguit alium esse Satanam, alium diabolum ; (etiāsi hyperbatum in contextu lateat) ostendit aut antiquum illum serpentem duo nomina sortiri : alterum **53** *Diaboli* ; quod virtutes virtutumque studiosos, et ipsum etiam Deum apud homines calumniatur ; siquidem apud Adamum invidiæ illum insinulare non dubitavit. Alterum vero, *Satanæ*, tanquam pertinax Christi Domini et servorum ejus adversarius. Observandum est autem, diaboli casum post Christi crucem non fuisse localem, ut fuit primus. Dicitur tamen post Christum passum cecidisse ; quia pristinae illius vires, post illum tempus sunt diminutæ, et quasi fractæ : ut ipse B. Antonio confiteri non erubuit, illud prophetæ in se impletum ostendens : *Inimici gladii defecerunt in fine* ³⁴. Igitur ruina illius aliud nihil est, quam malignorum conatuum illius infirmatio, posteaquam semel e cælo dominioque quod obtinebat, decedit. Adverte rursum, apud B. Justinum philosophum et martyrem legi, diabolum post Christi adventum, latamque adversus illum gehennæ ignis sententiam, maxime blasphemum evasisse ; primoque initio ea impudentia Deum non blasphemasse qua modo. Ea propter recte de Ipso proditum exstare : *Cor ejus indurabitur ut lapis* ³⁵ ; nempe propter durissimam illam planeque saxeam in malitia obstinationem. Quod si sola suppliciorum expectatio diabolum sceleratiorem reddit, quomodo vel ipse, vel illius ministri gehennæ ignis ardore inflammati, direque peccatis per ignem expiationem non consecuti ; quomodo, secundum stultam quorundam hæretico-
rum sententiam, cruciatus illorum finem olim sortientur ?

XII, 10. *Et audiivi vocem magnam in cælo, dicentem : Nunc facta est salus, et virtus, et regnum Dei nostri, et potestas Christi ejus : quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.*

Per accusationem falsamque calumniam, quibus homines impetuntur, ipsum diabolum designat, siquidem hoc studium nominis ejus ratio, ut ante dictum est, insinuat. Lætantur autem angeli de illius ejectione, quia nulla est pars infideli cum fidelibus.

XII, 11, 12. *Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, et propter verbum testimonii sui ; et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea lætamini, cæli, et qui habitatis in eis. Væ terræ et mari ; quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.*

Et sancti, inquit, tametsi, acriter apud omnes,

³⁴ Psal. ix, 7. ³⁵ Job xli, 13.

πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐδλίθη εἰς τὴν γῆν· καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ [μετ' αὐτοῦ ἐδλίθησαν.]

Καὶ ἐδλίθη ὁ δράκων ὁ μέγας εἰς τὴν γῆν. — Εἰκότως · οὐ γὰρ ὁ οὐρανὸς ἔφερε γῆινον φρόνημα · ὅτι τῷ φωτὶ τὸ σκότος ἀκοινώνητον. Εἰ δὲ μετὰ τοῦ ἄθροου κεῖται, ὁ *Satanās*, οὐχ ὡς ἄλλος ὢν παρὰ τὸν διάβολον, εἰ καὶ κεῖται καθ' ὑπερβατόν · οἷον ὁ διάβολος ὁ καὶ *Satanās* · ἀλλ' ὡς τὰ δύο καλούμενος · τὸ μὲν, διὰ τὸ διαβάλλειν τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς τοῦτων ἐρχσάς · καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς τῷ 'Αδὰμ αὐτὸν βάσκανον ὑπέγραψε · τὸ δὲ, ὡς ἀντικείμενος καὶ τῷ Δεσπότῃ καὶ τοῖς δοῦλοις [αὐτοῦ]. Ἰστέον δὲ ὅτι οὐχ οὕτω τοπικῇ μετὰ τὸν σταυρὸν ἢ τοῦ διαβόλου γέγονε κατὰπτωσις, ὡς τῇ τῶν προπατόρων ἀνεργησίᾳ, καθὼς καὶ αὐτὸς τῷ [μεγάλῳ] 'Αντωνίῳ ὁμολογῶν τὸ ψαλμικὸν ἐπ' αὐτὸν πεπληρωσθαι λόγιον · *Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ρομφαῖαι εἰς τέλος.* "Εκπτώσις οὖν αὐτοῦ, [καὶ] ἡ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ ἐγγειρημάτων ἀθέτησις, μετὰ τοῦ τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς οἰκείας ἀρχῆς [τελέως] ἀποβεβληθῆαι, ὡς εἴρηται. Λέλεκται δὲ τῷ μακαρίῳ Ἰουστίνῳ τῷ [φιλοσόφῳ καὶ] μάρτυρι, μετὰ τὴν [τοῦ] Χριστοῦ παρουσίαν καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐν γέννην ἀπόφασιν, βλάσφημον μάλιστα γεγονέναι τὸν διάβολον · καίπερ μὴ πρότερον οὕτως ἀναιδῶς τὸν θεὸν βλασφημήσαντα · διὸ περὶ αὐτοῦ εὐθυβόλως εἴρηται · *"Ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ λίθος* · διὰ τὸ τῇ πονηρίᾳ ἀνένδοτον. Εἰ δὲ ἡ προσδοκία τῆς κολάσεως πονηρότερον αὐτὸν ἀπειργάσατο, πῶς ἂν κυλαζόμενος ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐργάται αὐτοῦ ἐν γέννην, διὰ τῆς πυρώσεως τῶν ῥύπων τῆς ἀμαρτίας ἐκπλυνθήσονται ; τοῦτου δὲ μὴ τυχόντες, πῶς πέρας ἔξουσι τῆς κολάσεως, κατὰ τοὺς ματαιόφρονας [αἰρετικούς ;]

puniti, peccatorum sordes eluent ? Hanc autem a

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐν τῷ οὐρανῷ λεγούσης· "Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ · ὅτι κατεβλήθη ὁ κατηγορὸς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμέρας καὶ νυκτός.

D "Οτι κατεβλήθη ὁ κατηγορὸς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. — "Ἡ κατηγορία καὶ ἡ διαβολὴ ἢ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸν διάβολον, ὅπερ ἐστὶ, κέκληκεν, ὡς εἴρηται. Εὐφραίνονται δὲ οἱ ἄγγελοι ἐπὶ τῇ τούτου ἐκβολῇ · οἷδεμὶα γὰρ μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου.

Καὶ αὐτοῦ ἐρίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν · καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. Διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, οἱ οὐρανοὶ, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. Οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς [ὁ] μέγαν ἔχωρ θυμὸν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

Καὶ αὐτοὶ ἐρίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρ-

του. — Καὶ κατηγορούμενοι περ' αὐτοῦ, φησίν, οἱ ἄγιοι, καὶ διωκόμενοι, ὡς περ [ε] Ἰωβ, πρὸς πάντας; ἀνθρώπους τοῦ αὐτοῦ πειθομένους, ὅμως αὐτὸν νικῆσαι τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ πάθεσιν. Εὐφραίνεσθαι δὲ τὰ; ἐκὼ δυνάμεις ἐπὶ τῇ αὐτοῦ πτώσει, καὶ ὑπελθεῖν ἐπὶ τῇ πῶν προστατηκότων τοῖς γῆνιαις ἐκβολαῖς αὐτοῦ, θεομμήτως ἀκούουσιν. Θῶαι δὲ τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, [καὶ τοῖς θάλασσαν] ἡλιαθὴ τοῖς μὴ ἐν οὐρανῷ, ἀλλ' ἐπὶ γῆς τὸ καλίσταυμα ἔχουσι· πολλοὶ γάρ τῶν ἐν τῇ γῇ τὸν ἐχθρὸν νικῶσι καὶ νικῆσονται· καί περ πλέον νῦν οὗτοι ἀγωνιζόμενοι θυμώμενοι, διὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς αὐτοῦ μολῆσεως. Ὅθεν ἐπὶ ἀναγκῆς τοῖς τὰ γῆνα φρονούντας, καὶ τῇ θαλάσῃ τοῦ βίου κλυδωνιζομένους, ἐνταῦθα ταλα-νίσσῃται.

leuitatem. Quam ob rem necesse est omnino, ut ii qui hic terrena sapiunt, maiorisque presentis vite fluctibus jactantur, pœnis, de quibus dictum est, affines fiant, adroque infelices perpetuo habeantur.

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'.

Ὁμοίως ὁ δράκων διώκων τὴν Ἐκκλησίαν οὐ παύεται.

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐβίβησεν τὴν γυναῖκα, ἣτις ἔτεκε τὸν ἄρσεντα. Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ [αὐ] δύο πτέρυγες τοῦ αἵτου τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται [εἰς τὴν ἔρημον] εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· ὅπως τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμῖν καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄψεως.

Ὅτε, φησὶν, ὁ διάβολος τῷ Χριστῷ προσπαλάσας μετὰ τὸ βάπτισμα ἡττήθη, καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους ὀπισθόμενος ἡσχύνθη, διὰ θανάτου ζωὴν εὐραμένους αὐτοὺς θεοσάμενος, καὶ ὡς ὄφις εἰς γῆν ἐλπίσθαι καὶ γῆν ἐσθλαῖν κατεδικάσθη, τὰ γῆνα φρο- νήματα, τότε τὴν Ἐκκλησίαν πάλιν διώκειν ἤρξατο, τὴν τὴν ἄρσεντα τοῦ Θεοῦ λαόν, τὸν ταῖς ἡδοναῖς ἀθή- λωντον, τεκούσαν καὶ τέκτουςαν· ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς αὐτῇ ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη, [καὶ] ἡ ἀντι- ληπτικὴ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος πρόνοια δέδο- ται· καὶ αἱ δύο Διαθήκαι· δι' ὧν πάντως αἱ πτέρ- υγες τοῦ αἵτου σπρμαίνονται· ὅπως ταύταις μετεω- ρισποῦσα εἰς τὴν ἔρημον, πάσης διύγρου ἡδονῆς πολιτεῖαν τρέφῃται· ἀεὶ μὲν, ἐν δὲ τῇ τοῦ Ἀντι- χρίστου παρουσίᾳ μάλιστα· ὃν κρατεῖν τὸν ῥηθέντα χρόνον τῶν τριῶν ἡμίσεος ἐτῶν πολλαχοῦ γέγραπται. Ἐν ᾧ καὶ οἱ κατὰ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις κρυπτόμενοι, τοῦτον ἐσθ' ὅτε φεύ- ζονται.

grassaturum sapius jam ante indicatum est. Quo cessante, inque montibus et cavernis terrarum, quo

Καὶ ἔβλεπεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπί- σσω τῆς γυναῖκος ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα ταύτην ποταμομέσσητον ποιήσῃ. Καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῇ τῇ γυναικὶ· καὶ ἤνοιξεν ἡ γῇ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέβη τὸν ποταμὸν ὃν ἔβλεπεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Καὶ ἔβλεπεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπί- σσω τῆς γυναῖκος ὕδωρ ὡς ποταμὸν. — Φευγούσης, φησὶ, τῆς Ἐκκλησίας εἰς τόπους ἀβάτους [καὶ ἀν-

PATRUL. GR. CVI.

qui fidem ipsi habent, ab illo accensentur inimisque falsis calumniis infestentur; ut de Jobe constet; adhuc tamen perpressionibus pro Christo susceptis devicerunt illum. Credibile fit autem, ut supernarum virtutes ad Dei exemplum de demonis ruina et casu gauderent, ita e diverso de insidiis, quas illis struit, qui in rebus terrenis misere tabescunt, vicissim cantristari. Vix autem illis deamulatur qui inhabi- tant terram et mare, hoc est, illis qui non conver- santur in celo, sed in terra animarum defixum ha- bent. Multi enim ex eorum numero, qui vitam in terra degunt, inimicum vincunt et in posterum vi- cturi sunt, 54. Etiam si hoc tempore magis incensus sit contra strenue pugnantes, quam ante propter sup- plidii, quod ipsi impendet, vicinitatem et temporis qui hic terrena sapiunt, maiorisque presentis vite

B

CAPUT XXXV.

Ut draco Ecclesiam persequi non desistat.

XII, 13, 14. Et posteaquam vidit draco, quod pro- jectus esset in terram, persecutus est mulierem, quæ peperit masculum. Et data sunt mulieri a'æ duæ aquilæ magnæ, ut volaret in desertum in locum suum; ubi alitur per tempus, et tempora, et dimi- dium temporis, a facie serpentis.

Cum, inquit, diabolus Christum post baptismum susceptum impugnasset, victusque recessisset, et sanctos rursum apostolos pari impetu adortus, confusus abiisset (vidit enim illos per mortem vitam invenisse), et se tandem, ut in terra serpen- tis more volutaretur, et terra rebusque terrenis pro cibo uteretur, condemnatum animadvertisset, tunc denuo Ecclesiam, quæ parit et peperit filium masculum, hoc est, populum virilem nihilque effe- minatum præ se ferentem, persequi incepit. Verum ab initio in præsidium data est illi charitas erga Deum et proximum. Huic porro adlita est ejus pro- videntia adiutrix, qui propter nos in crucem actus est; et duo præterea Testamenta; quæ simul omnia designantur per alas aquilæ; quo per has in su- blime sublata, concedat in desertum, ibidemque omnis vegetæ solidæque virtutis nutriatur alimento; et id quidem semper, Antichristo verò sæviante maxime. Hunc enim trieteride cum anni semisse etiam tempore multos ad sensilem eremum con- furiam illius evadant, sese abdituros valde proba-

XII, 15, 16. Et misit serpens ex ore suo post mu- lierem aquam tanquam flumen, ut eam faceret trahi a flumine. Et adjuvit terra mulierem, et aperuit terra os suum, et absorbit flumen, quod miserat draco ex ore suo.

Cum, ait, Ecclesia ad loca invia et iniquosa pro- pter impostoris insidias se recepisset, draco ex ore suo, nempe per oris sui mandatum, aquam iustar

fluminis a tergo illius eructavit, hoc est, ingentem A
impiorum virorum, aut malignorum dæmonum,
aut infestarum tentationum multitudinem, adversus
illam armavit; quo hac ratione eam, si queat, in
servitutem redigat. At terra, inquit, jovit illam.
Jovit autem aut viæ longitudine, aut locorum squa-
lore et siccitate, improborum hominum impetus
sistens, tentationumque flumen ejus rei causa
ejectum absorbens, et sanctorum denique submis-
sione, qui vere recteque dicere solent: *Ego sum*
terra et cinis 20, omnes superbi diaboli laqueos
enervans: nihil enim, ut divino Antonio ab angelo
indicatum est, diaboli vires ita frangit sicuti humi-
litas.

55 XII, 17. *Et iratus est draco adversus mulierem,*
et abiit ut faceret prælium cum reliquis de semine
ejus qui custodiunt mandata Dei, et habent testi-
monium Jesu Christi.

Illustrioribus Ecclesiæ magistris, iisque qui ter-
ram resque terrenas despectui habebant, ad eremum
veluti ad ærumnosum exilium translatis, ita ut
horum compos fieri amplius non valeat, draco vel
Antichristus ipse contra eos aciem mox convertet,
inquit, qui Christo in terra hac militant. Hos enim
veluti terreno pulvere olei lubricitatem exasperante
aspersos, vitæque hujus negotiis curisque immersos,
adeoque capti faciles inveniens, pedibus suis
substernere contendet. Ast non omnes sternet. Nam
multi ex illis quoque, eo quod Christum sincero
amore persecuti sunt, victoriam ex diabolo referent. C

CAPUT XXXVI.

De bestia quæ habebat cornua decem et septem
capita.

XII, 16. XIII, 1. *Et steti super arenam maris, et*
vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita
septem et cornua decem, et super cornua ejus decem
diademata: et super capita ejus nomina blasphemiarum.

Quidam per hanc bestiam accipiunt virtutem
quamdam viribus et nequitia Satana inferiore,
cæteris autem dæmonibus utroque genere eminenti-
orem: per bestiam vero quæ paulo post e terra
emergit, Antichristum ipsum. At sanctus Metho-
dius et Hippolytus, et alii veteres, de ipso Anti-
christo præsentem locum interpretati sunt; ut qui
ex turbulento plurimumque undoso vitæ hujus mari
egressurus sit. Per decem autem cornua totidem
diadematis exornata, et septem capita, familiarita-
tem illam denotari volunt, quæ inter ipsum et
diabolum intercedet (nam hæc illi adfore jam ante
quoque indicatum est), regni quoque terreni in decem
partes sectionem; et regnum præterea septenarium
mundi hujus cursui conformatum, septem quidem
dierum spatio dimensum, et in septem rursum suc-
cessionibus distributum; prout in sequentibus latius id
explicabitur. Secundum quod mundi hujus prin-

ύδρους] τὴν τοῦ πλάνου ἑξοδόν, ἐκ τοῦ στόματος αὐ-
τοῦ, δηλαδὴ ἐκ προστάγματος αὐτοῦ, ἐπίσω αὐτῆς
[βάλλει] ὕδωρ ποταμῶν· τοῦτέστιν, ἀθέλων ἀνδρῶν,
ἢ πονηρῶν δαιμόνων, ἢ ποικίλων πειρασμῶν πλῆθος,
κατ' αὐτῆς ἐξελεύσεται, ὅπως αὐτὴν δουλώσεται.
Ἡ δὲ γῆ, φησὶν, ἐδοξέθησεν αὐτῇ, ἢ τῷ τῆς ἐδοῦ
μήκει, καὶ τῇ τῶν τόπων ἀνδρείᾳ καὶ ξηρότητι τὰς
τῶν πονηρῶν ὁρμὰς ἐπέχουσα, καὶ τὸν ἐκ τῶν πει-
ρασμῶν ποταμὸν τούτου χάριν καταπίνουσα· ἢ τῇ
τῶν ἀγίων ταπεινοφροσύνῃ, ἐνδιαθέτως λεγόντων·
'Εγὼ εἰμι γῆ καὶ σποδός, πάσας τοῦ διαβόλου τὰς
παγίδας καταργοῦσα, ὡς [καὶ] τῷ θεῷ Ἀντωνίῳ
εἴρηται.

B Καὶ ὤργισθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ
ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ
σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολάς
τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

Καὶ ἀπῆλθεν ὁ δράκων ποιῆσαι πόλεμον μετὰ
τῶν λοιπῶν. — Τῶν ἐκκρίτων τῆς Ἐκκλησίας δι-
δασκάλων [φησὶ] καὶ τῶν τῆς γῆς ὑπερορύντων,
πρὸς τὴν ἐν ἐρήμῳ μεθισταμένων ταλαιπωρίαν, εἰ
[τούτων] διαμάρτοι· ὁ Ἀντίχριστος κατὰ τῶν ἐν
κόσμῳ στρατευομένων τῷ Χριστῷ, ἐξοίσει, φησὶ, τὸν
πόλεμον, ὅπως καθάπερ κόνει τραχυνοῦσθ τὴν τοῦ
ἐλαίου λειδίτητα ταῖς τοῦ βίου [φημί] πραγματείαις,
τούτους· εὐλόωτους εὐρῶν, τροπάσεται· πολλοὶ δὲ
καὶ ἐκ τούτων αὐτὸν, διὰ τὸ γνησίως ἡγαπηκῆναι
τὸν Χριστὸν, νικήσουσι.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ δεκακεράτου καὶ ἑξακεφα-
λου.

Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης καὶ
εἶδον θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς θαλάσσης, ἔχον
κέρατι δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ· καὶ ἐπὶ τῶν κε-
ράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφα-
λὰς αὐτοῦ ὄνομα βλασφημίας.

B Τινὲς μὲν τὸ θηρίον τοῦτο δευτερεύουσάν τινα
δύναμιν τοῦ Σατανᾶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ἀρχουσάν
ἐξελέγησαν· τὸ δὲ μετ' αὐτὸ ἐκ τῆς γῆς ἀνὴρ, τὸν
'Αντίχριστον· τοῖς δὲ ἁγίοις, Μεθοδίῳ καὶ Ἱππολύτῳ
καὶ ἑτέροις, εἰς [σὺν] τὸν Ἀντίχριστον τὸ παρὴν
θηρίον ἐξελέγηται· ἐκ τῆς πολυταράχου τοῦ βίου
τούτου θαλάσσης καὶ πολυχύμονος ἐξερχόμενον. Τὰ
δὲ δέκα κέρατα σὺν τοῖς διαδήμασι, καὶ αἱ ἑπτὰ
κεφαλαι, τὴν τε τοῦ διαβόλου πρὸς αὐτὸν [τὸν Ἀν-
τίχριστον] ἔνωσιν αἰνίσσεται (ταῦτα γὰρ [καὶ] αὐτῷ
προσόντα ἀνωτέρω ἡρμήνευται), τὴν τε εἰς δέκα
τῆς γῆς βασιλείας ἐπ' ἐσχάτων διαίρεσιν, καὶ τὴν
τῷ κόσμῳ τούτῳ σύστοιχον ἐδδοματικὴν βασιλείαν,
ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἐκμετρομένην, ἑπτὰ δὲ διαδοχὰς
διαιρουμένην, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται. Καθ' ἣν
ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος τούτου κέκληται ὁ ἐνεργῶν ἐν
αὐτῷ Σατανᾶς. Ὅροισι δὲ βλασφημίας ἐν ταῖς
κεφαλαῖς αὐτοῦ, δηλαδὴ τοῖς ὑπασισταῖς αὐτοῦ.

οἱ τοὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς βλασφημεῖν τὸν Χριστὸν οὐκ ἔπαυσαντο, ἄχρι τῆς τοῦ μεγάλου [καὶ εὐσεβεστάτου] Κωνσταντίνου ἀναδείξεως. Μεθ' ἣν Ἰουλιανὸς καὶ οὐλοῦντες δύσφημοι κατὰ Χριστοῦ γεγόνασι.

jam inde ab initio tyranni usque ad Constantini Magni imperium exstiterunt, omnes Christum certatim blasphemarunt. Post Constantinum autem imperatores denuo in Christum blasphemum os

καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον, ὅμοιον ἦν παρδάλει· καὶ εἰ πόδες αὐτοῦ ὡς ἀρκτου· καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος.

καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον, ὅμοιον ἦν παρδάλει. — Διὰ μὲν τῆς παρδάλως, ἡ [τῶν] Ἑλλήνων διὰ δὲ τῆς ἀρκτου, ἡ [τῶν] Περσῶν· διὰ δὲ τοῦ λέοντος, ἡ Βαβυλωνίων βασιλεία σημαίνεται· ὧν κρατῆσαι ὁ Ἀντίχριστος, ὡς Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐλευσόμενος, καὶ τὴν τούτων ἀρχὴν καθαιρήσων, ὅταν τοῦς ὀστροκίνους δακτύλους τῶν ποδῶν θεάσεται· δι' ὧν ἡ εἰς βίβα δηλοῦται ἀσθενὴς καὶ εὐθροπτος τῆς βασιλείας διαίρεσις.

καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ [καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ], καὶ ἐξουσίαν μεγάλην.

καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ. — Δώσει γὰρ ὁ Σατανᾶς, ὁ νοητὸς δράκων, τῷ Ἀντίχριστῳ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις· καὶ τέρασι ψεύδους, πρὸς τὴν τῶν ἀστρίχτων ἀπώλειαν.

καὶ [εἶδον] μίαν τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὥσπερ ἐσφαγμένην εἰς θάνατον. καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔθεραπεύθη.

κεφαλὴν δὲ ὥσπερ ἐσφαγμένην, εἴτε τινὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τοιπατωσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ [τοῦ] Ἀντίχριστου διὰ γοητείαις ἀπατηλῶς ἀνίστασθαι φαίνοντων φησιν, ὡς Σίμων ὁ μάγος πεποικηκώς ὑπὸ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων [Πέτρου] ἠλέγχετο· ἢ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν τῇ διαίρεσει σφαγὴν τρόπον τινὰ ὑπομένουσαν, τὴν μοναρχίαν [τε] θεραπεύσθαι δοκούσαν κατὰ τὴν εἰκόνα Λύγουστου Καίσαρος.

jusmodi Augusti Caesaris ætate exstabat) ab Antichristo redactum, rursus convaluisse, et quasi in integrum restitutum deum visum esse.

καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ, ὁπίσω τοῦ θηρίου καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ [καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον] λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ;

καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ. — Τὸ εἰς τὸν Ἀντίχριστον [φαίνοντον ἐν πλάνῃ] θαῦμα, εἰς τὸν ἐνεργούντα ἐν αὐτῷ διάβολον, τὴν ἀναγορὰν ἔξει. δι' ἐκείνου γὰρ ὁ δράκων προσηκυνθήσεται· δι' οὗ καὶ νεκροὺς ἐγείρειν καὶ σιμῖλα ἐπιτελεῖν τοῖς πεπρωμένοις τὰ τῆς διανοίας ἔμματα φανήσεται.

καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλάστημα. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆρας μρ'. καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλάστημιν πρὸς τὸν Θεόν, βλάστημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας.

τὸ δὲ μῆρας τεσσαράκοντα δύο ὅλοϊ· ὅτι κατὰ θέλειν συγχώρησιν τὰ τρία ἡμισυ ἔτη τὴν ἐξουσίαν ἔξει τῆς τε πρὸς Θεὸν βλασφημίας, καὶ τῆς τῶν

A corpore Satanas appellatur, qui per Antichristum præpotenter operabitur. Nomina autem blasphemia in capitibus, hoc est in satellitibus et administris illius, comperiuntur quam plurima. Nam quotquot Julianus, et Valens, et alii præterea nonnulli

XIII, 2. Et bestia quam vidi, similis erat pardō; et pedes ejus sicut pedes ursi; et os ejus sicut os leonis.

Per pardum Græcorum, per ursum Persarum, per leonem Babyloniorum regnum denotatur: quæ omnia unus obtinebit Antichristus: idemque regis Romanorum titulo ornatus, in medium se offeret; atque ubi primum fictiles pedum digitos (per quos regni in decem partes divisi infirmitas indicatur) animadverterit, totum illorum principatum funditus evertet.

56 Et dedit illi draco potentiam suam, et thronum suum, et potestatem magnam.

Spiritualis draco est Satanas, qui suam in signis et mendacibus prodigiis potestatem impertietur Antichristo, idque ad hominum instabilitatem ruinam et internecionem.

XIII, 3. Et ridi unum de capitibus ejus quasi occisum in mortem; et plaga mortis ejus curata est.

Caput quod hic veluti jugulatum in medium proponitur, alterutrum innuit: nimirum aut unum aliquem e principibus ab Antichristo occisum, præstigiis ejusdem imposturisque actum, denuo excitatum apparuisse: qua arte cum Simon magus familiariter uteretur, ab apostolorum coryphæo palam est reprehensus: aut certe Romanorum regnum divisione illa in decem partes internecionem quodammodo passum, ad monarchiæ formam (cujusmodi Augusti Caesaris ætate exstabat) ab Antichristo redactum, rursus convaluisse, et quasi

XIII, 3, 4. Et admirata est universa terra post bestiam; et adoraverunt draconem, qui dedit potestatem bestiæ; et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestiæ? et quis poterit pugnare cum ea?

Miracula quæ Antichristus præstigiis suis operabitur, ad diabolum, qui per ipsum et in ipso efficax erit, r. ferri debent. Per ipsum enim draco imposturas suas exercens publice adorabitur: per quem etiam mortuos exsuscitare, multaque alia admiratione plena facere abs se seductis videbitur.

XIII, 5, 6. Et datum est illi os loquens magna et blasphemias: et data est ei potestas sacre mensibus quadraginta duobus. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus, et tabernaculum ejus, et eos qui in cælo habitant.

Triennii, inquit, spatio cum anni dimidio Deus sinet illum conviciis verbisque blasphemis cœlestis numen impetere sanctosque affligere. Tabernacu-

huius autem Dei est natura humana quam assumpsit, perpetuaque in assumpta carne ejusdem habitatio, tum requies quoque illius in sanctis; contra quæ omnia (sicuti adversus sanctos angelos quoque) homo ille peccati vertetur in blasphemiam.

XIII, 7, 8. *Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem: et adoraverunt eam omnes qui inhabitabant terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ Agni, qui occisus est ab origine mundi.*

Contra omnem, inquit, tribum, et linguam, et populum maligna sua potestate abutetur. At contra illos tantum victoriam obtinebit, quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ.

XIII, 9, 10. *Si quis habet aurem, audiat. Qui in captivitate duxerit, in captivitatem vadet. Qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum.*

57 Unusquisque, inquit, præmia factis suis digna recipiet. Qui igitur ad vexandum et affligendum proximam prompti expeditique fuere, ii a diabolo captivi abducentur, ejus (juxta magnum Jacobum) mancipia effecti, cui per prava opera servierunt; Satanæque gladio icti æternam mortem sustinebunt. Qui autem fidem sinceram infractamque in tentationibus rebusque adversis patientiam conservabunt, illi de libro vitæ nunquam delebuntur. Quorum socios benignissimus Deus nos declaret, reputantes præsentis temporis afflictiones prorsus indignas esse quæ cum futura gloria, quæ sanctis patefiet, comparentur; nec non per angustam viam impigre gradientes, gloriam in futuro tandem sæculo et requiem, locique amplitudinem inveniamus, et in omnem cum Christo æternitatem regnemus: quem una cum Patre decet omnis gratiarum actio, cum Spiritu sancto, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXVII. SERMO XIII.

De pseudopropheta.

XIII, 11. *Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra: et habebat cornua duo similia Agni, et loquebatur sicuti draco.*

Sunt qui per hanc bestiam Antichristum intelligant; aliis magis placet quempiam e diabolorum numero esse. Per duo vero ejus cornua Antichristum et pseudoprophetam significari: nam pseudoprophetam quempiam Antichristi adventum præventurum, multorum est opinio. Nos autem putamus per draconem, Satanam: per bestiam autem quæ de mari ascendit, Antichristum: per bestiam vero quæ hoc loco e terra ascendere scribitur, pseudoprophetam denotari. Quæ sententia Irenæo quoque probatur. Dicitur porro e terra ascendere, quia de terrena humique repente conversatione in medium prodit: habereque duo cornua Agni cor-

A ἀγίων κακώσεως. Σκηνή δὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐν σαρκὶ τοῦ [Θεοῦ] Λόγου σκηνώσῃ, ἡ γυνὴ ἐνανθρώπις· καὶ ἡ ἐν τοῖς ἁγίοις ἀνάπαυσις, καθ' ὧν [πάντων] εἰς βλασφημίαν τραπῆσεται [προσέτι ἐκ καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων].

[Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς·] καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φύλην [καὶ λαόν] καὶ γλώσσαν καὶ ἔθνος. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀγρίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φύλην καὶ γλώσσαν. — Κατὰ πάσης μὲν [φύλῃς] φύλης καὶ γλώσσης τῇ πονηρᾷ ἐξουσία χρῆσται· ἐκείνων δὲ [μόνων] κρατήσῃ, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς οὐ γέγραπται.

Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. Εἰ τις ἔχει αἰχμαλωσίαν, ὑπάγει· εἰ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀπακτανθῆναι. Ὅδὲ ἔστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Εἰ τις ἔχει αἰχμαλωσίαν, ὑπάγει. — Ἀξία, φησὶν, ἕκαστος τῶν πεπραγμένων δεῖσται τὰ ἐπιχειρεῖ· οἱ πρὸς τὸ κακοῦν τοὺς πλησίον ἔτοιμοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου αἰχμαλωτευθήσονται, καὶ τῇ σατανικῇ μαχαίρᾳ τὸν ψυχικὸν ὑποστήσονται θάνατον· ὃ δὲ ἔργων ἡττήθησαν, τούτῳ δουλούμενοι, ὡς φησὶν ὁ μέγας Ἰάκωβος· οἱ δὲ πίστιν εὐλαβικῇ καὶ ὑπομονῇ ἀμετάθετον ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἔχοντες, ἀνεξάλειπτοι [ἐκ] τῆς βίβλου τῆς ζωῆς ἔσονται· ὧν καὶ ἡμεῖς ὁ πανσελήμων Θεὸς ἀναδείξῃ κοινωνοὺς, ἀνάξια λογιζομένους τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν τοῖς ἁγίοις δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι, καὶ τὴν στενὴν ὁδὸν ἀνδρείως βαδίζοντας, ἵνα τέλος αὐτῆς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι δόξαν [καὶ ἀνάπαυσιν] καὶ εὐρυχωρίαν εὐρόντες, [τῷ] Χριστῷ συμβασιλεύσωμεν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ πρόκειται πᾶσα εὐχαριστία, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀεὶ] καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]. Ἀμήν.

C

ΚΕΦΑΛΑ. ΑΖ'. ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ ψευδοπροφήτου.

D Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς· καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια Ἀγρίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων.

Τὸ θηρίον τοῦτο οἱ μὲν τὸν Ἀντίχριστόν φασιν· ἑτέροις δὲ ἔδοξε τὸν Σατανᾶν εἶναι· καὶ τὰ δύο αὐτοῦ κέρατα τὸν Ἀντίχριστον καὶ τὸν ψευδοπροφήτην αἰνίσσεται. Ὁμολογουμένου δὲ καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου ἐν ἱερίῳ προσώπῳ ἔρχεσθαι, οὐκ ἀποπον ἡγοῦμεθα, τὸν μὲν δράκοντα, εἰς τὸν Σατανᾶν· τὸ δὲ θηρίον τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαῖνον, εἰς τὸν Ἀντίχριστον· τὸ δὲ παρὸν, κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ μακαρίῳ Εἰρηναίῳ, εἰς τὸν ψευδοπροφήτην ἐκλαμβάνεσθαι, ἐκ τῆς γῆς μὲν ἀνερχόμενον, δηλαδὴ τῆς γῆτιν καὶ χαμερπὺς πολιτείας· ἔχον δὲ κέρατα ὅμοια Ἀγρίῳ, διὰ τὸ ἐν ὁρᾷ προβάτου τοῦ κεκρυμμένου λύκου τὸ φονικὴν περικαλύπτειν· καὶ διὰ τὴν

ἐν προομιῶν αὐτοῦ τῆς εὐσεβείας μόρφωσιν. Περὶ οὗ φησιν [δ] Εἰρηναῖος ἐπὶ λέξεως οὕτως · Περὶ τοῦ ὑπασιτιστοῦ, ὅν καὶ ψευδοπροφήτην καλεῖ, ἐλάλει, φησὶν, ὡς δράκων · τούτῳ δὲ ἔλεγετ' ἐξουσίαν δοθῆσθαι σημείων καὶ τεράτων, ἵνα ποιῇ ἔμπροσθεν τοῦ Ἀντιχρίστου προσδοκῶν αὐτῷ τὴν τῆς ἀπωλείας δόδον. Τῆς δὲ πληγῆς τοῦ θηρίου θεορασίαν εἰσάμεν εἶναι τὴν τῆς διηρημένης βασιλείας δοκῶσαν πρὸς ὀλίγον γίνεσθαι ἔκωσιν · ἡ [τὴν] τῆς ψευδείας τῆς Σατανᾶ τυραννίδος πρὸς μικρόν διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀνάρθωσιν · ἡ τινος τῶν προσωρισμένων αὐτῷ τεθνῶτος ἀπατηλὴν ἀνάστασιν. Ὡς δὲ δόκοντα δὲ φησι λαλεῖν τούτων · τὰ γὰρ τοῦ ἀρχαίου διαβόλου πράξεις τε καὶ φέγγεται.

ejuspiam resurrectionem. Dicitur tandem hæc bestia loqui ut draco; nam quæ diaboli omnis mali auctoris et incensoris sunt propria, ea ipsa quoque

Καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιῇ ἐνώπιον αὐτοῦ · καὶ ἐπολεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνήσωσιν τῷ θηρίῳ τὸ πρῶτον, οὗ ἑθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Καὶ ποιῇ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

Πάντα δὲ πράξει, φησὶ, διὰ γοητείας ὁ τοῦ ἀποστόλου ψευδοχρίστου πρόδρομος, πρὸς ἀπάτην ἀνθρώπων, ἐπὶ τῷ θεῶν νομισθῆναι τὸν Ἀντίχριστον, [ὡς] ὑπὸ τούτων τεραστίων ἐργάτων μαρτυρούμενον, καὶ ἀναμφισβήτητον τὴν δόξαν λαμβάνοντα, κατὰ μίμησιν τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ τῷ Σωτῆρι τοὺς πιστομένους προσάγοντος. Φιλονεκεῖ γὰρ τὸ ψεῦδος, ἐκείνῃ [τῶν] ἀνθρώπων, μιμεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν. Οὐ θαυμάστον δὲ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν ἀπατωμένων πῦρ ὁρᾶσθαι οὐρανὸν καταρχόμενον · ὅπου γὰρ καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἰωβ ἱστορίᾳ τοῦτο καταγεληθὸς καὶ τὰ κτήνη αὐτοῦ κατηναλωχὸς, κατὰ θεῖαν συγχύρησιν καὶ σατανικὴν ἐνέργειαν, μεμαθήκαμεν.

perneque dilapsum justi viri armentum, Deo id emipuisse.

Καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου.

Καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. — Πλανᾷ, φησὶ, τοὺς ἐν τῇ γῇ τὴν διηνεκὴ κατοίκησιν τῆς καρτίας ἔχοντας. Τοὺς γὰρ ἐν οὐρανῷ κεκτημένους τὴ πολιτείαν, οὐκ ἀπατᾷ ἡ αἰσθησις, ἡσφαλισμένους ἀκριβῶς τῇ προαναφωνήσει τῆς αὐτοῦ ἐλευσίως.

Λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι εἰκόνα τοῦ θηρίου ὅστις τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας, καὶ ἔζησε · καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκότι τοῦ θηρίου, ἵνα [καὶ] λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιῇ [ἵνα] ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου, ἀποκτανθῶσι. Καὶ ποιῇ πάντα τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δοῦλους, ἵνα δώσουσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δε-

nibus similia, ob id fortassis, quod sub ovina pello cædis studium occultique lupi ferociam celare studeat: tum etiam quod initio aliquam pietatis formam prae se feret; qua de re Irenæus ita fere scribit: De Satanae satellite (quem pseudopropheta quoque vocat) loquebatur, ait, ut draco. Addit porro signorum prodigiorumque potestatem huic impertivisse, quo viam per hæc Antichristo sterneret, aditumque ad hominum perditionem eidem patefaceret. Cæterum sanationem plagæ mortis, quam bestia acceperat, momentaneam regni ante divisi unionem esse dicimus: aut temporariam tyrannidis Satanae, quam Christus sua cruce fregerat, per Antichristum instaurationem, aut scititiam certe

XIII, 12, 13. Et potestatem priori bestiæ omnem faciebat in conspectu ejus; et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam, cujus curata est plaga mortis. Et fecit signa magna, ut etiam ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum.

58 Quidquid, inquit, pseudochristi præcursor ad hominum deceptionem facturum est, hoc totum per præstigias et incantationes facturum est; quæ hac ratione Antichristum Deum esse persuadeat; ut qui testimonium habeat a viro, qui tanta miracula patrarit; eamque virtutem et gloriam ad exemplum Joannis Baptistæ, qui fideles ad Christum adducebat, divinitus citra controversiam acceperit: siquidem mendacium ad hominum seductionem veritatem imitari contendit. Non est autem mirum aut novum, si in oculis hominum errare jam excæcatorum ignem e cælo descendere faciat impostor: posteaquam ex historia Jobi comperit habemus, ignem diaboli virtute incensum supermittente, temporis quasi puncto totum ab-

XIII, 14. Et seducit habitantes in terra propter signa, quæ data sunt illi, facere in conspectu bestiæ.

Seducit illos, inquit, qui cordis sensum in terra rebusque terrenis perpetuo defixum habent. Quorum enim conversatio in cælis est, hos neque sensus, neque Antichristi præsentia decipit; utpote accurate jamdudum ante de illius adventu edoctos, valideque contra ejusdem fraudes munitos.

XIII, 14, 17. Dicens habitantibus in terra ut faciant imaginem bestiæ quæ habet plagam gladii, et vixit. Et datum est illi ut daret spiritum imagini bestiæ, ut loquatur imago bestiæ. Et faciet ut quicumque non adoraverint imaginem bestiæ, occidantur. Et faciet omnes, pusillos et magnos, et divites et pauperes, et liberos et servos, habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis: et ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habeat characterem aut nomen bestiæ aut numerum nominis ejus.

ξιδς, ἡ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν· [καὶ] ἵνα μὴ τις δύναται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Narrat Apollonius, et alii confirmant, daemones A iucantationum et praestigiarum vi per imagines et statuas, per arbores rursum et aquas, perque alia ejusmodi saepenumero locutos: arbitror et per mortuorum cadavera loqui quoque posse. Nam et Simon magus in B. Petri apostolorum coryphaei multorumque Romanorum praesentia, mortuum hactenus exsuscitavit, quatenus sese movere palam videretur; etsi interim apostolus imposturam, hoc est, virtutem qua falso cum excitaverat, aperuerit, et vim qua mortui vere resurgunt publice declaraverit. Ad eum itaque modum probabile sit, Antichristum quoque prodromum et administrum demonum vi impulsu bestiae imaginem facturum, arte et fraude diaboli loquendi facultatem illi communicaturum adeoque daturum operam ut omnes trucidentur, quotquot eam adorare recusaverint. Neque his contentum lethiferi quoque nominis characterem omnium seductorum frontibus et dexteris impressurum: his quidem, quo omnium dexterorum bonorumque operum vim amputet; illis vero, quo abs se deceptos hoc symbolo commonefaciat perfrecta fronte in errore et tenebris persistendum esse; verum non facile suscipient ejusmodi characterem, qui vultus frontesque divino lumine signatas habent. Quin bestiae quoque calculum ad omnes ubique contractus et negotiationes extendet; ita ut nulli emere aut vendere liceat, qui eum recipere detrectet; quo ea saltem ratione fideles, ob rerum ad vitae usum necessariarum penuriam, ad violentam mortem adigat.

CAPUT XXXVIII.

59. De profano, Antichristi nomine.

XIII, 18. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiae: numerus enim hominis est, et numerus ejus sexcenti sexaginta sex.

Accuratam calculi notitiam, ut reliqua itidem quae de Antichristo scripta exstant. tempus et expectantia viris prudentibus et sobriis manifestabit. Nam si in exquisito nominis hujus cognitione magni aliquod operae pretium situm esset, ille utique qui visionem impressit, ut veteres recte admonent, evangelistae illud patefecisset. Verum divinae gratiae aliud, quam corruptoris perditique hominis nomen, divino huic libro inserere visum fuit. Verumtamen per modum exercitationis multa secundum B. Hippolytum et alios confingi possunt nomina, quae numerum illum complectantur, cum propria, tum etiam appellativa, idque in omni propemodum lingua. Proprium exempli causa, Graece sit λαμπήτης: Latine Benedictus; Persice Surmnaus. Similis in caeteris linguis efformatio fiat. Appellativa vero; ut κακὸς ὁδηγός, dux improbus: ἀληθὺς βλαβερός, vere noxius: πάλαι βίαςκνος, jam olim invidus: ἄμνός δδίκος, agnus iniquus, quibus ab illis praecipue appellabitur Antichristus, qui errores illius aversantur; siquidem is gloriam suam in flagitiis probro dignis constituet vel maxime.

ἵνα λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου. — Ἰστόρηται πολλάκις γοητείαις λαλήσαι δι' εἰκόνων καὶ ζωάνων, καὶ δένδρων καὶ ὑδάτων, διὰ τε Ἀπολλωνίου διὰ τε ἐτέρων, δαίμονας, οἶμαι δὲ καὶ διὰ νεκρῶν σωμάτων, ὥσπερ [καὶ] Σίμων ὁ μάγος· ἔδειξε Ῥωμαίοις νεκρὸν κινούμενον κατὰ παρουσίαν τοῦ μεγάλου Πέτρου· εἰ καὶ τὴν πλάνην ὁ Ἀπόστολος ἐξηλέγξε, δειξας, δι' ὧν ἀνίστησεν αὐτός, πῶς νεκροὶ ἐγείρονται. Οὕτω τοίνυν καὶ τὸν ὑπασπιστὴν τοῦ Ἀντιχρίστου οὐδὲν ἀπεικὸς διὰ δαιμόνων ἐνεργούντα, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, καὶ δεῖξαι ταύτην λαλοῦσαν [ἐν πλάνῃ], παρασκεύασαι τε ἀναμειβεῖσθαι τοὺς ταύτην μὴ προσκυνούντας. Καὶ τὸ χάραγμα δὲ τοῦ θηρίου ὀνόματος τοῦ ἀποστότου [καὶ πλάνου] πᾶσιν ἐπιθεῖναι· ἐν μὲν ταῖς δεξιαῖς [χερσίν], ἵνα τῶν [δεξιῶν καὶ] ἀγαθῶν ἔργων ἐκκόψῃ τὴν ἐνέργειαν· ἐν δὲ τοῖς μετώποις, ἵνα ἐν τῇ πλάνῃ καὶ τῷ σκότει· διδάξῃ τοὺς ἀπατωμένους παρῆρησάεσθαι. Ἀλλ' οὐ δέξονται [αὐτοὶ] οἱ σημειωθέντες τῷ θεῷ φωτὶ τὰ πρόσωπα. Καὶ τὴν ψῆφον δὲ τοῦ θηρίου πλατύναι πανταχοῦ ἐπιτηδεύσει, ἐν τε ὧναις καὶ πράττειν· ἵνα τοῖς τοῦτα μὴ λαμβάνουσιν ἐκ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἐνδεῆας βλαβὴς ἐπαχθῇ θάνατος.

characterem, qui vultus frontesque divino lumine signatas habent. Quin bestiae quoque calculum ad omnes ubique contractus et negotiationes extendet; ita ut nulli emere aut vendere liceat, qui eum recipere detrectet; quo ea saltem ratione fideles, ob rerum ad vitae usum necessariarum penuriam, ad violentam mortem adigat.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'.

Περὶ τοῦ [μιαροῦ] ὀνόματος τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν. Ὁ ἔχων νοῦν, ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί. Καὶ [ὁ] ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστὶν ἑξακόσια ἐξήκοντα [καὶ] ἑξ.

Καὶ τὴν μὲν ἀκρίβειαν τῆς ψῆφου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, ὁ χρόνος ἀποκαλύψει καὶ ἡ πείρα τοῖς νήφουσιν. Εἰ γὰρ ἔδει, καθὼς φασὶ τινος τῶν διδασκάλων, σαφῶς γνωσθῆναι τὸ τοιοῦτον ὄνομα, ὁ τεθεσμένος ἂν αὐτὸ ἀπεκάλυψεν. Ἀλλ' οὐκ εὐδόκησεν ἡ θεὰ χάρις ἐν θεῷ βίβλῳ τῷ τοῦ λυμῶνος ὄνομα γραφῆναι. Ὡς ἐν γυμνασίᾳ τε λόγῳ, πολλὰ ἐστὶν εὐρεῖν, κατὰ τὸν μακάριον Ἰησοῦν καὶ ἐτέροισι, ὀνόματα τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιέχοντα, προστηγορικά τε καὶ κύρια· κύρια μὲν, ὅσον, λαμπήτης, Τειτάν, ἐκ τοῦ τείνω, καθ' Ἰησοῦν· λατίνος, ὁμοίως [δὲ δι' ὁρθόγῳ]· Βενέδικτος· ὅπερ ἐρμηνεύεται εὐλογημένος ἢ εὐλογητός· κατὰ μίμησιν τυχόν τοῦ ἀληθῶς εὐλογημένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Προστηγορικά δὲ, κακὸς ὁδηγός, παλαβίσκνος, ἀληθῶς βλαβερός, ἄμνός δδίκος. Οἱ ἐκ τῶν ἐναντιουμένων τῇ πλάνῃ ἐπικληθήσεται, τὴν αἰσχίαν δόξαν ἐν τῇ αἰχύνῃ τιθέμενος.

quibus ab illis praecipue appellabitur Antichristus, qui errores illius aversantur; siquidem is gloriam suam in flagitiis probro dignis constituet vel maxime.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ'.

Α

CAPUT XXXIX.

Περὶ τοῦ Ἀγρίου καὶ τῶν ἑκατὸν τεσσαρακον-
τατέσσαρων χιλιάδων.

*De Agno et centum quadraginta quatuor millibus
stantibus cum Agno in monte Sion.*

Καὶ εἶδον· καὶ ἰδοὺ Ἀγρίον ἑστηκὸς ἐπὶ τὸ
ὄρος Σιών· καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαρακον-
τατέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, γεγραμμένον
ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

XIV, 1. *Et ridi, et ecce Agnus stabat supra mon-
tem Sion, et cum eo centum quadraginta quatuor
millia, habentes nomen ejus, et nomen Patris ejus.
scriptum in frontibus suis.*

Ἀγρίον ὁ Χριστὸς ἀναμφιβόλως ὠμολογῆται. Ἐπὶ
τὸ ὄρος· δὲ Σιών οὐ τῆς παλαιᾶς ἑστῶς, ἀλλὰ τῆς
νῆας τῆς τοῦ ζῶντος Θεοῦ πόλεως. Αἱ δὲ ἑκατὸν
τεσσαρακοντατέσσαρες χιλιάδες, ἡ τὸ τοῦ ἀπο-
στολικοῦ σπέρου καλύφορον δηλοῦσι, τῆς ἐν ἑκάστῳ
χάρτος δωδεκάκι· χιλιοστὸν ἀπεργαζομένης, [ἡγουν]
τίλειον τὸν καρπὸν τῆς τῶν σωζομένων πίστεως· ἡ
τῶν ἀπὸ τῆς Νέας Διαθήκης παρθένους, κατὰ τὰ τὴν
ἐκείνη κατὰ τὴν ἐξω ἀνθρώπων, σημαίνουσιν. Ἐν γὰρ
τοῖς παλαιοῖς σπάνιον τὸ τῆς παρθενίας κατόρθωμα,
πῆν σφόδρα ὀλίγοις εὐριτκόμενον· ὅθεν [καὶ] ἐτέρας
εὐταῖα· παρὰ τὰς πρότερον εἰρημένας οἰητέον, τὰς ὀνο-
ματὶ ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ συγκαταλεγμένας. Αἱ
παρθεναὶ οὐ προσμεμαρτύρηκε. Τοῦτων δὲ πάντων
τὸ μέγεθος τῷ φωτὶ τοῦ θείου προσώπου σφραγίζον-
ται· δι' οὗ τοῖς ὁλοθρευταῖς ἀγγέλοις αἰδέσιμοι φαί-
νονται.

Agnum, qui hic cernitur, Christum esse extra
controversiam est. Consistit autem supra mon-
tem Sion, non veteris illius civitatis, sed novæ,
viventis Dei. Ipsa autem millia uberem multiformem
apostolici seminis gratiam denotant; ut quæ per unumquemlibet duodecies millesimum,
hoc est perfectum fidei fructum in iis qui salvi
fiunt, reddiderit. Aut certe millia hæc Novi Testa-
menti virgines secundum utrumque hominem si-
gnificant: nam apud veteres virginitatis decus
parum admodum receptum erat. Quare hæc millia
alia esse a prioribus illis, quæ a duodecim tri-
bus Israel nominatim censebantur, putandum
est; siquidem iis virginitatis nomen non tribue-
batur. Horum autem omnium frontes divini vultus
lumine signatæ conspiciuntur, per quod angelis
exterminatoribus venerandi ac formidabiles ap-
parent.

Καὶ ἔχουσα φωνὴς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴς
ὕδατος πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴς βροντῆς μετὰ-
λλης· καὶ φωνὴς ἔχουσα [ὡς] κιθαριζῶν κιθαρι-
ζῶντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν, καὶ ᾄδόντων
[ὡς] ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώ-
πιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

XIV, 2, 3. *Et audiui vocem de cælo tanquam vo-
cem aquarum multarum, et tanquam vocem tonitru
magis, et vocem quam audiui, sicut citharædorum
citharizantium in citharis suis: et cantabant quasi
canticum novum ante sedem, et ante quatuor anima-
lia et seniores.*

Ἡ δὲ φωνὴ τῶν πολλῶν ὑδάτων καὶ τῆς βρον-
τῆς καὶ τῶν κιθαριζόντων τὸ διαπύσιον δηλοῖ τῆς
τῶν ἁγίων ὁμνολογίας, καὶ τῆς ἐμμελοῦς αὐτῶν καὶ
εὐχῆς καὶ συμφώνου ᾠδῆς, τῆς πᾶσαν περιηχούσης
τῇ τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανῷ πρωτοτόκων Ἐκ-
κλησίαν καὶ πανήγυριν, καθάπερ ἐν συμφωνίᾳ χορ-
δῶν, τῇ τῶν ἁγίων συμπνοίᾳ ἐξηγουμένην· ἣν τῇ
νεκρώσει τῶν τοῦ σώματος ἐπιθυμιῶν κατέρωθωσαν.
Ταύτην δὲ τὴν ᾠδὴν, οὐδεὶς ἕτερος μαθεῖν, φησί,
δύναται, πλὴν αὐτῶν· διότι τῷ μέτρῳ τῆς πολιτείας
καὶ ἡ γυνῶσι συμπαρεκτείνεται· καθὰ καὶ τοῖς ἀν-
θρώπων οἰκέταις ἀναλόγως τῇ εὐνοίᾳ ἢ τῶν δεσπο-
τικῶν μυστηρίων φανέρωσις δίδεται.

Vox multarum aquarum sonusque tonitru et
citharizantium, hymnorum et laudum, quas sancti
fundunt, claritatem, odæque et carminis suavi-
tatem et 60 consonantiam significant: hæc nam-
que, instar chordarum citharæ apte compositarum,
per universam Ecclesiam, cœtumque primogeni-
torum in cælo descriptorum, late circumsonant.
Enimvero quod est concinna fidium consonantia,
hoc sanctorum est consensus, mutuaque inter se
conspiratio: ad quæ viam munit carnalis sensus
mortificatio, libidinumque corporis compressio.

Cæterum musicam, de qua hic sermo, nemo discere
D aut canere poterat præter eos quos virginitatis
mensura castæ conversationis et integritatis men-
suræ commensurabitur; quemadmodum secretorum manifestatio obtingere solet servis secundum
magnitudinem familiaritatis quæ illis cum dominis intercedit; aut pro benevolentia ratione qua
domini erga illos affecti sunt.

Καὶ οὐδεὶς ἡδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν, εἰ μὴ αἱ
ἐκατὶν τεσσαρακοντατέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγο-
ρευμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. Οὗτοι εἰσιν οἱ μετὰ γυ-
ναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γὰρ εἰσιν·
οὗτοι [εἰσιν] οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ Ἀγρίῳ ὅπου
ἂν ὑπάγῃ· οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀν-
θρώπων, ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἀγρίῳ· καὶ ἐν
τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος. Ἀμωμοὶ
γὰρ εἰσι.

Et nemo poterat discere canticum, nisi
illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti
sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati: virgines enim sunt. Hi sequuntur
Agnem quocunque ierit. Hi empti sunt ex hominibus
primitiæ Deo et Agno; et in ore eorum non est in-
ventum mendacium; sine macula enim sunt ante
thronum Dei.

Post viginti quatuor seniores, arbitramur hosce A
supranominatos cæteris omnibus gloria præstare ;
tum propter virginitatem ; tum etiam propter lin-
guæ manuumque innocentiam et puritatem ; quippe
quæ post Christi in carnem adventum, omnia virtut-
um splendorem nacti sunt, ut digni habiti fuerint
qui ejusmodi earum edocerentur, quod permultis
non mole in mortali hac vita, verum in futuro
quoque sæculo incognitum manebit. Nam etsi
cognitionis perfectio tunc demum obtinebitur, eta-
cnata illa, juxta Apostolum, quæ ex parte tantum
est : attamen unicuique secundum vitæ hinc trans-
actæ modum et rationem, sanctorum mysteriorum
revelatio obveniet. Multæ enim apud Patrem sunt
mansiones, et stella differt a stella in gloria ;
quænamadmodum multa quoque suppliciorum sunt
discrimina : a quibus nos universorum Dominus
liberet, eorumque numero propter ingentem bo-
nitatem tanti nos addeat, qui salvæ sunt :
neque ad multitudinem peccatorum nostrorum
spectet, sed ad solitas suas miserationes ; propter
quas etiam e cælo in terram descendit, nostramque
causa pretiosum sanguinem suum largitus profu-
dit ; quo maculas sordesque nostras eluens, mun-
dos nos Patri offerret : cui, utpote vitæ nostræ duci
sancto sit gloria, honor et imperium, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XL. SERMO XIV.

De angelo judicium propinquum denuntiante

XIV, 6, 7. Et vidi alterum angelum volantem per
medium cæli, habentem Evangelium æternum, ut
evangelizaret sedentibus super terram, et super om-
nem gentem et tribum, et linguam et populum, di-
centem magna voce : Timeate Deum, et date illi
honorem ; quia venit hora judicii ejus : et adorare
eum, qui fecit cælum et terram, et mare et fontes
aquarum.

¶ Medium cæli utrumque designat, nempe
sublime præcelsumque esse quod annuntiatur ; et
angelum rursum qui apparet, e sublimi cælestique
loco venire : nec alla de causa missum adesse e
superis, quam ut Christi exemplo homines huius
repentes per suam intercessionem transmittat ad
cælos, totumque Ecclesiæ corpus Christo capiti suo
conjungat. Vocat autem Evangelium æternum,
quod ab æterno a Deo præfinitum sit. Hoc porro
exigit ut Deum timeamus ; Antichristum autem,
qui animam una cum corpore occidere non potest,
nihil formidemus ; quin potius animose illi obsi-
stamus, utpote propter judicii propinquitatem,
vicinamque pro meritum ratione retributionem,
ad modicum tempus dominaturo.

CAPUT XLI.

De angelo qui Babylonis ruinam annuntiat.

XIV, 8. Et alius angelus sicutus est, dicens :

Ἦγοῦμεθα μέντοι τοὺτους μετὰ τοὺς ὀνομασμένους
εἰκοσιτέσσαρας· πρεσβυτέρους τῶν λοιπῶν εἶναι
προβόχοντας· διὰ τε τὴν παρθενίαν καὶ τὸ ἐν γλώσσῃ
τε καὶ χερσὶν ἁμωμον, μετὰ τὴν [τοῦ] Χριστοῦ ἐπι-
δημίαν κτωμένων τὴν ἐνδρίτων λαμπρότητα. Δι' ἧς
τὴν κακὴν ῥῆσιν διδάσκονται, τὴν τοῖς πολλοῖς οὐ μόνον
ἐν τῷ παρόντι βίῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι
ἀγνωστον. Εἰ γὰρ [καὶ] τὸ τέλος τῆς γῆς
ἐλεύσεται τότε, καταργουμένης τῆς μερικῆς [γνώ-
σεως], κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ἀλλ' ἀναλόγως
τῇ ἐνταῦθα πολιτείᾳ τῶν ἁγίων [ἢ τῶν θεῶν] με-
στηρίων ἔσται φανέρωσις. Πολλὰ γὰρ μεναι παρὰ
τῷ Πατρὶ· καὶ ἀσπὴρ ἀσπέρως διαφέρει ἐν δόξῃ·
ὡς περ καὶ πολλὰ διαφοραὶ κολλάσεων· ὧν ἡμᾶς
λυτρούμενος ὁ τῶν ὅλων Κύριος, τοῖς σωζομένοις
ἐγκσταλέξει διὰ τὴν οἰκίαν ἀγαθότητος· μὴ ἀφ-
ορῶντες τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἀλλ' εἰς τοὺς
εὐκαίους οἰκτιρισμοὺς, δι' οὓς ἐπὶ [τῆς] γῆς παραγά-
γονε, καὶ τὸ τιμὴν αὐτοῦ αἶμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέχευεν·
ἵνα τοὺς μύσους ἡμῶν καὶ τοὺς σπύλους ἐκπλύνῃς,
καθαροὺς προσάγῃ τῷ Πατρὶ· μεθ' οὗ αὐτῷ πρέπει
τῷ ἀρχηγῷ [τῆς ζωῆς καὶ] τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἅμα
τῷ παναγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

nostræque salutis auctori, una cum Patre et Spiritu

ΚΕΦΑΛ. Μ'. ΛΟΓΟΣ ΙΔ'.

Περὶ ἀγγέλου προαγορεύοντος τὴν ἐγγύτητα τῆς
[μελλούσης] κρίσεως.

C

Καὶ εἶδον [ἄλλον] ἀγγελον πετόμενον ἐν μεσου-
ρανίᾳ, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, [ἐρχόμε-
νον] εὐαγγελίσαι τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ [ἐπὶ] πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν, καὶ γλῶσσαν
καὶ λαόν· λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Φοβήθητε
τὸν Θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν· ἐτι ἤλθε· ἡ ὥρα
τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιη-
σαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασ-
σαν καὶ πηγάς ὕδατων.

D

Τὸ μεσουράνημα [θαυμασίως] τὸ ὕψηλον δηλοῖ,
καὶ τὸ, οὐράνιον εἶναι τὸν φανέντα ἀγγελον, ἀνωθεν
πεμψέντα πρὸς τὸ χαμθέν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς
[αὐτοῦ] μεσότητος· ἀναγαγεῖν εἰς οὐρανούς τῃ οἰ-
κείᾳ μεσιτείᾳ θεομιμήτω· ὥστε ἐνωθῆναι τὸ τῆς
Ἐκκλησίας σῶμα Χριστῷ τῇ κεφαλῇ ἡμῶν. Τὸ δὲ
αἰώνιον εὐαγγέλιον, τὸ ἐξ αἰῶνος τοῦτο παρὰ [τῷ]
θεῷ προωρισθαι. Φησὶ δὲ τοῦτο, τὸν μὲν Θεὸν φοβεῖ-
σθαι, μὴ δειλιῶν δὲ τὸν Ἀντίχριστον, μὴ δυνάμενον
ἀποκτείνειν τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι· ἀλλ' εὐθύ-
μως αὐτῷ ἀντιτάσσασθαι πρὸς ὅλγον κρατοῦντι, διὰ
τὴν ἐγγύτητα τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν βεβαιωμένων
ἀνταποδόσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ'.

Περὶ ἀγγέλου τὴν πτώσιν Βαβυλῶνος κηρύσ-
σαντος.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεῦτερος ἠκολούθησε, λέ-

γων· Ἐκαστος, ἔπασσε βαθυλῶν ἡ μεγάλη· ὅτι A *Cecidit, cecidit Babylon, civitas illa magna, quæ a*
 ἐκ τοῦ οἴνου [τοῦ θυμοῦ] τῆς πορνείας αὐτῆς *wino iræ fornicationis suæ potavit omnes gentes.*
 ἀπέδρακε πάντα τὰ ἔθνη.

Βαθυλῶνα καλεῖ περιουσίαν· τὴν τοῦ κόσμου
 [τοῦτου] σύγχυσιν καὶ τὴν βιωτικὴν ταραχὴν· ἣν
 ὁσὸν οὐκ προλέγει· πικρὴν [ἥτοι ἐκλείψαι]. Οἶνον
 δὲ θυμοῦ πορνείας καλεῖ οὐ μόνον τὴν ἐξ εἰδωλο-
 λατρείας βαρβαρίαν καὶ τῶν ὁρεῶν ἐκστασιν, ἀλλὰ
 καὶ τὴν ἐκ πάσης ἀμαρτίας μέθην καὶ παραφορὰν·
 καὶ ἦν πάντες οἱ ἐκ Θεοῦ πορνεύοντες, κατὰ τὸ ψαλ-
 μικὸν λόγον, ἐξολοθρεύονται. Πίπτει δὲ ἡ τοιαύτη
 βαθυλῶν τέλεον, ἐν τῇ ἀναδείξει τῆς ἀνω ἱερουσα-
 λὴμ, ἀνασπασμένη πρόβριζος, τῶν τῆς ἀνομίας ἐργα-
 τῶν πεμπομένων εἰς τὸ πῦρ τοῦ αἰώνιου.

ΚΕΦΑΛ. ΜΒ'.

Περὶ [τέττου] ἀγγέλου ἀσφαλιζομένου τοὺς πι-
 στούς μὴ δέξασθαι τὸν Ἀντίχριστον.

Καὶ ἄλλος ἀγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐ-
 τοῖς, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Εἰ τις προσκυνεῖ
 τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει
 χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τῆς χει-
 ρὸς αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυ-
 μοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ κεκρασμένου ἀκράτου ἐν τῷ
 κοιτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ βασανισθήσεται
 ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἀγίων ἀγγέλων,
 καὶ ὁρίσκει τὸ Ἀπύριον.

Εἰ τις, φησί, τῷ τεθηριωμένῳ Ἀντίχριστῳ ὑπο-
 κύπτει, [καὶ] δυσσεβῆ πολιτείας μετέρχεται τὴν ἐκα-
 τὼν εἰκονίζουσαν, καὶ ἡ λόγῳ ἢ ἔργῳ τοῦτον κηρύτ-
 τει θεὸν (τοῦτο γὰρ δηλοῦν δύναται ἐὸ ἐπὶ τοῦ με-
 τώπου καὶ τῆς χειρὸς διδόμενον χάραγμα), καὶ
 αὐτὸς κοινωνήσει αὐτῷ τῆς τοῦ τιμωρητικοῦ ἴστοι-
 ρίου πάσης, ἀκράτου μὲν καὶ ἀμειγροῦς θείων οἰκτιρ-
 μῶν, διὰ τὸ τῆς κρίσεως δίκαιον· κεκρασμένου δὲ
 ἐκ διαφόρων τιμωριῶν, διὰ τὸ τῆς αὐθαρέτου κακίας
 πολυτελεῖς καὶ πολυτροπον. Καλῶς δὲ οἶνος θυμοῦ
 καλεῖται ἡ κόλασις, ἐπακολούθημα οὕσα τοῦ τῆς
 ἐκείνου οἴνου, τοῦ τοῦ πίνοντος μεθύσκοντος·
 ἐν δὲ ὧν τις ἀμαρτάνει, δὲ αὐτῶν καὶ κολάζεται.
 conficitur: quod quidem inebriat omnes quotquot ex illo bibunt: nam per quæ quis peccavit, per ea
 paniri quoque solet.

Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνα B
 αἰῶνα ἀναβαίνει.

Τὸν δὲ καπνὸν τοῦ βασανισμοῦ, ἢ τὸ ἄσθμα δεῖ
 καὶ τὸ ἐκ τῶν κολαζομένων κάτωθεν μετὰ στενα-
 γμῶν ἀναδιδόντων· ἢ καπνὸν τὸν τοῦ πυρὸς ἐκπεμ-
 πόμενον, τοῦ τοῦ ἐκπεπωκότος κολάζοντος. Εἰς
 αἰῶνα δὲ αἰῶνων αὐτῶν ἀναβαίνει λέγεται, ἵνα
 μάλιστ' ἐπιδεικνύται εἶναι τὴν κόλασιν τῶν
 ἀμαρτωλῶν, ὥσπερ καὶ τὴν τῶν δικαίων τρυφὴν
 αἰώνιον.

Καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀπάυσαι ἡμέρας καὶ νυ-
 κτὸς οἱ προσκυνούντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα
 αὐτοῦ· καὶ εἰ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ θύ-
 ματος αὐτοῦ.

Nomine ex re ipsa sumpto, mandi hujus confu-
 sionem vitæque præsentis turbas Babylonem ap-
 pellat; quam paulo post finem facturam prædicat.
 Per vinum porro iræ fornicationis non idololatricam
 furiam nientisque a Deo alienationem tantum desi-
 gnat, sed quamvis quoque temulentiam animique
 insaniam ex quovis peccato natam; propter quam,
 juxta Psalmistæ oraculum, omnes quotquot for-
 nicantur a Deo, exterminabuntur. Ruet autem hæc
 Babylon tum demum perfecte, radicitusque evelle-
 tur, quando, iniquitatis operariis in æternum ignem
 missis, Jerusalem illa quæ sursum est, aperto
 ostendetur.

CAPUT XLII.

De tertio angelo qui fideles, ne Antichristum sus-
 cipiant, graviter admonet.

XIV, 9, 10. Et tertius angelus secutus est illos,
 dicens voce magna: Si quis adoraverit bestiam et
 imaginem ejus, et acceperit characterem in fronte
 sua, aut in manu sua; et hic bibet de vino iræ Dei;
 quod mistum est mero in calice iræ ipsius; et crucia-
 bitur igne et sulphure in conspectu angelorum sancto-
 rum, et ante conspectum Agni.

Si quis, inquit, antichristo ob feritatem in bel-
 liam verso manus dederit, impiamque vitæ conver-
 sationem, quæ ad vivum illum exprimit, adierit,
 aut dicto vel facto Deum esse prædicaverit (hoc
 enim per characterem qui fronti et manui imprimi-
 tur, significatur), ipse una cum illo calicis divinæ
 iræ particeps erit, hoc est, omnis commiserationis
 expers. Dicitur autem hic calix merus, propter
 judicii æquitatem; at vero propter peccati sponte
 electi alioque perpetrati multipliciorem et diver-
 sitatem, ex variis cruciatibus pœnarumque gene-
 ribus mistus. Percommode autem cruciatus iræ
 vinum appellatur; quippe quod ex impietatis uva
 paniri quoque solet.

XIV, 11. Et fumus tormenti eorum ascendit in
 sæcula sæculorum.

62 Aut per fumum hunc intelligere oportet in-
 flammatum halitum quem in tormentis constituti,
 ex imo pectore continuo non absque suspiriis emit-
 tunt; aut illum certe quem ignis, qui eos punit et
 incendit, qui in illum inciderunt, sursum emittit.
 Dicitur hic autem fumus in sæcula sæculorum ascen-
 dere; quo hinc discamus, ut justorum voluptas et
 gloria finem nescit, ita nec peccatorum quoque
 supplicia ullo unquam tempore finem habitura.

Nec habent requiem die ac nocte, qui adorave-
 runt bestiam et imaginem ejus, et si quis acceperit
 characterem nominis ejus.

Futuri sæculi statum, in quo impios nullam requiem habituros prædicit, diem ac noctem vocat; non quasi ibi exstet spatium quod diurno solis motu mensuretur; sed quia ad præsentis temporis consuetudinem, quod per noctes et dies conficitur, numeratur: aut per diem, vitæ ratio quam sancti tenent, denotatur; per noctem autem impiorum hominum cruciatus; quos præ cæteris apud inferos luent illi qui per ea quæ perpetrant, diaboli studium ne fariasque ejusdem contra Christum blasphemias, quasi ad vivum exprimunt, quique pessimum et infame illud Antichristi nomen, tanquam rem pretiosam cordibus suis inscribunt.

XIV, 12. *Hic patientia sanctorum est, qui custodiunt mandata Dei et fidem Jesu.*

Impii, ait, post hanc vitam in omne ævum torquentur. At sancti vero, qui hic patientiæ fortitudinem ostendunt, et tempore hoc quod cito præterit, divina præcepta fideliter custodiunt, et fidem quæ in Christum est, inviolatam conservant, in æternum cum illo regnabunt.

XIV, 13. *Et audiui vocem de cælo dicentem mihi: Scribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur, a modo. Sane, dicit Spiritus: ut requiescant a laboribus; opera autem illorum sequuntur illos.*

Vox de cælo lapsa, non omnes mortuos beatos prædicat, sed illos duntaxat qui in Domino vitæ finem faciunt: cujusmodi inter cæteros sunt, qui jam ante mundo mortui, Christi Jesu mortificationem in corpore suo portabant, unamque cum illo crucem circumferabant. Talium namque ex corpore exitus, veram a laboribus requiem affert. Quod autem ex operibus nascitur, illud immarcescibilem coronarum gloriosorumque præmiorum causa existit. Quæ quidem coronæ et præmia multis partibus excedunt certamina et pugnæ labores, quos Christi Dei nostri milites contra virtutes et potestates quæ sub aspectum non cadunt, desudant. Neque enim præsentis vitæ passionibus condignæ sunt ad futuram gloriam, quæ in illis, juxta Apostolum, revelabitur, qui Deo placuerunt. Quam si nos ex animo desideramus, citra intermissionem Dominum precemur, hac vel alia simili oratione utentes: Inclina, Domine, cor meum in testimonia tua; averte ab omni vanitate oculos nostros; neque intres in judicium cum servis tuis, Domine; quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens, qui potius opulentis tuis miserationibus nos visites et protegas: quoniam tuum, 63 Pater, et Fili, et Spiritus sancte, est imperium, et regnum, et virtus, et gloria, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XLIII. SERMO XV.

Ut is qui super nubem sedebat, falce ea demetat quæ oriuntur e terra.

XIV, 14. *Et vidi, et ecce nubem candidam, et super nubem sedentem similem Filio hominis, habentem*

Kai ouk echousin anapausin hmeras kai nyktos. — *Ἡμέρας καὶ νύκτα λέγει, οὐχ ὡς ἡλίῳ μετρουμένην τὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος κατάστασιν, ἐν ᾗ μὴ ἔχειν ἀνάπαυσιν τοὺς ἀσεβεῖς· προαγορεύει· ἀλλ' ἢ πρὸς τὴν ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ συνῆθειαν τῷ νυκτὶ καὶ ἡμέραις ἀριθμουμένων· ἡ ἡμέρας μὲν, τῆς τῶν ἀγίων ζωῆς νοουμένης· νυκτὸς δὲ, τῆς τῶν βεβήλων κολάσεως· ἥς τεύξονται οἱ τὰς διαβολικὰς πράξεις καὶ τὰς κατὰ Χριστοῦ βλασφημίας, δι' ὧν πράττουσιν, εἰκονίζοντες, τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστάτου θηρὸς καὶ τὸ τοῦτου ὄνομα ταῖς ἐαυτῶν καρδίαις [τὸ ἀτιμὸν] ὡς τίμιον ἐγχαραττοντες.*

Ἦδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἀγίων ἐστίν· ὥδε οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς [τοῦ Θεοῦ] καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ [Χριστοῦ].

Ἦδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἀγίων ἐστίν. — Οἱ μὲν ἀσεβεῖς, φησὶ, διηνεκῶς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι βασανισθήσονται· οἱ δὲ ἅγιοι, ὥδε τὴν τῆς ὑπομονῆς καρτερίαν ἐπιδείκνυνται, ἐν χρόνῳ ταχέως παραβέοντι, τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀσπλυν φυλάττοντες.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης μοι· Γράψον· Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀθάτοι. Ναί, λέγει τὸ Πνεῦμα· ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν. Τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

Ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φωνὴ οὐ πάντα· μακαρίζει τοὺς νεκροὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντας, τοὺς νεκρωθέντας τῷ κόσμῳ, καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντας, καὶ [τῷ] Χριστῷ συμπάσχοντας. Ἐκείνοις γὰρ ὄντως ἡ τοῦ σώματος ἔξοδος, κόπων ἀνάπαυσις· ἡ δὲ τῶν ἔργων ἀκολουθήσις, στεφάνων ἀμαράντων καὶ βραδείων δόξης ὑπόθεσις· πολλῶν τῷ μέτρῳ ὑπερνικίωντων τῶν ἐπάθλων τοὺς ἄθλους, οὓς πρὸς τὰς ἀοράτους δυνάμεις οἱ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀγωνιστὰ διήθλησαν. Οὐ γὰρ *ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ*, πρὸς τὴν μέλλουσαν *δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τῷ Θεῷ εὐαρεστοῦσι*, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος· *ἥς καὶ ἡμᾶς ὀρεγομένους, ἀπαύτως δεῖ τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι, λέγοντας· Κλῖνον τὰς καρδίας ἡμῶν, Κύριε, εἰς τὰ μαρτύριά σου· καὶ ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐκ πάσης ματαίότητος· καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τῶν δούλων σου· ὅτι οὐ δικαιοθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· ἀλλὰ τοῖς πλουσίοις σου οἰκτιρμοὶς ἐπίσκεψαι ἡμᾶς· ὅτι σὸν [τὸ ἔλεος καὶ] τὸ κράτος καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.* Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑ. ΜΓ'. ΛΟΓΟΣ ΙΕ'.

Ὅπως ὁ ἐν τῇ νεφέλῃ καθήμενος τῷ δρεπάνῳ συντελέσει τὰ ἐκ τῆς γῆς βλαστάνοντα.

Καὶ εἶδον· καὶ ἰδοὺ νεφέλῃ λευκῇ· καὶ ἐπὶ τῆς νεφέλης καθήμενος ὅμοιος Υἱῷ ἀνθρώπου,

ἔχω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυ-
σοῦν [καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον δξύ].

Νεφέλην νοοῦμεν [?] αἰσθητήν, τὴν ὑπολαβοῦ-
σιν [τὸν Κύριον τῶν Ἰησοῦν] τὸν Χριστὸν ἀπὸ
τῶν ἀποστολικῶν ὀφθαλμῶν · ἡ ἀγγελικὴν τινα δύ-
ναμιν, δὲ τὸ καθάρων καὶ μετέωρον, ὡς φησιν ὁ
Ψαλμῶδης · Καὶ ἐπέθετο ἐπὶ χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἐπετάσσθη.
Διηγουμένηθα τὸν Χριστὸν εἶναι [τὸν] ἐπὶ τῆς νεφέ-
λης ὁπτανθέντα ὡς ἀνθρώπου ὁμοιον· τὸν δὲ ἐπ' αὐτῷ
στέφανον τηλαινῶν εἶναι τῆς βασιλείας, τῶν τε
ἐρατῶν καὶ ἀοράτων δυνάμεων · χρυσοῦν δὲ τοῦτον,
διὰ τὸ παρ' ἡμῶν τῆς ὕλης ταύτης τίμιον. Τὸ δὲ
δρέπανον, συντελείας δηλωτικόν. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς
ὁ Κύριος θερισμὸν τῆς τοῦ κόσμου συντέλειαν ἐκά-
λεσεν.

splendoris, eximii quoque valoris existat. Falx denique, quam manu tenebat, consummationis est symbo-
lum : nam ipse quoque Dominus sæculi consummationem per messem designat.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, B
κράων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθυμένῳ ἐπὶ τῆς
νεφέλης· Πέμψον τὸ δρέπανόν σου, καὶ θέρισον·
ὅτι ἤλθεν [σου] ἡ ὥρα θερίσαι· ὅτι ἐξηράνθη ὁ
θερισμὸς τῆς γῆς. Καὶ ἔβαλεν ὁ καθυμένος ἐπὶ
τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν·
καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

Ἡ δὲ τοῦ ἄλλου ἀγγέλου κραυγὴ περιφραστικῶς
δηλοῖ τὴν ἰκεσίαν πατῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων,
ἱκεσίμων τὴν μὲν τῶν δικαίων τιμὴν, τὴν δὲ τῶν
ἀμαρτωλῶν τῆς ἀνομίας ἐκκοπὴν θεάσασθαι· ἐφ' ᾧ
παύσασθαι τὰ κινούμενα καὶ παραρρίζοντα, φανερω-
θῆναι δὲ τὰ ἀκίνητα καὶ μένοντα. Τὸ γὰρ ξηρανθῆ-
ναι τὸν θερισμὸν δηλοῖ τὸ φθάσαι τὸν τῆς συντελείας
καιρὸν, ὅτε πεπλησθεὶς ὡς σῖτος ὥριμος· ὁ τῆς εὐσε-
θείας σπόρος· τῶν οὐρανίων ἀποθηκῶν ἀξιοῦνται, C
εἰς τρέφοντα καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν τῷ γεωργῷ
τὴν καρποφορίαν παρέχόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ'.

Περὶ [τοῦ] ἀγγέλου [τοῦ] τρυγῶντος τὴν τῆς πι-
κρίας ἀμπέλου.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ
ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον δξύ.

Εἰ καὶ ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται μεγάλῃς βουλής
τῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγέλος, ἀλλ' ὁ παρὼν τῶν λει-
τουργικῶν εἶναι δυνάμεων ἐκ τῶν ἐξῆς δείκνυται·
ἐκ μὲν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ναοῦ σὺν ὀρεῖ δρεπάνῳ ἐξε-
ρχόμενος, τὴν δὲ τῶν λίαν ἀσεβῶν τρύγην ποιησό-
μενος.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστη-
ρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός· καὶ ἐφώ-
νησε κραυγὴν μεγάλην τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ
δξύ, λέγων· Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ δξύ·
καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς
γῆς· ὅτι ἤμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.

Ἐκ δὲ τοῦ εἰπεῖν, ἄλλων ἀγγέλων ἐξελθεῖν ἐκ
τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ
πυρός, μανθάνομεν τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις ἐπι-

tem in capite suo coronam auream, et in manu sua
falcem acutam.

Per nubem sensilem accipere licet, cujusmodi
fuit illa quæ Christum ex oculis apostolorum
suscepit, aut aliquam certe angelicam virtutem :
sunt enim hæ suapte natura puræ, et instar nu-
bium sublimes. Notum est namque illud Psalmistæ :
Ascendit super Cherubim, et volavit 27. Per cum
igitur qui super nubem sedere, hominisque simili-
tudinem præ se ferre visus est, Christum denota-
tum arbitramur. Corona autem capiti illius im-
posita Regem, rerumque omnium, tam specta-
bilium quam inaspectabilium, Dominum esse os-
tendit. Additur porro coronam hanc fuisse auream,
propterea quod materia hæc apud nos illustris

XIV, 15, 16. Et alius angelus exivit de templo,
clamans voce magna ad sedentem super nubem : Mitte
falcem tuam, et mete ; quia venit hora ut metatur ;
quoniam aruit messis terræ. Et misit qui sedebat
super nubem, falcem suam super terram, et demes-
sui eam.

Vox isthæc angeli et clamor periphrastica
communes angelicarum virtutum preces, commu-
neque sanctorum omnium desiderium significat.
Omnes namque justorum honorem et gloriam,
peccatique et iniquorum excisionem videre ges-
tiant ; quo fluxa tandem motuique obnoxia desi-
nant, succedant autem et sese prodant stabilia
fixeque consistentia. Cum vero messe aruisse
clamat, consummationis tempus præ foribus vigere
indicat ; quando nimirum frumentum maturum se-
menque pietatis in trigesimum, sexagesimum et
centesimum multiplicatum, dignum censebitur
quod tempestive in cæleste horreum inferatur.

CAPUT XLIV.

De angelo amaritudinis vitæ vindemiante.

XIV, 17. Et alius angelus exivit de templo, quod
est in cælo, habens et ipse falcem acutam.

Etsi Christus Dominus magni paternique consilii
Angelus nominetur, præsentis tamen loci angelum
unam ex ministratoriis virtutibus esse, ex sequen-
tibus demonstratur ; siquidem ex templo, quod in
D cælo exstat, egressus, falceque acuta instructus,
hominum insigniter impiorum vindemiam facit.

XIV, 18. Et alius angelus exivit de altari, qui
habebat potestatem super ignem : et clamavit voce ma-
gna ad eum qui habebat falcem acutam, dicens :
Mitte falcem tuam acutam, et vindemia botros vineæ
terræ ; quoniam maturæ sunt uvæ ejus.

64 Ex hoc loco, ut ex aliis quoque nonnullis,
discimus, Deum angelicas virtutes rebus abs se crea-
tis administrandis præfecisse : unam quidem aquis,

27 Psal. xvi, 11.

aliam autem igni, aliam denique alteri universitatis parti. Hunc igitur angelum, quod igni præpositus vinumque puniendi sortitus esset, unum ex supremis existisse conjicimus. Quare clara quoque voce alteri illi, qui falcem acutam habebat, ut vineæ terre botros vindemiet, imperat. Per botros autem impii illi et iniqui homines designantur, qui calicem iræ divinæ implent, furoremque draconum et fel aspidum pro vino latitiæ optimo colono proferre non dubitant.

XIV, 19. *Et misit angelus falcem suam acutam in terram, et vindemiarit vineam terræ, et misit in lacum iræ Dei magnam.*

Lacus iræ Dei non est alius quam locus suppliciorum, qui diabolo et angelis ejus præparatus est. Asseritur hic autem *magnus*, propter illorum multitudinem, qui pœnas in illo pendunt. Lata enim porta et spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem; et multi sunt qui intrant per eam.

XIV, 20. *Et calcatus est lacus extra civitatem; et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta.*

* [*Extra justorum civitatem lacus hic calcatur*; neque enim par est ut virga peccatorum, ad sortem justorum aliquando appropinquet. Nam ut utrorumque vita et mores fuere dispares, ita domicilio quoque et statione inter se communicare non debent. Per sanguinem autem, qui ex judicio obnoxii, dum in lacu calcantur, funditur, justum incorruptumque Dei judicium significatur. Sanguis autem iræ est vinum; vini autem puri calix plenus offertur, propter divinam iram; qua sæviens, cruciatus qui pœnam promeritis excepturus est, usque ad equorum (hoc est, lascivorum illorum hominum) frena pertinet; et merito, ut qui nullum, dum vivent in carnis voluptatibus, frenum agnovissent, neque ullum unquam adhibere studuerint. Additur porro ad mille sexcenta stadia dimanasse sanguinem, ad designandum consummatam hominum illorum nequitiam, pœnæque magnitudinem; siquidem *millenarius numerus* inter omnes est perfectissimus et consummatissimus. *Sexcentesimo* adhuc Noe anno peccatum aqua obrutum novimus.

Fit autem mentio *senarii*; quia creaturam sex dierum spatio conditam improbis suis studiis contumelia affecerunt. Sex denique dierum numerus, in quibus mundus constitutus est, operationis est symbolum.]

Ut suppliciorum locus extra cælestis Jerusalem civitatem est positus, ita illi quoque qui eidem addicti sunt. Porro autem quod sanguis illorum usque ad equorum frena ascendisse, seseque ad mille sexcenta stadia diffudisse hic dicitur, istud ad inveniendam pœnarum prolixitatem et gravitatem, quæ per angelos cruciatibus præfectos irroganda est, pertinere videtur. Siquidem hos equorum nomine Scriptura sacra alicubi designat: nec enim alio spectat illud: *Ascendes super equum* 65

τατάχθαι τοῖς κρίσμασι, τὴν μὲν τοῖς ὕδασι, τὴν δὲ τῷ πυρὶ, τὴν δὲ ἐτέρῳ τινὶ μέρει τῆς κρίσεως. Τοῦτου τοίνυν τὸ τιμωρητικόν, διὰ τοῦ ἐπιτετάχθαι τῷ πυρὶ, μανθάνομεν· τῶν ὑπερέρων ἀγγέλων ὄντος. Ἐγκατέσταθαι δὲ φησὶ μετὰ κραυγῆς καὶ τῷ δρέπανον ἔχοντι, τραγῆσαι τοὺς τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς βότρυας· δι' ὧν οἱ τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ Κυρίου πληροῦντες ἀσεβεῖς καὶ παράνομοι χαρακτηρίζονται· θυμὸν δρακόντων καὶ θυμὸν ἀσπίδων ἀντιοῖνου εὐφροσύνης τῷ ἀγαθῷ γεωργῷ καρποφορήσαντες.

Καὶ ἔβουλευ ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ [εἰς τὴν γῆν], καὶ ἐτρέψθη τὴν ἀμπελον τῆς γῆς· καὶ ἔβουλε εἰς τὴν λίαν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην.

Β Ἀηρὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἡτοιμασμένος χώρος κολάσεως· μεγάλη μέντοι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ βασανιζομένων. Πλατεία γὰρ ἡ τῆς ἀπωλείας ὁδὸς καὶ εὐρύχωρος.

Καὶ ἐπατήθη ἡ Ἀηρὸς ἔξω τῆς πόλεως· καὶ ἔξηλθεν αἷμα ἐκ τῆς λίαν, ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἱππῶν ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων [ἔξ].

Καὶ ἐπατήθη ἡ Ἀηρὸς ἔξω τῆς πόλεως. — [Ἐξω μὲν τῆς τῶν δικαίων πόλεως ἡ Ἀηρὸς πατηθήσεται. Οὐδαμῶς γὰρ τῷ κλήρῳ τούτῳ ἡ βλάβος τῶν ἀμαρτωλῶν ἐγγίει, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον· ἀμικτός γὰρ ἡ τούτων ἔσται κατοίκησις, καθάπερ καὶ ὁ τρόπος γεγένηται. Αἷμα δὲ ἐκ τῶν ὑποδίκων πατρουμένων χέομενον, τὴν δικαίαν καὶ ἀδέκαστον τοῦ Θεοῦ κρίσιν κέκληκεν. Αἷμα δὲ σταφυλῆς, οἶνος. Οἶνον δὲ ἀκράτου πλήρης, διὰ τὸ τῆς θείας ὀργῆς ποτήριον· δι' οὗ ἡ ληψομένη τοὺς ἀέλιους δεικνύται κόλασις· μέχρι μὲν τῶν χαλινῶν, ὡς θηλυμαῶν ἱππῶν, φθάνουσα· διότι χαλινὸν ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ ταῖς ἀθεμιτοῦργιαις οὐκ ἔγνωσαν. Ἀπὸ χιλίων δὲ καὶ ἑξακοσίων σταδίων προτοῦσα, διὰ τὸ τῆς πονηρίας αὐτῶν τέλειον· ἡ χιλιάς γὰρ, ἀριθμῶν τελειότατος· ἑξακοσιοστῷ δὲ ἔπει τοῦ Νῶε τὴν ἀμαρτίαν ὕδατι κατακλυσθεῖσαν ἔγνωμεν· ἔξ δὲ, ὅτι τὴν ἐν ἑξακλήρῳ γεγεννημένην κρίσιν τοῖς πονηροῖς καθύδρισαν ἐπιτηδεύμασιν· ἐργασίας δὲ ὁ τῶν ἔξ ἡμερῶν ἀριθμὸς σύμβολον, ἐν αἷς ὁ κόσμος συνέστη.]

Καὶ γὰρ ἔξω τῆς ἐπουρανίου πόλεως Ἱερουσαλὴμ ὁ τῆς βασάνου τόπος καὶ τῶν ταύτης ἀέλων. Τὸ δὲ, τὸ αἷμα αὐτῶν ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἱππῶν φθάσαι ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων, σημαίνειν εἰκὸς τοῦ· τιμωροῦς ἀγγέλους, οὓς τροπικῶς ἱπποὺς ὀνομάζειν τῇ θεῇ Γραφῇ σύνθεσις. Μέχρι δὲ τῶν χαλινῶν αὐτῶν φθάνειν τὰς ἐκείνων οἰμωγὰς αἰκίζομένων· χαλινούς δὲ αἱ ἀγίαι δυνάμεις τὸ θεῖον ἔχουσι πρόσταγμα· ᾧ ἡνιοχῶνται πρὸς τὰ κελεύμενα, ὡς φησὶν Ἀβδακούμ· Ἐπιβίησθι ἐπὶ τοὺς ἱπποὺς σου·

καὶ τὰ ἄσπρα· τῇ ἰκπρ μου ἐν ἄρμυσι Φαραὼ ἁ-
 ὡμώσά σπ. Δυνατὴν δὲ καὶ ἐτίρω· βοηθῆσαι. "Οτι-
 περ ἐπειδὴ ἱπποὶ θηλυμανεῖς ἐγκείμενοι ταῖς ἡδο-
 ναῖς γεγόναν, ἄχρι τῶν χαλινῶν ταῖς τιμωρίαις
 ληθόντων, ἦτοι ταῖς κολάσεσι κατασχεθῆσονται·
 οἱ χαλινὸν ἐν ταῖς ἡδοναῖς οὐκ ἔγνωσαν. Διὰ δὲ τῶν
 χαλινῶν ἐξακουσίων στυδίων τὸ μέγα χίσμα τὸ δι-
 ορίζον τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν διδασκόν-
 μεθα· διὰ τὸ ἐν πονηρίᾳ τέλειον, καὶ τὸ βδελυκτὸν
 ἐν ταῖς πράξεσιν· τῆς μὲν δεκάδος τῶν ἑκατοντά-
 των ἑποῦστος τῆς κακίας τὸ μέγεθος· τῆς δὲ ἐξά-
 δος αὐτῶν, τὴν ἐπὶ καλῇ τῆς ἀμαρτίας ἰργασίαν· διὰ
 τὴν παράχρησιν τῆς ἐν ἐξάδι ἡμερῶν δημιουργη-
 θεῖσης κρίσεως· καὶ τὸ ἐν ἐξακοντιστῷ ἔται τοῦ
 Νῦν πᾶσαν κατακλυσθῆναι τὴν ἡπείρον.

Nunc pāsan κατακλυσθῆναι τὴν ἡπείρον.
 nis relaxatione pōtiantur? Per nulle autem et sexcenta stadia magnum illud chaos, quod inter ju-
 stos et peccatores interjectum est, designatur. Tum consummata eorum de quibus hic sermo est ne-
 quitia, summaque in operibus abominatio: decade quidem ex centenis, perfectam malitiæ magnitudinem
 significante; hexade vero eorundem centenarum, acuminatum deque industria susceptum peccandi stu-
 dium, sedamque creaturæ, quæ sex dictum spatio condita est, abusum: sexcentesimo denique Noa-
 di anno universam terram diluvii aquis prostratam jacuisse.

ΚΕΦΑΛΑ. ΜΕ'.

B

CAPUT XLV.

Περὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐπαγγόντων τοῖς ἀν-
 θρώποις τὰς πρὸ τῆς συντελείας πληγὰς· καὶ
 περὶ τῆς θάλασσης [ἥς ἔωφευεν ἐν τῇ
 Ἀποκαλύψει].

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα
 καὶ θαυμαστόν· ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας ἑπτὰ
 πληγὰς τὰς ἑσχατάς· οἱ ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ
 θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

Πανταχοῦ τὴν ἐδδομον ἀριθμὸν παραλαμβάνει·
 αἱ ἐν ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις τοῦ παρόντος αἰῶνος τολ-
 μώντας ἀδικίας, ἑπτὰ πληγαὶ καὶ ἑπτὰ ἀγγέλοις
 σημαίνων ἀνιστέλλεσθαι· μεθ' ἧς τὴν μέλλουσαν
 τὴν ἐγὼν διαγωγὴν διὰ τῆς θάλασσης θαλάττης
 ἐντέττει.

Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαρ θάλαττην μεμιγμένην
 πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ
 τῆς εἰκότος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐ-
 τοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ,
 ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν θάλαττην, ἔχον-
 τας κithάρας τοῦ Θεοῦ.

Τὴν θάλαττην δὲ θάλασσαν σημαίνειν ἡγοῦμεθα
 ὅτι πλῆθος τῶν σωζομένων, τῆς τε μελλούσης·
 λήξας τὴν καθαρότητα, καὶ τὴν τῶν ἀγίων λαμ-
 πρῆτα, ἣν ταῖς τῆς ἀρετῆς μαρμαρυγαῖς ἐκλάμ-
 ψουσιν [ὡς ὁ ἥλιος]. Τὸ δὲ μεμῖχθαι ἔχει πῦρ τὸ
 γεγραμμένον τῷ Ἀποστόλῃ, [τὸ φάσκον,] Ἐκάστου
 τὸ ἔργον, ποιοῦν ἑσται, τὸ πῦρ δοκιμάσει, νοεῖσθαι
 δυνατὸν· εἰ καὶ τοὺς καθαρούς καὶ ἀκρίβδους τοῦτο
 οὐ λυμάνεται, διακοπτόμενον [ἀφαιδῶς] εἰς διττάς
 ἐκρίσεις, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγον· καὶ τοῦ μὲν
 καυστικοῦ ταῖς ἀμαρτωλοῖς, τοῦ δὲ φωτιστικοῦ
 ταῖς δικαίοις ἀπονεμηθῶμενον, ὡς νενόηκεν ὁ μέ-
 γας Βασιλεὺς. Εἰκότος δὲ διὰ τοῦ πυρός καὶ τὴν θείαν
 γνώσιν καὶ τὴν τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος χάριν γε-

De septem angelis, qui ante sæculi finem septem pla-
 gas hominibus inferunt, deque mari vitreo.

XV, 1. Et vidi aliud signum in cælo magnum et
 mirabile; angelos septem habentes plagas septem no-
 vissimas; quoniam in illis consummata est ira Dei.

Ubique fere septenarium numerum assumit evan-
 gelista. Docet autem hic fere ut per septem ange-
 los totidemque plagas, iniquitates quæ intra septio-
 narium dierum numerum in præsentī hoc sæculo
 temere perpetrantur, comprimantur et oborescantur:
 post has autem illatas, sanctorum vitam et gloriam
 C per mare vitreum designatam, exordium facturam.

XV, 2. Et vidi tanquam mare vitreum mistum
 igne, et eos qui vicerunt bestiam et imaginem ejus,
 et charactere ejus, et numerum nominis ejus, stan-
 tes super mare vitreum, habentes citharas Dei.

Mare vitreum eorum multitudinē qui salvi
 sunt, futuræque quietis puritatem, tum ipsorum
 quoque sanctorum splendorem, significare arbitra-
 mur. Hi enim, virtutum radiis ornati, instar solis
 lucbunt. Quod autem mare illud ignem admittum
 habere perhibetur, ad apostolicum illud referri po-
 test: Uniuscujusque opus quale sit ignis probabit¹⁰;
 etsi interim ignis ille ejus naturæ exsistat, ut puris
 sinceræque fidei et vitæ hominibus nihil quidquam
 noceat: discinditur enim vis ejus citra ullam con-
 fusionem in diversas vires et operationes, secun-
 dum prophetæ oraculum. Etenimvero quod in eo
 adveniendi virtutem sortitum latet, hoc peccatoribus
 tribuitur: quod vero illuminare natum est, hoc ad

¹⁰ Habac. III, 8. ¹¹ Cant. I, 8. ¹² I Cor. III, 13.

justos, uti magnus Basilius interpretatur, transmittitur. Sunt quoque qui per ignem divinam notitiam, aut vivifici Spiritus gratiam significari volunt. In igne enim Moysi visus est Deus: in specie rursum ignitarum linguarum super apostolos descendit Spiritus sanctus. Per citharas 66 vero membrorum mortificationem, beneque compositam vitæ rationem, divini Spiritus plectro per virtutum concentum rite moderatam, insinuat.

XV, 3, 4. *Et cantantes canticum Moysi servi Dei, et canticum Agni dicentes: Magna et admirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens: justæ et veræ sunt viæ tuæ, Rex sæculorum. Quis non timebit te, Domine, et magnificabit nomen tuum? quia solus pius es: quoniam omnes gentes venient, et adorabunt in conspectu tuo, quoniam judicia tua manifesta sunt.*

Per Moysi canticum eam laudationem et cultum accipimus, quibus Deum prosequantur qui ante effusam Christi gratiam, in vetere lege justificationis gratia potiebantur: per Agni autem carmen indefessam illorum prædicationem et gratiarum actionem, qui post Christi adventum sancte integreque vixerunt. Illi enim de beneficiis et donis, quæ a Christo in genus nostrum dimanarunt, continuo gratias agunt: maxime vero de eo, quod gentes per apostolos ad sui agnitionem vocare dedignatus non fuerit.

XV, 5, 6. *Et post hæc vidi, et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in cælo; et exierunt angeli septem habentes septem plagas de templo, vestiti lino mundo et candido, et præcincti circa pectora zonis aureis.*

Tabernaculum, de quo hic agitur, illud insinuat, quod est in cœlis; ad cuius similitudinem Moysi Injuxit Deus ut aliud desigeret inferne. Ex illius autem tabernaculi templo egressuros prædicatur hoc loco angelos lino mundo, vel, ut alia exemplaria legunt, puro lapide amictos. Tribuitur autem illis ejusmodi amictus, vel propter naturæ munditiæ, vel propter affinitatem quam cum Christo, qui est lapis angularis, sortiuntur; aut certe propter virtutum splendorem. Dicuntur tandem præcincti lumbos circa pectora zonis aureis, ad designandam illorum potentiam, et castitatem, et nobilitatem; et ministeriis ita expeditos esse, ut impediri non facile queant.

XV, 7. *Et unum ex quatuor animalibus dedit septem angelis septem phialas anreas, plenas iracundiæ Dei viventis in sæcula sæculorum.*

Quod angeli phialas aureas ira divina plenas, ex quatuor animalibus, quorum apud prophetam Ezechielem quoque sit mentio, accipiunt, hoc secundum magnum Dionysium significat, agibilibus notitiam a primis ordine quodam ad alios et alios dimanare.

XV, 8. *Et impletum est templum Dei fumo a majestate Dei, et de virtute ejus.*

Α νότασθαι. Ἐν πυρὶ γὰρ ὤφθη τῷ Μωϋσῇ ὁ Θεός· καὶ ἐν εἰδεί γλωσσῶν πυρὸς τὸ [ἄγιον] Πνεῦμα τοῖς ἀποστόλοις ἐπεφοίτησε. Τὰς δὲ κιθάρας ἐμφαίνειν τὴν τῶν μελῶν νέκρωσιν, καὶ τὴν ἐμμελῆ ζωὴν ἐν συμφωνίᾳ τῶν ἀρετῶν, κρουομένην τῷ πλήκτρῳ τοῦ θεοῦ Πνεύματος.

Καὶ ᾄδοντας τὴν ψῆδην Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ψῆδην τοῦ Ἀρνίου, λέγοντας· Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθινὰ αἱ ὁδοὶ σου, βασιλεῦ τῶν ἐθνῶν· τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομα σου; Ὅτι μόνος εἰ ἅγιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

Καὶ ᾄδοντας τὴν ψῆδην Μωϋσέως. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Μωϋσέως ψῆδος τῶν ἐν νόμῳ πρὸ τῆς χάριτος δικαιωθέντων τὴν ὑμνωδίαν τῷ Θεῷ ἀναπεμπομένην μαυθάνομεν· ἐκ δὲ τῆς τοῦ Ἀρνίου ψῆδος, τῶν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ὁσίων πολιτευταμένων τὴν ἀκατάπαυστον [ὑμνωδίαν καὶ] εὐχαριστίαν ἐπὶ ταῖς εἰς τὸ γένος ἡμῶν ἐπελθούσαις ὑπ' αὐτοῦ εὐεργεσίαις καὶ χάρισιν· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν οἰκίαν ἐπὶ νῶσιν διὰ τῶν θεσπισίων ἀποστόλων κέκληκε.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ ἡρόλην ὁ γὰρ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐπὶ τὰ ἄγγελοι [οἱ] ἔχοντες τὰς ἐπὶ πλῆγὰς ἐκ τοῦ γαοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμπρόν, καὶ περιεζωσμένοι τὰ στήθη ζῶντες χρυσᾶς.

Σκηρὴν δὲ φησιν ἐνταῦθα τὴν ἐν οὐρανῷ· ἥ καθ' ὁμοίωσιν τῷ Μωϋσῇ πῆξαι τὴν κάτω σκηνὴν ὁ Θεὸς ἐχρημάτισεν. Ἐκ τούτου τοῦ γαοῦ ἐξελεύσασθαί φησι τοὺς ἄγγελους ἐνδεδυμένους λίνον ἢ λίθον καθαρὸν, καθὰ τινα τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι· διὰ [τε] τὴν τῆς φύσεως αὐτῶν καθαρότητα, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον Χριστὸν ἐγγύτητα, καὶ τῶν ἀρετῶν τὴν λαμπρότητα. Ἐζωσμένους δὲ τὰ στήθη χρυσῶν, διὰ τὸ τῆς φύσεως δυνατόν τε καὶ καθαρὸν καὶ τίμιον, καὶ τὸ ἐν ταῖς διακοναῖς ἀνεμῶν ποδίστον.

tum etiam ut hinc intelligatur, in obeundis injunctis queant.

Καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων ζῶων ἔδωκε τοῖς ἐπὶ τὰ ἄγγελοις ἐπὶ φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Τὸ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων ζῶων λαβεῖν τοὺς ἐπὶ τὰ ἄγγελους τὰς ἐπὶ [χρυσᾶς] φιάλας τὰς γεμούσας τοῦ θυμοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ ἐν τῷ Ἱερζεκιήλ φησι, δηλοῖ τὸ ἐκ τῶν πρώτων αἰετῶν τὰ δευτέρα τῇ γνώσει τῶν πρακτικῶν ἐν οὐρανῷ μετοχετεύεσθαι, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον.

Καὶ ἐρεμίσθη ὁ γὰρ καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

διὰ δὲ τοῦ καπνοῦ τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν [καὶ κοίτατικόν] τῆς θείας ὀργῆς μανθάνομεν· ἥ· πληροῦσθαι τὸν ναὸν διδασκόμεθα, καὶ κατὰ τῶν ἀξίων αὐτῆς χωρεῖν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως· καὶ πᾶς ταύτης δὲ κατὰ τῶν τῷ Ἀντιχρίστῳ πειθομένῳ, καὶ τῇ τῆς ἀποστασίας ἔργα πράττοντων. Καὶ τοῦτο τοῖς ἐξῆς· δείκνυται. Φησὶ γάρ·

Κ.Ι. οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν, ἄνθρωπος ἢ ἄγγελος, ἕως ἡμέρας τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

Ἐντεῦθεν στοχαζόμεθα, ἄχρι διασταλθῆναι τῶν δικαίων τὴν θέαν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀγανάκτησιν, μὲντοι τοὺς ἁγίους τῆς ἐν τῇ ἀνὰ Ἱερουσαλὴμ τυχεῖν λήξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ ἱερουργίας καὶ ἀναπαύσεως. Τελεσθῆναι γὰρ δεῖ, φησὶ, τῆς πληγῆς δι' ἧν τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀμαρτίας τοῖς ἀξίοις παρέργεται· καὶ τοὺς τῆς αἰρεθείας αὐτῆς τυχεῖν ἀποφάσεως· εἴθ' οὕτως δοθῆναι τοῖς ἁγίοις τὴν τῆς ἀνὰ μετροπόλεως οἰκησιν. Τῶν δὲ πλῆθων ἐκείτην τοῖς ἐν τῇ συντελείᾳ εὐρίσκομένοις προσερχόμενοις, οὐκ ἂν τοῦ πρίποντος, οἶμαι, διαμάρτον. Φιλάνθρωπος γὰρ ὢν ὁ Θεός, πρὸς τὸ μικρυνθῆναι τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀτελευτήτους κολάσεως, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, τοῖς ἀξίοις ἐπαχθῆναι συγχωρεῖ διὰ τὰ ἑνὸς καὶ ἑλίου τῶν προφητῶν τιμωρητικῆς μάστιγας, διὰ τὰ τῶν ἐκ πολέμων συμπιπτόντων ἀλγεινῶν, πρὸς μετρίαν τῶν ἡμαρτημένων ἔκτισιν. Ἀλλ' ἡμεῖς παιδεύεσθαι πατρικῶς, ἀλλ' οὐ μαστιγούσθαι κολαστικῶς ἐν ὀργῇ [παρὰ] τοῦ Κυρίου εὐζόμεθα· οὐ γὰρ ἔστιν ἱστίς, φησὶ, τῇ σαρκὶ ἡμῶν ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· ὅπως τὰς βρωθείσας ἡμῶν στολὰς ταῖς ἀμαρτίαις, δάκρυσι μετανοίας ἐκπλύναντες, καὶ νομικῶς ἐσταλμένοι, εἰ τὸν ἀκατάλυτον τῆς εὐφροσύνης νομῶνα εἰσέθωμεν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ὃ πρέπει πάντα ὄντα, τιμῇ, καὶ προσκύνῃσι, ὅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]. Ἀμήν.

contaminatas lacrymis poenitentiae eluentes, honestaque nuptiarum veste induti, in aeternum perpetuae letitiae thalamum Christi Dei et Domini nostri ingrediamur : quem decet omnis gloria, et honor, et adoratio, una cum Patre et Spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'. ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Ὅπως τῆς πρώτης σιάλης ἐκχεθείσης, ἔλκος κατὰ τῶν ἀποστατῶν γίνεται.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ, λεγούσης τοῖς ἐπὶ τὰ ἀγγέλοις· Ὑπάγετε [καὶ] ἐκχεάτε τὰς [ἐπὶ τὰς] σιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος [ἄγγελος] καὶ ἔθηκε τὴν σιάλην [αὐτοῦ] ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος [κακὸν καὶ] πορνῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τὴν εἰκόνα αὐτοῦ.

Ἡ σιάλη ἐνταῦθα, καθάπερ [καὶ] τὸ ποτήριον, ἐπὶ κολαστικῆς ἐνεργείας ἐκλαμβάνεται· ἥ· φησιν ἐπὶ τοῦ ἀγγέλου ἐκχεθείσης, ἔλκος πορνῶν γενησέσθαι· τὴν ἐν καρδίᾳ πύου εἰκὴν σφύζουσαν ὀδυνην αἰνιστόμενον, τὴν ἐγγινομένην ταῖς τῶν ἀποστατῶν καρδίαις, ὅταν θεηλάτοις πληγαῖς μαστιζέ-

Per divinæ iræ summum, quo caeleste templum impletur, terrorem illum stuporemque et poenam quam ira ejus inferre nata est, intelligimus. Quæ quidem universalis judicii tempore horribiliter contra eos desæviet, qui ira illa digni comperientur; et ante illud adversus eos, qui Antichristo paruerunt, operaque apostasiæ illius consentanea perpetrarunt. Atque isthæc sequentia clarius exponunt.

Et nemo poterat introire in templum, donec consummarentur septem plagæ septem angelorum.

67 Hinc conjectura sit sanctos caelestis Jerusalem hereditatem non prius adepturos; neque prius rursum sacrum ministerium in templo Dei obituros; neque prius tandem perfecta quiete potituros; quam divina indignatio contra impios concepta, inter justos et injustos secreverit. Ait enim, *Donec impleantur plagæ*; per quas ceu poenas pro meritis peccati stipendia persolvuntur. Donec igitur impii condemnationis sententia, in quam sua culpa inciderunt, feriantur, sancti supernæ metropolis habitatione non donabuntur. Cæterum *plagas* hasce septem quod spectat, quisquis illas iis accommodaverit, qui sub sæculi finem in vivis invenitur, is a scopo, ut arbitror, haud multum aberraverit. Nani cum Deus sit benignus et clemens, quo supplicia illa, quæ in futuro sæculo sine fine inferentur, nonnihil diminuantur, in præsentī vita poenam promeritos per Enochum et Eliam prophetas; per elementorum rursum intemperiem, et clades atque calamitates quæ per bella contingunt; per ea olim denique omnia incommoda et mala, quæ Antichristus infert, puniri et flagellari permittet, sicuti subinde quoque permittit: siquidem hæc omnia eo spectant, ut mitigetur poena sceleratis apud inferos constituta. At nos paternæ a Domino castigati submisce precemur: Domine, ne in furore tuo flagelles nos: neque enim est sanitas in carne nostra a facie iræ tuæ: ut stolas nostras peccatis

CAPUT XLVI. SERMO XVI.

Ut, prima phiala effusa, ulcera nata sint in desertoribus.

XVI, 1, 2. Et audiui vocem magnam de templo, dicentem septem angelis: Ite, et effundite septem phialas iræ Dei in terram. Et abiit primus angelus, et effudit phialam suam in terram; et factum est ulcus sarrum et pessimum in homines qui habebant characterem bestiae, et in eos qui adoraverunt imaginem ejus.

Phiala hoc loco, quemadmodum calix quoque, pro vi quadam caelesti cruciatum inferre idoneo usurpatur. Hæc igitur cum per angelum fuisset effusa, exortum est *ulcus malignum* in iis qui adoraverant bestiam; illum utique dolorem et cruciatum exprimens, qui in corde illorum infusus, instar

latentis puris aut morsus scorpionis, animos desertorum assidue pungit et rodit; dum nimirum variis plagis divinitus inmissis acriter cæsi et tantum non enecti, nullam ab Antichristo, quem Deum esse apud se constituerant, opem consequi se posse animadvertunt. Sed et verisimile fit externa quoque ulcera eorumdem corpora graviter excarnificatura; idque cum ob alia, tum maxime ad ostendendum ulcerosæ animæ illorum statum, vulneraque diabolicis impostoris Antichristi et erroris jaculis inflata.

CAPUT XLVII.

68 De plaga secunda, quæ iis infertur qui in mari vitam degunt.

XVI, 3. Et secundus angelus effudit phialam suam in mare, et factus est sanguis tanquam mortui: et omnis anima vivens mortua est in mari.

Non est magnum aut difficile divinæ virtuti, ut Pseudochristi infirmitas, eorumque quos ille seduxit facilitas et inconstantia plana fiat, per sanctos prophetas Enochum et Eliam transmutare mare, ita ut mortui occisive hominis speciem præ se ferat: tum interitum iis adferre quæ vitam in ea degunt. Nam olim istud per Moysen in Ægypto fecisse certo novimus. Fecit hoc autem cum ad redarguendam Pharaonis duritiam, tum etiam ad ostendendam suam ipsius virtutem atque potentiam; facturusque idem est olim, cum ob alia, tum maxime quo hac ratione fide stabiles nonnihil mortificentur; instabiles vero exterreatur, creaturam ob id contra se insurgere animo pertractantes, quod homini pestilenti et corruptori divinum honorem detulerint. Forte cædes quoque, quæ sub Antichristi adventum propter bella et seditiones passim evenient, per hæc denotantur. Nam et Gog et Magog contra se invicem concitabuntur, et in quatuor orbis partibus præliabuntur. Quin reges quoque qui Antichristi imperium detrectabunt, cum toto exercitu in partes concidentur. Tot autem cædibus passim editis, qui navali prælio interierunt; flumina vero eorum buerant.

CAPUT XLVIII.

Ut flumina per tertiam phialam in sanguinem convertantur.

XVI, 4-6. Et tertius angelus effudit phialam in flumina, et in fontes aquarum, et factæ sunt sanguis. Et audiivi angelum aquarum dicentem: Justus es, Domine, qui es, et qui eras; et sanctus, quia hæc judicasti: quia sanguinem sanctorum et prophetarum effuderunt, et sanguinem eis dedisti bibere: digni enim sunt.

Et hinc rursus confirmatur quod supra dictum est, nempe angelos elementis præesse. Enimvero ex eorum numero unus prodit hoc loco, qui, cum aquis præpositus esset, Deum eo nomine laudat, quod justam de prævaricatoribus pœnam ultionemque exegerit: ut qui sanguinem illis propinaverit, qui manus suas sanctorum cruore polluerant. Ostenditur per hæc eadem quoque permultos tempore illo, quo Antichristus baccabitur, passim

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ'.

Πληγὴ δευτέρα κατὰ τῶν ἐν θαλάσῃ [ψυχῶν].

Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ· καὶ πᾶσα ψυχὴ ὥσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσῃ.

Οὐ μέγα ἐν τῇ θείᾳ δυνάμει [καὶ] πρὸς ἔλεγον τῆς τοῦ ψευδοχρίστου ἀσθενείας, καὶ [τῆς] τῶν ἀπατωμένων εὐκολίας, διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν Ἐνὼχ καὶ Ἰλίου μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὡς νεκροῦ, τοῦ ἐστίν [ὡς] ἐσφαγμένου, τὴν θάλασσαν, καὶ φθορὴν τῶν ἐν αὐτῇ ἀπεργάσασθαι, καθάπερ πάλαι ἐν Αἰγύπτῳ διὰ Μωυσέως πεποίηκε, πρὸς ἔλεγον τῆς τοῦ Φαραὼ σκληρότητος, καὶ τῆς οὐκ εὐνοίας ἐνδείξιν· ὅπως καὶ οἱ βεβαίοις τοῖς νευρωθῶσι, καὶ οἱ ἀσθήριχοι φοβηθῶσι, τὴν κτίσιν ἀντιτασσόμενην αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τοῦ λυμενῶος τιμῇ θεώμενοι. Εἰκὸς δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ ἐν πολέμοις σφαγὰς διὰ τούτων σημαίνεισθαι· ὅτι τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ κατ' ἀλλήλων κινουμένων ἐν τοῖς τέττασι τῆς οἰκουμένης μέρεσι, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀπειθουσάντων αὐτῷ βασιλέων πανστρατιᾷ κατακοπτομένων, καὶ σφαγῶν κατὰ τόπους γινομένων, ἡ μὲν θάλασσα καὶ ναυμαχίαις [αἵματι] μολυνθήσεται· ὡς δὲ ποταμοὶ τοῖς τῶν ἐκεῖ ὀνησκότων αἵματι κερασθήσονται.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'.

Ὅπως διὰ τῆς τρίτης [πληγῆς] οἱ ποταμοὶ εἰς αἷμα μετακερδύννται.

Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμούς, καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο [εἰς] αἷμα. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἁγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὢν, ὁ ὄστις· ὅτι ταῦτα ἐκρίνας· ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέβαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἐδωκας πίνειν, ἀξιοὶ εἰσιν.

Κάντε ὅθεν δεικνύται τοῖς στοιχείοις ἐπιτεταχθαι ἁγγέλου, ὡς [καὶ] ἐνωτέρῳ εἰρηται· ὡς ἓνα [ἓνα] καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ὑδάτων φησὶν ὕμνεῖν τὸν θεόν, ἐπὶ τῇ κατ' ἀξίαν ἐπενεχθείσῃ καταδίκῃ τοῖς παραβεβηκόσιν· ὅτι τοῖς τὰς χεῖρας μολύναντι τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασιν, αἷμα πρὸς ποτὸν δέδωκε. Δεικνύται δὲ διὰ τούτων, ἡ τὸ πολλοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διὰ τῆς ἐδωκῆς ἐν τῇ πίστει στάσεως τοῦ προφητικῷ ἀξιούσθαι χαρίσματος, τοὺς καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ διαβό-

λογ ὑπασιπιδῶν ἀναιρουμένους· ἡ [τὸ] τοὺς τῶν
θεῶν προφητῶν ἀποστρεφόμενους τὸ κήρυγμα, καὶ
δικαιῶντας αὐτῶν τὴν ὑπὸ τῶν σκληροκαρδίων
Ἑβραίων ἀναίρεσιν, κοινωνοῦς τῆς αὐτῶν σφαγῆς
τῇ προλήσει γίνεσθαι· καθὰ καὶ ὁ Κύριος τοῖς Ἰου-
δαίοις ἔλεγεν, ὅτι [οἱ] οὐλοδοκῶντες τὰ τῶν προ-
φητῶν μνήματα, συνευδοκοῦσι τῇ ἀναίρεσει αὐτῶν.
sunt, ob mentis propositum inter illos ipsos homicidas censendos. Huc enim spectat, quod Christus
Dominus ad Judæos dicebat : *Vae vobis*, ait, *qui*
vestri occiderunt illos : profecto testificamini, quod

Kal ἤκουσα ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος·
Nai, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ
δικαίαι αἱ κρίσεις σου.

Kal ἤκουσα ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου. — Τὸ θυ-
σιαστήριον, ποτὲ μὲν τὸν Χριστὸν δηλοῖ, ὡς ἐν
αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ προσφερομένῃ τῇ Πατρὶ τῶν
λογικῶν ὁλοκαρπύσεων καὶ τῶν ζωτῶν θυσιῶν, ἃς
προσφέρειν ἐκ τοῦ Ἀποστόλου δευδιδάγμεθα· ποτὲ
δὲ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, ὡς ἀναγωγικὰς τῶν
ἡμετέρων προσευχῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ὁλοκαρ-
πύσεων. Ἀς εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενας διὰ τοὺς
μὲλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ἠκούσαμεν. Ἐκ
τούτου τοίνυν τοῦ λειτουργικοῦ θυσιαστηρίου φησὶ
τὴν φωνὴν ἐξενεχθῆναι, δικαιῶσαν τὰ πάντα νοῦν
καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα τοῦ Θεοῦ κρίματα. Ἐπεὶ
τοίνυν χαίρειν μὲν καὶ ἑορτάζειν τὰς νοεράς δυνά-
μεις ἐπὶ τῇ τῶν ἐκ μετανοίας ἐπιστρεφόντων σωτη-
ρίᾳ τοῖς εὐαγγελικοῖς λόγοις· δευδιδάχθημεν, λυπεῖσθαι
δὲ ἐπὶ τῇ τούτου τῆς εὐθείας ὁδοῦ παρατροπῇ, εὐ-
χαριστεῖν δὲ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ τῶν παραβαίνοντων τὰς
θείας ἐντολὰς· κολάσει, ὡς ἂν μερικὴν τῶν ὀφλη-
μάτων ποιήσονται ἕκτισιν, σπουδάσωμεν τὴν ἐπὶ τῇ
ἐπιστροφῇ ἡμῶν τούτοις προξενῆσαι εὐφροσύνην καὶ
ἀγαλλίασιν· ἐννοοῦντες ἐκάστην ἡμῶν θεῶν παρ-
εχόμενον ἄγγελον, [ἀρρήτῳ τινὶ λόγῳ] τὰ πρακτέα
ἡμῶν εἰσηγεῖσθαι, ὅτε νοῦν ἀφανῶς τῷ ἡμετέρῳ νοῖ
προσμιμῶντα, καὶ ἐφ' οἷς μὲν ἀκούεται συμβου-
λεύων χαίροντα· ἐφ' οἷς δὲ παρακούεται, θεομιμή-
τως λυπούμενον, ὡς [καὶ] ἐκ ψυχρῶν διηγημά-
των ἔργωμεν. Ἀνδρὶ γάρ τινι μελανθέντι πολλοῖς
παραπτώμασι καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσιόντι, σκυ-
θρωπὸν μακρόθεν τὸν ἄγγελον ἔπεσθαι· τούτου δὲ
καταφυγέντος [πρὸς ἐπιστροφὴν] καὶ τῷ θελητῇ τοῦ
ἐλθόντος ἐπαγγεῖλαμένου ἐκ ψυχῆς τὴν ἐπὶ τὰ βελτίονα
μεταβολὴν καὶ τῆς προτέρας ζωῆς ἀρνήσιν, ἐξιόντος
[τοῦ ἀνθρώπου] ἐκεῖθεν προηγείσθαι· [αὐτῷ τὸν ἄγ-
γελον] φαιδρὸν καὶ γεγηθότα· τὸν δὲ πονηρὸν δαι-
μονα κατηγχυμένον ἀκολουθεῖν πόρρωθεν· [εἰ καὶ
πρὸ τῆς θεαρέστου τοῦ ἀνθρώπου συναισθήσεως
ἔχαιρε.] Γένοιτο δὲ τὴν ἐνθεον ἡμῶν πολιτείαν, τοῖς
μὲν δαίμοσι κατηφέας, τοῖς δὲ ἀγγέλοις εὐφροσύνης
γενέσθαι ὑποθέσιν· ἵνα κοινῇ σὺν αὐτοῖς ἐν φωνῇ
ἀγαλλιάσας καὶ ἐξομολογήσας ἤχῳ ἑορτάζοντες,
Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῶν πονηρῶν
θυνάμεν εὐχαριστήσωμεν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ [πρέ-
πει ἅμα] καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, [νῦν καὶ ἀεί,
καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]. Ἀμήν.

occursuros, qui propter singularem in fide constan-
tiam prophetiæ donum consequuntur ; qui ea etiam
de causa a diaboli satellitio trucidabuntur : aut
eos sane qui divinorum prophetarum prædicationem
aversabuntur ; cædes autem, quas duri cordis
duræque cervicis Hebræi Christo et prophetis attu-
lerunt, veluti justas approbant, aut olim approbaturi
sunt. Huc enim spectat, quod Christus
Dominus ad Judæos dicebat : *Vae vobis*, ait, *qui*
vestri occiderunt illos : profecto testificamini, quod

XVI, 7. Et audiui alterum ex altari dicentem :
Etiam, Domine Deus omnipotens, vera et justa judi-
cia tua.

69 Per altare interdum designatur Christus,
quod in ipso et per ipsum ratione præditæ Deo Patri
offerantur hostiæ, sacrificiaque et victimæ vivæ ;
quales ipsi offerri vult Apostolus. Nonnunquam
vero angelicæ virtutes, ut quæ nostras preces no-
strasque spirituales oblationes in sublime evehant
Deoque offerant : siquidem hasce propter eos qui
hæreditatem salutis capiunt, in ministerium mitti,
ex eodem Apostolo diserte discimus. Ex hoc igitur
mystico altari vocem delatam inquit, quæ omnia
Dei judicia justa ac omnem mentem et orationem
superantia prædicabat. Quia ergo ex sacris oraculis
intelligimus, intelligentes illas spiritualesque virtutes
de illorum salute gaudere festumque diem agere,
qui per pœnitentiam convertuntur ; contristari
vero et mœrere de illorum perditione, qui rectam
viam deserunt ; ac gratias denique cœlesti Numini
agere de eorum punitione qui divina præcepta
prævaricantur, quo vel partem contractorum debi-
torum per ejusmodi cruciatum in hac mortali vita
persolvant : par est, ut nostra ad Deum conver-
sione et pœnitentia nonnullam illis lætitiā et
exultationem conciliemus : cogitantes unumquem-
libet nostrum divinum angelum comitari, qui
veluti mens quædam, nostræ menti arcano quodan-
modo sese adjungat, salutariæque consilia assidue
suggerat, et quæ facere debemus ostendat : et qui-
dem gaudere, cum consiliis, quæ suggerit, acquie-
scimus ; ad Dei autem exemplum mœrere et contri-
stari, cum parere detrectamus ; quemadmodum id
ex salubribus animæque utilibus narrationibus
cognovimus. Fertur namque virum quemdam qui
multis peccatis erat contaminatus, cum in eccle-
siam ingrederetur, angelum mœstum planeque
tristem a longo subsequi visum. Cum autem ad
pœnitentiam compunctus, illi qui mysticam vult
vitæ mutationem priorisque nequitie missionem,
ex animo promississet, eaque mente e templo denuo
exivisset, angelum statim prodidisse, lætumque et
exultantem ante ipsum ambulasse ; malignum
contra dæmonem confusum procul a tergo subse-
cutum ; qui, ante Deo gratiam hominis conversio-
nem, gestiebat. Faxit Deus Optimus Max. ut nostra
conversatio vitæque ratio sit ejusmodi, ut dæmo-

⁶¹ Luc. xi, 47.

nibus quidem confusionis dejectionisque causa existat, angelis autem lætitiæ occasionem offerat; quo una cum illis in voce exultationis et confessionis sono festum celebrenus, Christoque Deo nostro de victoria adversus malignos dæmones oblata, gratias agamus, cum quo Patrem et Spiritum sanctum decet gloria, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAP. XLIX. SERMO XVII.

A

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ'. ΛΟΓΟΣ ΙΖ'.

Ut per quartam plagam ardore crucientur homines.

Ὅπως διὰ τῆς τετάρτης [πληγῆς] καυματίζονται οἱ ἄνθρωποι.

XVI, 8, 9. Et quartus angelus effudit phialam in solem; et datum est illi æstu affligere homines et igne; et æstuarunt homines æstu magno; et blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas: neque egerunt pœnitentiam, ut darent illi gloriam.

Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίζειν τοὺς ἄνθρώπους ἐν πυρὶ· καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι κατὰ μέγα· καὶ ἐβλάσφημῶσαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος [τὴν] ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας· καὶ οὐ μετάνοιαν δοῦναι αὐτῷ ᾤξαν.

Forsan sensibilis solis ardore homines tunc temporis incenduntur; clemente Deo camo et fræno maxillas 70 eorum constringente, et tantum non vi quadam impellente, qui cunctantius ad illum accedunt; quo hac saltem ratione excitati, tandem aliquando ad pœnitentiam spectent: etsi illi interim, utpote in profundum malorum delapsi, non ad conversionem respiciant, sed impotenti animo improbaque mente in blasphemiam sese efferant. Fieri quoque potest, ut per solem diei cursum adumbret, adeoque variarum tentationum ardore hunc eos adusturum subindicet, qui flagellis digni comperti fuerint; quatenus nimirum pœnarum et cruciatuum sensu admoniti, earum rerum parentem, nempe peccatum, odio habere incipiant. Verum insani homines, pro lapsuum et scelorum suorum agnitione et detestatione, linguam suam contra Deum exacuent; quemadmodum hac quoque ætate multos ostendere licet, qui nefanda illa inferuntur, ægro et iniquo animo ferentes, divinam quasi tot illas tantasque afflictiones nostræ huic

Ἰσως μὲν καὶ αἰσθητῶς τῷ τοῦ ἡλίου φλογμῷ τοτηνικαῦτα καυματίζονται οἱ ἄνθρωποι, τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγένας τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς αὐτὸν ἀγχοῦτος, ἵνα πρὸς μετάνοιαν ἰδῶσιν· εἰ καὶ [οἱ] εἰς βάθος κακῶν ἐμπεσόντες, οὐ πρὸς ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν μοχθηρίᾳ γνώμης ἐξενεχθήσονται. Ἰσως δὲ διὰ τοῦ ἡλίου καὶ τὸν τῆς ἡμέρας δρόμον αἰνίττεται· ἐν ἅπαντα τῷ τῶν πειρασμῶν καύσωνι τοὺς ἀξίους μαστίγων φησὶ καυματίζεσθαι, ἵνα τῇ τῶν ἀλγυνῶν ἐπαγωγῇ, τὴν μητέρα τούτων τὴν ἁμαρτίαν μισήσωσιν. Ἀλλ' οἱ ἄφρονες, ἀντὶ τῆς τῶν οἰκείων πταισμάτων ἐπιγνωμοσύνης, κατὰ τοῦ Θεοῦ τὴν γλῶττιαν ἀκονήσουσιν· ὥς καὶ νῦν ὁρᾶν ἔξεστι πολλοὺς, τοὺς κυκλώσασιν ἡμᾶς ἐκ βαρβαρικῶν χειρῶν ἀρρήτοις δεινοῖς ἀσχάλλοντας, τὴν θέαν αἰτιάζεσθαι ἀγαθότητα, ὅτι τὰς τοσαύτας κακώσεις τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ τετήρηκεν.

mala, quæ ex Barbaris qui in circuitu degunt bonitatem iniquitatis insimulare non verentur; generationi reservare non debuerit.

CAP. L.

C

ΚΕΦΑΛ. Ν'.

Ut per quintam plagam bestiæ regnum obscuratum sit.

Ὅπως διὰ τῆς πέμπτης [πληγῆς] ἡ βασιλεία τοῦ θηρίου σκοτίζεται.

XVI, 10, 11. Et quintus angelus effudit phialam suam super sedem bestiæ; et factum est regnum ejus tenebrosum; et commanducaverunt linguas suas præ dolore, et blasphemaverunt Deum cæli præ doloribus suis et ulceribus suis; et non egerunt pœnitentiam de operibus suis.

Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτισμένη· καὶ ἐμασώοντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου· καὶ ἐβλάσφημῶσαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ [ἐκ] τῶν ἐλκῶν αὐτῶν· καὶ οὐ μετάνοιαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Phiala super bestiæ sedem effusa, ejusmodi iram super Antichristi regnum venturam indicat, quæ illud penitus obscuratura, palamque omnibus ostensura sit, Solis justitiæ luce prorsus destitutum esse. Porro autem linguarum commanducatio, eminentem doloris magnitudinem denotat. Illic autem ideo inferitur, quo ab apostata seducti, plagis divinitus illatis admoniti confundantur, confusique impostorem et seductorem tandem aliquando illum esse agnoscant, quem Dei loco coluerant et observant; eaque ratione ab errore desistant. Verum ita comparati erunt miseri, ut hinc ad convicia et verba in Deum blasphema potius sese convertant,

Τὸ ἐπιχεθῆναι τὴν φιάλην ἐπὶ τὸν τοῦ θηρίου θρόνον, σημαίνει τὸ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιχρίστου τὴν τοιαύτην ὀργὴν ἐκχεῖσθαι, καὶ ἐσκοτισμένην δεικνύσθαι, ὥστε ἀφεγγὴ τῷ τῆς δικαιοσύνης ἡλίῳ τυγχάνουσιν. Ἡ δὲ τῶν γλωσσῶν μάσησις τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀδύνης δηλοῖ, ἥ οἱ πλανηθέντες ὑπ' αὐτοῦ κατασχεθῶσιν, ὑπὸ τῶν θεηλάτων πληγῶν μαστιζόμενοι· ὅπως ἂν, γινόντες ὅτι ἀπατηλὸς ἐστὶν ὁ παρ' αὐτῶν ὡς Θεὸς δοξαζόμενος, τῇ πλάνῃ παύσωνται. Οἱ δὲ, οὐδὲ ἐντεῦθεν πρὸς μετάνοιαν, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν [μᾶλλον] τραπήσονται. [Εἰ δὲ οὗτοι ἐν τῇ τῶν μαστίγων ἐπαγωγῇ πρὸς βλασφημίαν τραπήσονται,] καὶ οἱ ἐν τοῖς κα-

ὅπιν ὑπὸ τῆς ταλαντιαίας χαλᾶζης πληττόμενοι, τὸ αὐτὸ πείσονται [πάντως], καθὼς ἐν τῷ τόπῳ γενόμενοι, σὺν θεῷ σαφηνιούμεν ὡς δυνάμεθα· καὶ οἱ πονηροὶ δαίμονες διὰ τῶν ἀνθρωπίνων σωματίων, οἷς ὀργάνοις κέχρηται, ὑπὸ τῶν ἁγίων αἰκίζόμενοι, βλασφημεῖν ἡμῶς τοὺς μαστίζοντας οὐκ ἀπέχονται. Διασκεπτέον δὲ τί ἄρα δεῖ ἡμᾶς περὶ τῶν ἀσεδῶν [τῶν] ἐν τῇ γεννῇ τοῦ πυρὸς κολαζομένων λογίζεσθαι· ὡς ἄρα ταύτῃ τῆς ἐμφύτου κακίας μέχρις αὐτῆς ἐννοίας ἀποπαυομένων τέλειον, ἢ μόνον ἐπερχομένων τὸ εἰς ἔργον ἐξεναγκεῖν τὰ πονηρὰ βουλευμάτε, καθάπερ τοὺς κοκούργους τοὺς ἐν ταῖς εἰρηκαῖς βαλλομένους, καὶ ἀνάγκῃ, ἀλλ' οὐ γνώμῃ τῆς καθ' ἑτέρον ἐπιβουλῆς ἀπεχομένους. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀνόντων ἀκούων τὴν κόλασιν, τῇ ἀποφηναιμένην ἀπιστεῖν οὐ δύναμαι· τὸ δὲ πρὸς εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητα εἰδῶς αὐτοῦ ἐτοιμότητον, στοχάζομαι μηδαμῶς ἐν αὐτῶν ἢ ἀπειλήσειν ἢ ἐπάξειν τοῖς ἀξίοις τὴν καταδικῆν ἀπέραντον, εἰ τοὺς καταδικασθέντας ἢ μετάνοήσαντας καὶ μετῴσαντας τὴν κακίαν ἣν αὐθαίρετως [ἠγάπησαν]. Οὐ γὰρ ἀνάγκη, [ἀλλ'] ἐκόντες δ' αὐτὴν κολάζονται. Εἰ γὰρ τῷ Φαραῶ, καθάπερ εἰδῶς ἐν [μὲν] ταῖς μάστιξι μαλασσόμενον, μετὰ [δὲ] τὴν [τούτων] ἀπαλλαγὴν πάλιν σκληροῦνόμενον, ἡμῶς φειδῶς ἀξίων, ἥφει τῶν μαστίγων ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως παρακαλοῦμενος· πόσῳ μᾶλλον τοῦτοίς, εἴπερ αὐτοὺς τῷ πυρὶ τὸν ῥύπον ἀποτιθεμένους ἐγίνωσκε κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ χρυσοῦ; ἣν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ τινὲς ἐξελεῖφασιν εἰς παράδοξισμα. Ἀλλὰ τῷ μὲν χρυσῷ, ὅτε ἀψύχῳ, φυσικῶς ὁ ῥύπος πρόσκειται· τοῖς δὲ λογικοῖς γνωμικῶς συνέζευκται· μᾶλλον δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποκαυκῆται. Διὸ οἱ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρόρρησιν καὶ τὴν δύναμιν, κώλυμα τῆς αἰωνίου τιθέμενοι κολάσεως, καὶ τὴν δικαιοσύνην ταύταις προσεζευγύτωσαν· ὅτε ἀπονεμητικὴν οὖσαν ἐκάστη τῶν πρὸς ἀξίαν· καὶ οὐδαμῶς πρὸς ἀνατροπὴν τῆς θείας ἀποφάσεως ὕφονται. Εἰ δὲ [καὶ] μὴ βούλονται, κἂν καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς βασιλείας εἰσάφισαν, ἵνα ὥσιν ἐαυτοῖς γούν σύμφωνοι· κραιβότες μὲν μὴ ἅπαντας τοὺς ἀγωνιζομένους πάλιν καὶ πωγμὴν καὶ ὁρμόν καὶ ἱππων ἀμίλλαν νικῆσοντας, ἀλλ' ἓνα καὶ μόνον ἐξ ἐκατέρου τούτων σταφυσόμενον· πᾶσι δὲ ἡμῶς ἀνοιγνύντας πρὸς ἀγῶνα τὸ στάδιον. Ὅπερ γὰρ τοῖς ἀγωνιζομένοις τὸ στάδιον, τοῦτο πᾶσιν [ἀνθρώποις] ἢ εἰς τόνδε τὸν βίον πάροδος. Γεννηθῆναι μὲν γὰρ ἢ μὴ γεννηθῆναι, οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἀγωνίσασθαι δὲ καὶ νικῆσαι τοὺς πονηροὺς δαίμονας, καὶ τῶν αἰωνίων τυχεῖν ἀγαθῶν, ἐφ' ἡμῖν ἴσταιν. Ἡττηθέντας δὲ τούτους ἀνάγκη μεταμειβεσθαι καὶ ὀργηνεῖν ἀνόνητα, αἰωνίως κολαζομένους· οὐκ ἔσται γὰρ ἐν βδ. [δ] ἐξομολογούμενος, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον, οὐκ ἔτι συμπαροῦς τοῖς καταδικασθεῖσιν ὥσπερ νῦν τῆς βοηθείας τοῦ [ἀγίου] Πνεύματος. Διχοτομηθήσονται γὰρ, ὡς φησὶ ὁ Κύριος, διαιρούμενοι τοῦ παρ' αὐτῶν ἀτιμασθέντος ζωποιοῦ Πνεύματος. Τὸν δὲ προαποδοθέντα νῦν ἡγοῦμεθα κατὰ τὸ ψαλμικὸν αἰνέτεσθαι λόγιον· Ὅτι οὐκ ἀφήσει Κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἀμαρτανῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων, ὥπως ἂν μὴ

quam ad poenitentiam morumque mutationem. Quod si flagellis tantum cæsi in blasphemiam convertentur, multo magis huc se convertent illi, qui postea a grandine pondo mensuram obtinente ferientur. Verum de hoc ubi ad eum locum pervererimus, Deo volente, latius. Quin improbi quoque atrique dæmones, per humana corpora, quibus tanquam organis utuntur, a sanctis flagellati, convicia verbaque blasphemis plena in flagellantes detorquere solent. Propter considerandum hoc loco venit, æquidnam de impiis, qui in gehenna ignis torquentur, nobis cogitandum et statuendum sit, num videlicet ab insita malitia ita desistant aliquando, ut mente et cogitatione vere illam averterentur; an hactenus solum ab ea abstineant, quantum prava consilia in opus non efferant; quemadmodum scelerati nonnulli qui in ergastulis et vinculis detinentur, adeoque necessitate, non voluntate, ab aliorum offensione solitisque insidiis coercentur. Ego sane cum æternum supplicium impiis decretum audio, decernentis sententiæ repugnare nec valeo nec debeo. Ast vero cum summam illius benignitatem, et ad misericordiam propensionem iterum iterumque expendo, certe apud me constituo poenam pro meritis, neque æternum supplicium comminaturum, neque comminatum 71 quoque illaturum, si condemnationis sententia obstrictos videret vere poenitentes, nequitiamque quam spontanea electione complexi erant (neque enim ob id plectuntur quod necessitate aliqua ad illam compulsi essent, sed quod sponte suscepissent) ex animo detestantes. Si enim Pharaonem, tametsi certo nosset flagellis utiniquo emollitum, postea rursus ad ingenium rediturum, Moysi precibus flexum, tanquam venia dignum a flagellis absolvit; quanto magis illos, si quidem per ignem a sordibus instar aurei vasis (hoc enim in exemplum quidam in hac materia assumpserunt) expiatis excoctosque agnosceret? Verum auri et animi non est par ratio: auro enim tanquam rei inanisi scoria naturaliter adest: animo autem cæterisque ratione præditis, non natura, sed propria voluntate sordes adjunctæ sunt; aut varius ipsimet impii eas ultro sibi asciscunt. Propterea qui Dei bonitatem et prænotionem et potentiam supplicii æternitatem impedituram asserunt, justitiam, quæ unicuique pro meritorum ratione præmia vel supplicia distribuere solet, tribus prædictis admisceant; et tunc, si evenire constare sibi volunt, ad divinæ sententiæ eversionem nullatenus spectabunt. Quod si noluerint, vel terrenos reges accusent: nam hi, licet certo prævideant non omnes, qui lucta, vel pugno, vel cursu, vel equestri certamine certant, victoria polituros, sed ex qualibet classe unum duntaxat, omnibus tamen stadium ad certamen aperiunt. Quod autem decertaturis est arena vel stadium, illud omnibus hominibus in hanc vitam est introitus, siquidem nasci vel non nasci, in nostra potestate non est situm; verum impigre cer-